Vrye Weekblad

Die nuwe stem vir 'n nuwe Suid-Afrika

3 Maart 1989 | Tel: (011) 836-7236 | Prys R1,20 (R1,07 + 13c AVB)

Nuwe, ernstige aanklagte teen Winnie Mandela — en 'n seun praat oor sy generaal-maatjie

8 & 9

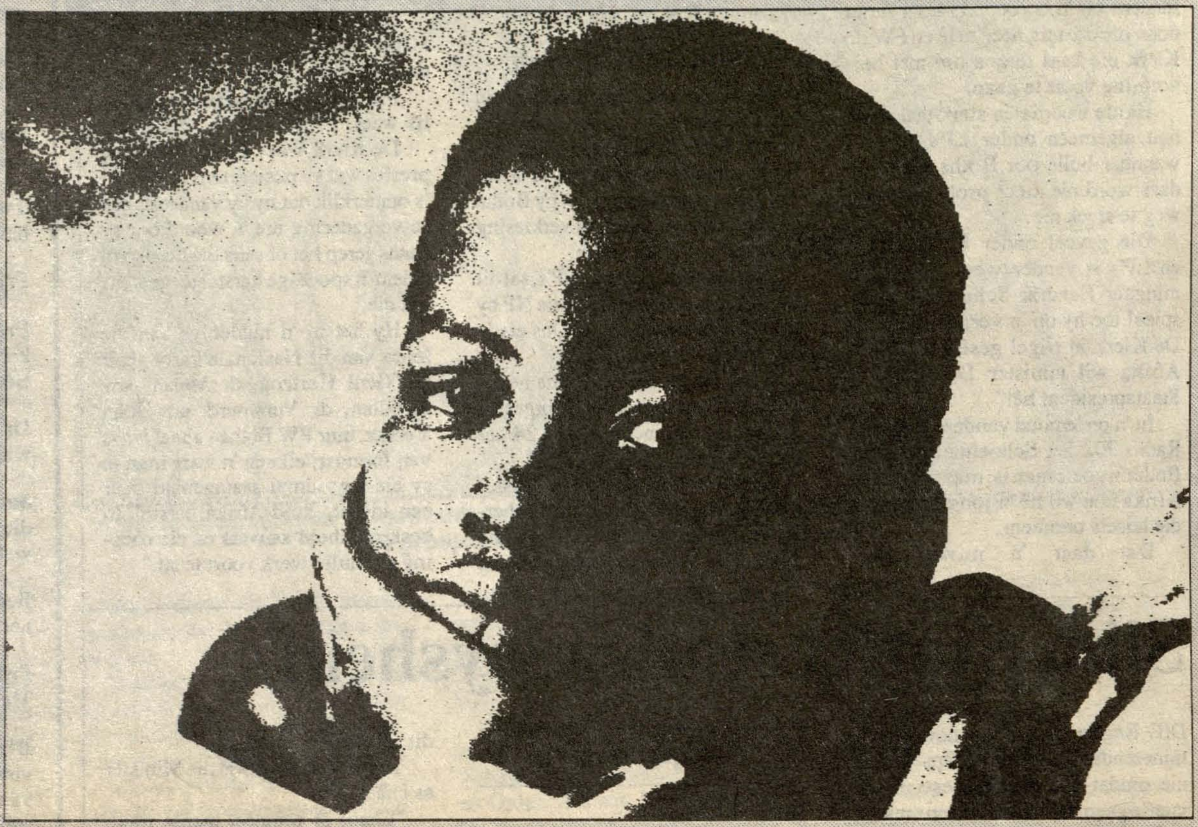

Paleisrevolusie!

'N VOLBLOED-PALEIS-REVOLUSIE broei teen Staatspresident PW Botha en kan nou enige dag uitbreek.

Max du Preez en Jacques Pauw

Senior NP-bronne het gister te kenne gegee dat die party Botha gaan probeer dwing om te loop as hy nie binne enkele dae self sy uittree-planne aankondig nie. Sy ses weke om te herstel van sy nie-so-ligte beroerte is dié week om.

'n Afvaardiging van 'n groepie "wyse ou manne" wat ná aan Botha is, soos Piet Cillié van Nasionale Pers en Kerneels Human van Federale Volksbeleggings, het reeds namens die party by Botha gaan aandring dat hy loop, maar dit was vergeefs. Nog so 'n ontmoeting word glo nou beplan.

Dié groepie word in die party selfs met die "Mandela Krisiskomitee" vergelyk wat deur die UDF en Cosatu aangestel is om die geval Winnie Mandela te hanteer. Soos Winnie vir die UDF en ANC, het Botha nou 'n yslike verleentheid vir Nasionaliste geword.

Die magteloosheid draai rondom die feit dat daar geen wetlike manier is om van Botha ontslae te raak nie. Hy kan net gedwing word om uit te tree indien hy geestesversteurd of bankrot verklaar word of 'n kriminele oortreding begaan. Volgens die grondwet kan Botha nog dertien maande lank as Staatspresident aanbly.

Nasionale Party LP's is op alle fronte besig om steun te werf en maniere te soek om van die president ontslae te raak. Die naam van dr Jannie Roux, direkteur-generaal in die Kantoor van die Staatspresident, word toenemend genoem as dié man wat Botha sou kon oorreed om uit te tree.

Dit is nou ook nie meer net die party wat PW wil uit hê nie, maar ook die veiligheids-establishment - Botha se eie skepsel.

Daar word ook nou bespiegel dat as pogings misluk om Botha om te praat, die koerante van die Nasionale Pers gebruik sal word - veral die Kaapse mondstuk, Die Burger.

Beeld, oor die jare heen een van Botha se getrouste ondersteuners,

Na bladsy 2

Wit op wit geweld by FW op Nigel

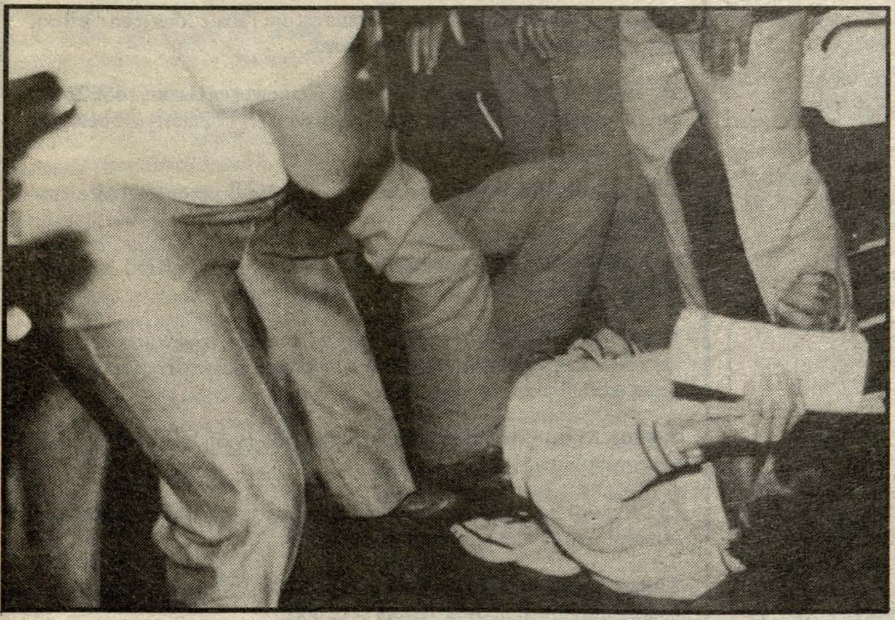

'n KP-ondersteuner word hardhandig op die vloer neergegooi en geskop deur Nasionaliste op Nigel *Foto: Elsabé Wessels*

. . . en wit op swart in Carletonville

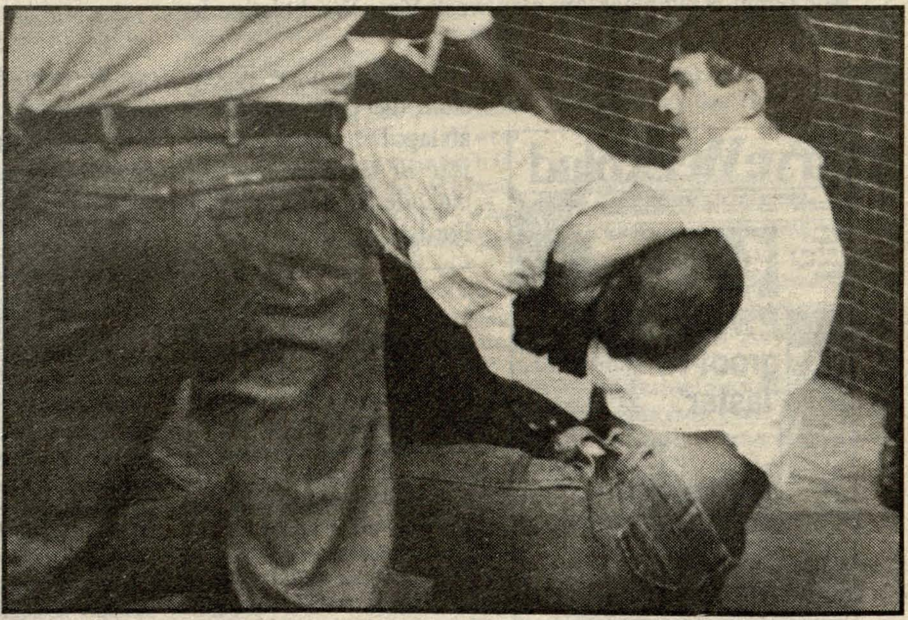

'n Wit inwoner van Carletonville gaan 'n swartman te lyf nadat hy Woensdag probeer het om 'n openbare telefoon te gebruik *Foto: Reuters*

Die astrantste witman in Mayfair-Wes — 5

Paleisrevolusie!

Van bladsy 1

het gister reeds gekla dat die land nie regtig weet hoe siek Botha is nie: "Dit help nie dat verklarings een indruk wek en televisiebeeld 'n ander nie."

Beeld skryf ook: "Geen party of land mag te afhanklik van 'n enkele leier word nie."

Onder Nasionale Party-LP's is daar 'n groeiende gevoel dat die koukus standpunt oor Botha se posisie moet inneem en 'n beroep op hom moet doen om die tuig neer te lê en FW de Klerk die kans te gee om met hervorming voort te gaan.

Harde woorde en sterk taal word nou algemeen onder LP's gebruik wanneer hulle oor Botha praat, en daar word nie meer probeer om dit weg te steek nie.

Die gevoel onder Kabinetslede en LP's is vandeesweek deur oud-minister Hendrik Schoeman weerspieël toe hy op 'n vergadering van De Klerk in Nigel gesê het: "Suid-Afrika wil minister De Klerk as Staatspresident hê!"

In 'n onderhoud vandeesweek met Radio 702 het Schoeman gesê dat Botha 'n goeie man is, maar dat Suid-Afrika nou wil hê 'n jong man moet die leisels oorneem.

Dat daar 'n nuwe "hervormingsgees" in die Nasionale Party is wat deur De Klerk aangevuur word, dra ook by tot die woede en frustrasie.

'n Hoë Nasionalis het hierdie week aan Vrye Weekblad gesê: "Met PW in die siekbed was daar skielik weer suurstof in die Parlement. Nou het alles skielik verander en is daar openlike woede onder LP's oor sy terugkeer. Die moontlikheid is glad nie uitgesluit dat 'n mosie by die koukus ingedien kan word om PW te vra om vir FW terug te staan nie."

Sterk uitgespreek

Ná aanvanklike terughoudendheid het De Klerk die laaste paar dae homself glo sterk uitgespreek oor Botha se onwilligheid om te loop. Tot gister (Donderdag) het hy Botha nog net een keer sedert sy verkiesing as nuwe hoofleier gesien.

Uiteindelik, glo party LP's, sal dit hy moet wees wat namens die NP by Botha moet instap en sê: Ons eis jy moet loop.

Tien jaar gelede het Botha net só by John Vorster se kantoor ingestap en gesê die kabinet gee hom 24 uur om te bedank.

Die vrees bestaan onder Nasionaliste dat Botha die nuwe hervormingsgees kan vernietig en die goeie werk van die afgelope maand se Parlementsitting ongedaan maak. De Klerk is glo veral besorgd oor 'n komende algemene verkiesing onder die huidige omstandighede, want die KP het die sterkste in sy provinsie, Transvaal, gegroei.

Dit is ook bekend dat 'n groep verligte Kabinetslede vandeesweek informeel vergader het waar die dilemma bespreek is. Die gevoel in die Nasionale Party is om so vinnig as moontlik met 'n nuwe hervormingsagenda na die kiesers te gaan.

Daar is selfs steun in die hoogste kringe dat die noodmaatreëls geleidelik afgeskaf moet word.

Met Botha terug, sal dit onmoontlik wees.

De Klerk weet duidelik self nie presies wat sy posisie tans is nie. Dit is opmerklik dat hy by vandeesweek se vergadering nie 'n woord oor sy status gerep het of selfs die Staatspresident 'n spoedige herstel toegewens het nie.

Hy het in 'n huldeblyk aan die leiers van die Nasionale Party gesê: "Genl Hertzog, dr Malan, adv Strijdom, dr Verwoerd, adv John Vorster, mnr PW Botha - almal leiers van formaat; elkeen 'n ware man in sy eie reg; almal saamgebind deur een ideaal, Suid-Afrika eerste! In beskeidenheid aanvaar ek die roeping om hulle werk voort te sit."

Slim Stoffel se diep wysheid

Jacques Pauw

DIE Regering kan nie nou diskriminerende wette eensklaps afskaf nie omdat die gevaar bestaan dat mense gaan rondhardloop en mekaar doodmaak, het die Minister van Inligting, dr Stoffel van der Merwe, verlede week in 'n radioprogram aan 'n swartman gesê.

Van der Merwe het in die program Newstalk van Radio 702 ook gesê as verskillende parlementshuise vir Afrikaners en Engelse in 1910 ingestel kon gewees het, baie bitterheid en konflik tussen dié twee groepe vermy kon gewees het.

"Ons het (die huidige parlementstelsel) nou al vir so baie jare en of dit nou nog verander kan word, is 'n ander storie," het Van der Merwe gesê.

'n Swartman genaamd Thabo het tydens die nuusprogram ingeskakel en vir Van der Merwe gevra hoekom die Regering nie alle diskriminerende wette onmiddellik kan afskaf nie. Hy het gesê siende dat sulke wetgewing oornag tot stand gekom het, dit ook oornag afgeskaf moet word.

Van der Merwe het geantwoord: "Hierdie wette het nie oornag tot stand gekom nie. Inteendeel, baie van hulle het oor 'n tydperk van dekades tot stand gekom. Daarom kan jy nie hulle net afskaf nie, want dit sal chaos veroorsaak."

Thabo wou weet wat die Minister as chaos sien.

"Chaos is wanneer mense rondhardloop en mekaar doodmaak en waar al die reëls verbreek word en daar nie genoeg reëls is om die orde te handhaaf nie.

"Dit is wat ons chaos noem. Dit is die soort van situasie wat mens in Iran gesien het en in elke ander land waar rewolusie plaasgevind het," het Van der Merwe gesê.

Thabo het gevra: "Sê u dus dat as daar met hierdie wette weggedoen word, sal daar hierdie chaos wees waarvan jy praat?"

"Ja, chaos sal ontstaan met so 'n handeling," het Van der Merwe gesê.

Vrye Weekblad

Is jy die soort wat alles sluk wat vir jou gevoer word?

Is jy tevrede dat ander mense namens jou besluit wat jy moet glo?

As jou antwoord "ja" is, moet jy asseblief nie die vorm hieronder invul nie. Dit sal jou baie ongelukkig maak om elke week Vrye Weekblad te lees.

Om seker te maak jy kry Vrye Weekblad elke week, stuur die vorm aan ons en ons gee jou sommer 15% afslag. Dit sal jou R52 (AVB ingesluit) kos om vir 'n jaar in te teken, en R28 (AVB ingesluit) vir ses maande. Stuur dit aan: Vrye Weekblad, Posbus 42637, Fordsburg 2033.

Ek wil graag vir 6/12 maande op Vrye Weekblad inteken en sluit hiermee 'n posorder/tjek in vir

R ....

Naam: ....

Adres: ....

....

....

ONS STEEK NIKS WEG NIE

Dié week in die nuus

Suid-Afrika

Verteenwoordigers van Cosatu en die UDF bespreek die Winnie Mandela-krisis met die ANC in Lusaka.

Stompie Mokhetsi Seipei, die tienderjarige aktivis, word begrawe op Tumahole naby Parys in die Vrystaat.

'n Boikot van wit besighede op Carletonville word geloods deur swart inwoners van die Khutsong-township nadat die KP-stadsraad besluit het om klein apartheid weer in te stel.

Generaal Prem Chand, bevelvoerder van Untag, die militêre vleuel van die VVO se monitorgroep, kom in Namibia aan.

Die Vryevestigingswet, wat voorsiening maak vir vasgestelde "oop" woongebiede, tree in werking.

Harry Oppenheimer kondig aan dat hy in Mei uit Minorco se direksie gaan bedank.

Twee inwoners van Lebahong naby Delmas word doodgeskiet - na bewering deur munisipale polisiemanne.

Prima-uitleenkoerse vir banke styg na 19 persent.

Prof Johan Heyns, moderator van die NG Kerk, doen 'n beroep op kerkeenheid op 'n vergadering saam met dr Beyers Naude en prof Carel Boshoff op Stellenbosch.

Dr Nico Smit van die NG Kerk in Afrika weier om langer geld van die wit NG Kerk te ontvang.

Suid-Afrika en Angola se regerings voer samesprekings in Luanda by die eerste samekoms van die Gesamentlike Kommissie van vyf lande wat die Angola-Namibia vredesooreenkoms moet implementeer.

Bedrogklagte teen sakemanne Albert Vermaas en Eugene Berg word heropen nadat die Minister van Justisie, Kobie Coetsee, ingryp.

Prostitusie moet gewettig word, sê 'n Johannesburgse NP-stadsraadslid, Theuns Oosthuizen.

Die Nasionale Intelligensiediens maak verskoning teenoor die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing nadat lede van die NID briefhoofde van die RGN misbruik het om kontak met vakbonde te probeer bewerkstellig.

Agt mans word skuldig bevind aan die moord op nie-stakers in die onwettige SA Vervoerdienste-staking in 1987.

Die Transvaalse Onderwysdepartement verbied die verspreiding van publikasies van Idasa, Cosatu, die Black Sash en die Five Freedoms Forum in TOD-skole.

Wêreld

Salman Rushdie se boek, The Satanic Verses, en die Ayatolla Khomeini se moordoproep teen hom, verwek verdere opspraak. Diplomatieke bande tussen Brittanje en Iran word verbreek. Twaalf mense word doodgeskiet in 'n betoging teen die boek in Indië.

'n Boeing 747 van United Airlines se vragdeur word afgeruk op 'n vlug na Nieu-Seeland en nege mense word uitgesuig.

Aartsbiskop Desmond Tutu lewer in Zaïre sterk kritiek op moderne Afrika-leiers wat "net so onderdrukkend soos die kolonialiste optree".

Die Britse Raad van Kerke doen 'n beroep op die Britse regering om strenger sanksies teen Suid-Afrika toe te pas.

John Tower se nominasie as minister van Verdediging van die VSA word verwerp weens sy drinkgewoontes, liefdeslewe, en samewerking met verdedigingskontrakteurs.

President George Bush van die VSA besoek Suid-Korea.

Israel en Egipte bereik 'n ooreenkoms dat die Taba-strook teen die Rooi See aan Egipte terugbesorg moet word.

Die Israeli-weermag sluit die besette Wesoewer en Gaza-strook 22 uur lank af gedurende plaaslike verkiesings en skiet 17 Palestynse betogers dood.

Rooms-Katolieke kry die groen lig van die Vatikaan om met Moslems te trou.

'n Wapenopslagplek van die Ierse Republikeinse Leër word in Noord-London gevind.

Keiser Hirohito van Japan se begrafnis word bygewoon deur die verteenwoordigers van 164 lande, onder wie Suid-Afrika se konsul-generaal in Tokio.

Koning Arthur se ronde tafel is in Skotland gevind, beweer 'n groep wetenskaplikes.

El Salvador se president José Napoleon Duarte vra 'n skietstilstand en samesprekings met linkse guerrilla-vegters.

Tufts-Universiteit in die VSA verkoop R12,5 miljoen se aandele in maatskappye wat in Suid-Afrika sake doen.

Alle politieke kommentaar in hierdie uitgawe van Vrye Weekblad is deur Max du Preez, en opskrifte deur Koos Coetzee. Albei is van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg.

Eetstakers plaas nuwe druk op regering

Elsabé Wessels

'n Nuwe krisis rondom aangehoudenes wat in hospitale opgeneem is, het hierdie week onstaan. Die groepie is by Hillbrow-hospitaal afgeneem. *Foto: Reuters*

SOWAT 30 eetstakers in Pietermaritzburg wat sedert 18 Februarie kos weier, het hulle gister tot 'n eetstaking tot die dood verbind indien hulle nie vrygelaat of verhoor word nie. Hulle word onder die noodtoestand aangehou.

Die ultimatum van die Pietermaritzburgse eetstakers, waarvan 22 reeds in die hospitaal opgeneem is, maak deel uit van hernieude druk wat hierdie week op die Minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, geplaas is om die krisis rondom aanhouding sonder verhoor aan te spreek, het 'n regsverteenwoordiger van die groep aan Vrye Weekblad gesê.

Ondanks die aankondiging van kerkleiers, wat Woensdag deur Vlok te woord gestaan is, dat 280 van die land se sowat 800 aangehoudenes teen vandag vrygelaat sal wees, word 'n nuwe aksieprogram vandag van stapel gestuur om druk op die regering te plaas.

Vlok het die kerkleiers, waaronder die Anglikaanse Aartsbiskop Desmond Tutu en die Rooms-Katolieke Aartsbiskop Stephen Naidoo, verseker dat hy reeds 230 vrylatings gemagtig het. Volgens Vlok se kantoor sal 'n verdere 50 vrylatings vandag gemagtig word.

'n Landwye eetstaking van honderde aangehoudenes is op 23 Januarie van stapel gestuur en op 16 Februarie weens druk van kerk- en gemeenskapsleiers opgeskort is nadat tientalle eetstakers in hospitale opgeneem is.

Hierdie week is 'n nuwe keerpunt bereik toe aangehoudenes en regslui aangekondig het dat hulle nie tevrede is nie met die aantal aangehoudenes wat vrygelaat is sedert drukgroepe persoonlik vertoë tot Vlok gerig het.

Aksieprogram

In Johannesburg het regslui en kerkleiers gister en Woensdag dringende vergaderings belê met die oog op 'n aksieprogram om die vrylating van aangehoudenes te bespoedig.

Regsverteenwoordigers wat namens aangehoudenes in Johannesburg optree, het gister 'n brief aan Vlok opgetrek waarin hulle hul besorgdheid uitspreek oor die stadige vrylating van aangehoudenes.

Hulle het ook hulle besorgdheid uitgespreek oor nuwe aanhoudings wat steeds landwyd plaasvind. "Ons bespeur nie 'n fundamentele verandering ten opsigte van aanhouding sonder verhoor nie," het menseregteprokureur Azhar Cachalia gister gesê.

Vlok het in 'n verklaring gesê dat hy soveel aangehoudenes moontlik sal vrylaat indien dit nie "die handhawing van wet en orde bedreig nie".

Hy het gesê dat hy in voeling is met die veiligheidstoestand en dat die revolusionêre klimaat in die land nog te hoog is, veral in Natal en Soweto. "Die noodtoestand kan nie nou al opgehef word nie."

In Johannesburg het medici hierdie week noodvergaderings belê oor die toekoms van die tientalle aangehoudenes wat in die hospitaal opgeneem is weens verswakte gesondheid. Die aangehoudenes weier om na gevangenisse terug te keer en dreig met hernieude eetstakings indien hulle nie vrygelaat of verhoor word nie.

Die ultimatum van die 30 eetstakers in Pietermaritzburg is Woensdag aan die Minister van Wet en Order, Adriaan Vlok, oorgedra, het 'n regsverteenwoordiger gesê.

Vlok, wat volgens 'n Pietermaritzburgse kerkwoordvoerder geweier het om 'n aantal petisies te ontvang, het dié week ingestem om regsverteenwoordigers komende Maandag te woord te staan.

Ontevredenheid in Pietermaritzburg het toegeneem oor die oorplasing van sekere aangehoudenes na kleiner tronke in 'n poging deur die gevangenis-owerhede om die eetstaking te breek.

Volgens die Menseregte-Kommissie is slegs sowat 140 van die sowat 800 aangehoudenes landwyd vrygelaat sedert Vlok sowat twee weke gelede gesê het die regering sal probeer om vrylatings te bespoedig.

In die Pretoria/Witwatersrandgebied is sowat 85 aangehoudenes sedert 17 Februarie vrygelaat, maar 30 ander is aangehou.

"Daar sal nuwe druk op Vlok geplaas moet word om die vrylating van aangehoudenes te bespoedig," het Cachalia gesê.

Harms: intrige om PGs en Ministers

Martin Welz, 'n bekende ondersoekende joernalis en kenner van korrupsie, verskaf die agtergrond tot die politieke toutrekkery rondom die Harms-kommissie

DIE regsstryd rondom die vervolging al dan nie van die Pretoriase prokureur Albert Vermaas het sy wortels in 'n geheime stryd wat al drie jaar gelede begin het.

Toe het die stryd tussen Transvaalse die prokureur-generaal, adv Donald Brunette SA en een van die huidige Kaaplandse Prokureur-Generaals adv Frank Kahn, ook gegaan oor 'n vervolging waarby senior Nasionale politici betrek was.

Die nuutste rusie het ernstige implikasies vir die magstryd in die Nasionale Party tussen Noord en Suid, met die Vrystaat, soos by die Inligtingskandaal wat PW Botha aan bewind gebring het, as spil van dié stryd.

Daar was reeds drie jaar gelede spanning tussen die Transvaalse PG Brunette en Kahn - toe nog adjunk-Prokureur-Generaal van Kaapland - oor die vervolgings wat voortgespruit het uit die korrupte bedrywighede en verbintenisse van Fanie Botha toe hy Minister van Mannekrag en leier van die Volksraad was.

Die polisie-ondersoek in daardie saak (wat eers gelas is toe die staat gekonfronteer is met die moontlikheid van openbaarmaking in 'n siviele geding), het in Transvaal plaasgevind.

Die beweerde misdade is in Transvaal gepleeg. Al die verdagtes, sowel as die getuies, was Transvalers.

Die saak moes onder die toesig van die Transvaalse PG in 'n Transvaalse hof verhoor word. Die polisiedossier was inderdaad al aan Brunette voorgelê vir sy besluit oor vervolging en die opstel van 'n klagstaat.

Maar voor sy besluit openbaar gemaak kon word, het die Minister van Justisie, en Vrystaatse NP-leier, Kobie Coetsee, van sy buitengewone magte gebruik gemaak en gelas dat die saak "vir gerieflikheid" oorgeplaas word na die Kaapse PG en die Kaapse Hooggeregshof.

Om welke gerieflikheidsoorweginge en vir wie se gerief die saak oorgeplaas is, is nooit bekend gemaak nie.

Die geweldige kostelas van nagenoeg R1 miljoen wat die oorplasing Kaap toe op die beskuldigdes geplaas het, spreek nie van geregtigheid of billikheid nie. Die Staat se koste vir die groot span polisie-offisiere en getuies wat amper twee jaar gereeld heen en weer gevlieg is en gehuisves moes word, was aansienlik meer.

Die Harms- en ander kommissies is sekerlik aangestel met die oog op skoon administrasie, maar hulle het onvermydelik politieke implikasies. Hulle bly 'n maaksel en dienaar van Staatspresident PW Botha en nou van die waarnemende Staatspresident en onsuksesvolle Kaapse kandidaat vir die partyleierskap, Chris Heunis.

Verskeie getuies voor die Harms-kommissie het reeds verwys na beweerde konneksies in hoë kringe. Al die ministers wie se name al genoem is, was al moontlike kandidate vir NP-leierskap: Barend du Plessis, Pik Botha, Magnus Malan. Al drie is Transvalers.

Du Plessis is baas van die Ontvanger van Inkomste en die Reserwebank, wat albei moes bontspring om hul buitengewone rol by die Vermaas-dinge te verduidelik. Magnus Malan en Pik Botha moet nog ondervra word oor hul ritte met Vermaas, om nie te praat nie van beweerde sensitiewe Krygkor-dinge oor Afrika-grense heen nie.

En, miskien nog meer belangrik, Vermaas moet self nog daaroor ondervra word, of geleentheid kry om sy storie te vertel.

Dit is hier waar die Vrystaatse NP-leier, Kobie Coetsee, se ingrype om te sorg dat Brunette onmiddellik vir Vermaas moet aankla, tog politieke betekenis kry.

Brunette se verduideliking oor waarom hy die klagtes teen Vermaas teruggetrek het, was miskien deursigtig en laf.

Maar die effek daarvan was, soos hy dit verduidelik het, dat Vermaas onmiddellik in die openbaar deur die Harms-kommissie ondervra kon word, onder meer oor sy vriende in hoë kringe en die rol wat hulle in sy geldskemas gespeel het.

Terselfdertyd het die likwidateurs 'n beter kans gehad om sy bates op te spoor. En miskien was Brunette, ná sy vorige ervaring, net 'n bietjie sensitief dat hy dalk gebruik word om vir 'n junior kollega handlanger te speel in 'n politieke spel.

Nou, as gevolg van Kobie Coetsee se optrede, sal Vermaas stil wees vir so lank as wat dit duur om 'n ingewikkelde saak voor die hof te bring. En dit sal baie maande duur - waarskynlik tot ná die volgende algemene verkiesing.

Want terwyl FW de Klerk nou die meerderheid het in die NP-koukus, sal dit nie noodwendig so wees na 'n verkiesing nie, indien die KP 'n klompie setels neem nie.

En as die Harms-kommissie so aanhou, word Kaapland se kanse dalk beter. En terwyl PW Botha en sy waarnemer, Heunis, nog baas is, het Kaapland die hef in die hand.

Moenie 'n fout maak nie, De Klerk se verkiesing tot NP-leier het vir Sanlam en Nasionale Pers en die res van die Kaaplandse establishment aan die sweet.

Oor die Transkei/Ciskei-been van die Harms-kommissie se ondersoek, is daar reeds 'n verslag, gemerk "hoogs geheim", in die hande van die kommissie se ondersoekspan oor die Minister van Buitelandse Sake se beweerde moontlike betrokkenheid daar.

Maar nog voor daar gepraat word oor enige moontlike persoonlike betrokkenheid, is die jaarlikse skenking van miljoene rande van die belastingbetalers se geld aan 'n korrupte spul Bantoestanleiers in elk geval sy departement se verantwoordelikheid.

Al ander Transvaalse minister wat dalk 'n leierskapkandidaat kon wees, dr Gerrit Viljoen, dans al die afgelope jaar op hete kole - by wyse van spreke - voor 'n ander geregtelike kommissie van ondersoek. Trosse van sy amptenare is reeds by die korrupte koekerasie voor regter Leonora van den Heever se kommissie betrek.

Terloops, nog 'n Transvaalse sakeman wie se sonnetjie en aandele vinnig aan't sak is, is Joe Berardo van onder meer die Bank van Lissabon en Egoli.

Hy was vir jou 'n sakeman wat die voordeel daarvan ingesien het om jou hand op die politieke pols in Pretoria te hou.

Hy het heelwat transaksies gehad met onder meer Fanie Botha en Pietie du Plessis en seun. Hy was ook 'n eregas by Nkomati. Ons hoop ons kom niemand te na nie, as ons vertel hy is ook bevriend met die Staatspresident, PW Botha.

Verskeie ministers het al van sy gasvryheid en verbintenisse op Madeira gebruik gemaak.

Maar miskien kan hulle dit reeds vergeet ...

Gerrit Viljoen onder die vergrootglas

EUGENE MOOLMAN doen verslag oor die Van den Heever-kommisie se ondersoek na onreëlmatighede in die Department van Onderwys en Opleiding.

DIE politieke toekoms van Gerrit Viljoen, minister van Onderwys en Opleiding, wie se departement na die welsyn van miljoene swart skoolkinders omsien, sal binne die volgende paar maande met 'n vergrootglas dopgehou word.

Die aankondiging deur Viljoen dié week dat die kabinet die eerste verslag van Regter Leo van den Heever se kommissie van ondersoek oor beweerde onreëlmatighede in sy departement ontvang het, is heel waarskynlik die voorspel tot verdere drama.

Die voormalige direkteur-generaal van die departement, Braam Fourie, het reeds met vroeë pensioen uitgetree nadat die Advokaat-generaal, regter Piet van der Walt, verlede jaar 'n verslag uitgebring het oor beweerde onreëlmatighede met die aankoop van 'n rekenaarstelsel van die Leamtech maatskappy, by wie Fourie se seun, Willem, 'n direkteurspos beklee.

Regter Van den Heever se verslag sal moontlik verdere lig op die aankope werp.

Intussen het die kommissie die afgelope drie weke in Pretoria byeengekom om getuienis aan te hoor oor drukkontrakte tussen Thinus Strydom, seun van die adjunk-direkteur-generaal, Jaap Strydom, en die departement.

Die kontrakte beloop bykans R2,5m in twee jaar, waarvan die meeste nie volgens die vereiste departementele prosedure gesluit is nie, volgens getuienis wat voor die kommissie gelewer is.

Op vrae van advokaat Nollie Niehaus vir die kommissie, het verskeie amptenare erken dat die aankoop- of Tenderraadvoorskrifte nie nagekom is nie en dat Thinus Strydom in feitlik alle gevalle die alleen-verskaffer van die publikasies, plakkate en boeke vir die departement was.

Kort nadat hy getuienis afgelê het oor sy rol in die aankope, is die adjunk-direkteur van die departement se Natal-streek, Eben Coetzee, deur Viljoen geskors hangende die bevinding van die kommissie.

Coetzee, wat in 'n stadium erken het dat hy R312 000 se ongemagtigde materiaal van Thinus Strydom bestel het, het gesê hy het met die aankope gehoop om 'n goeie indruk op Jaap Strydom te maak.

OVS-streekdirekteur Nico Botha het op 'n vraag gesê hy het 'n bestelling by Thinus Strydom, wat in daardie stadium die Cradock Courant besit het, geplaas omdat hy die seun van Jaap Strydom was. Cradock Courant het dikwels drukwerk vir die departement se sewe streke gedoen.

Thinus Strydom se rol by die departement se "gemeenskapskommunikasiediens" (Gemkom) het ook onder die soeklig gekom. Jan Vermaak, hoof van Gemkom, wat erken het dat hy "meer as net 'n kollega van Jaap Strydom is", kon nie aan Niehaus verduidelik hoe Strydom na sy afdeling gesekondeer is nie.

Hy het op 'n vraag erken dat Thinus Strydom jr nie, soos deur Thinus self aan hom vertel is, by die susterdepartement Samewerking en Ontwikkeling gewerk het nie.

"Hoe kon hy dan na u afdeling gesekondeer word?" wou Niehaus weet.

"Ek kan nie presies sê nie," het Vermaak geantwoord.

Beide Thinus Strydom en sy pa, Jaap, het in Junie verlede jaar lastereise van R250 000 en R150 000 onderskeidelik teen die Financial Mail en sy politieke redakteur Eddie Botha ingestel nadat die tydskrif vir die eerste keer oor die drukkontrakte berig het.

Na verneem word sal die lastersake eers verhoor word sodra regter Van den Heever se kommissie finaal verslag gedoen het.

Die kommissie moet ook nog verslag doen oor berigte in die Financial Mail verlede jaar oor beweerde onreëlmatighede met betrekking tot swart jeugkampe. Die Financial Mail het berig dat buitestaanders duisende rande verdien deur as tussengangers vir die kampe op te tree.

Thinus Strydom het verlede week gesê sy pa sal nie weer terugkeer na sy pos in Pretoria nie. Hy ly glo aan 'n hartkwaal. 'n Ander amptenaar, Chris Schutte, wat ook getuig het, is die vorige naweek in die hospitaal opgeneem nadat hy twee ernstige hartaanvalle gehad het.

Intussen het adv Francis Bosman, wat die departement verteenwoordig en ook na die belange van die amptenare omgesien het, die kommissie ingelig dat sy voortaan slegs die departement sal verteenwoordig om 'n konflik van belange uit te skakel. 'n Regsadviseur binne die departement behartig nou die belange van die amptenare.

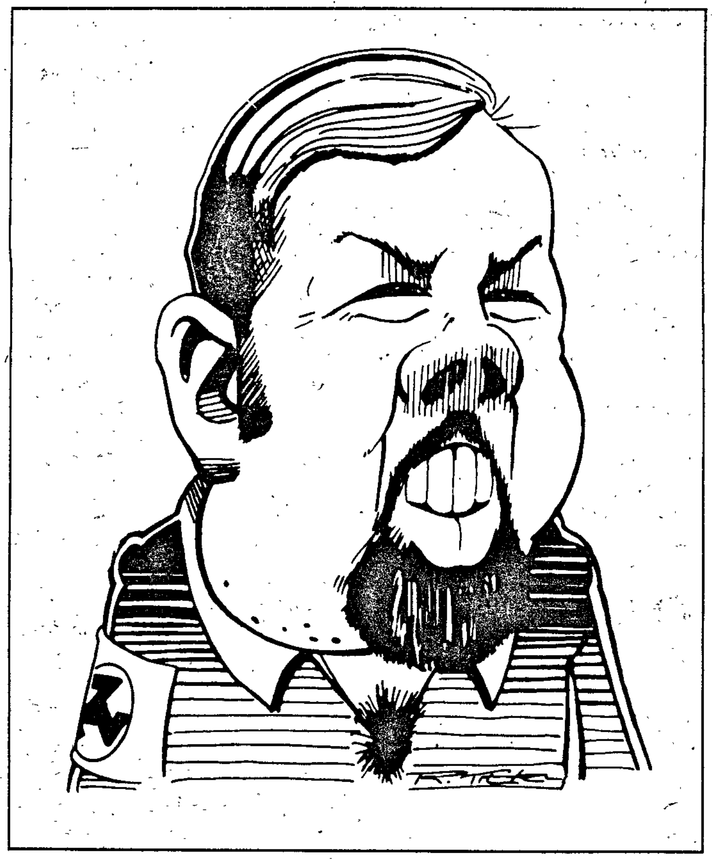

Pretoria maak deure toe vir AWB oor swak beeld

Jacques Pauw

DIE ver-regse Afrikaner-Weerstandsbeweging (AWB) gaan verbied word om enige verdere vergaderings op enige perseel te hou wat deur die Pretoriase stadsraad beheer word.

Intussen verneem Vrye Weekblad dat verskeie ander stadsrade wat deur die Nasionale Party beheer word, Pretoria se voorbeeld kan volg en besluit om nie weer sale aan die AWB te verhuur nie.

Die jongste aanslag op die AWB kom kort nadat die Regering 'n verbod geplaas het op die dra van vuurwapens by AWB-vergaderings en byeenkomste. In die jongste tyd dra die AWB knuppels en messe by vergaderings, maar die PFP het reeds aangedui dat hy binnekort gaan vra dat hierdie wapens ook verbied moet word.

Die koukus van die Nasionale Party in Pretoria het pas besluit om so 'n mosie later vandeesmaand in die Raad in te dien. Weens die NP se meerderheid van 23-19, sal die mosie aanvaar word.

Weens dié besluit van die NP gaan die AWB van sy belangrikste vergaderplekke, die Pretoriase Stadsaal en die Skilpadsaal, ontneem word.

Die besluit is geneem weens die NP se kommer oor die swak beeld wat die AWB aan Pretoria gee. Dit volg op die hoofraadvergadering van die AWB by die Tienie Denysschensaal in Januarie toe lede haelgewere en selfs 'n Amerikaanse outomatiese stormgeweer gehad het.

Intussen het die leier van die Konserwatiewe Party in die Pretoriase Stadsraad, Paul Fouché, gesê sy party sal die mosie van die NP met alles in sy vermoë beveg.

"Die AWB is 'n blanke organisasie en duisende Pretorianers is lede daarvan. Daar was nog geen vergadering in Pretoria waar hul enige moles gemaak het nie. Ek wil die Nasionale Party nou waarsku dat die KP die meerderheid stadsrade in die Transvaal beheer en sal terugkap as sulke mosies deurgevoer word.

"Die Nasionale Party kan hier 'n klein oorloggie ontketen wat hom nog duur te staan sal kom. Sy besluit is uiters ondemokraties," het Fouché gesê.

Die woordvoerder van die AWB, adv Chris Beyers, kon nie vir kommentaar bereik word nie.

Idasa

INSTITUUT VIR 'N DEMOKRATIESE ALTERNATIEF VIR SUID-AFRIKA

STREEKSDIREKTEUR (Witwatersrand)

Aansoeke word ingewag vir bogenoemde pos. Die suksesvolle applikant moet Idasa se visie van 'n nie-rassige, demokratiese Suid-Afrika deel. Hy of sy moet oor organisatoriese vermoëns beskik, ondervinding in gemeenskapsorganisasies hê, en verkieslik tweetalig wees. 'n Nagraadse kwalifikasie sal 'n aanbeveling wees.

'n Mededingende salaris met die gewone byvoordele word aangebied.

Hierdie is 'n senior aanstelling en aansoeke van ervare en volwasse kandidate word ingewag. Die suksesvolle applikant sal op 1 Julie 1989 in diens van Idasa tree.

Aansoekers word versoek om skriftelik aansoek te doen en hulle kwalifikasies en ondervinding volledig te vermeld. Die name van drie referente moet ingesluit word om die aansoek te ondersteun.

Rig aansoeke aan: Alex Boraine, Uitvoerende Direkteur, Idasa, Penzancestraat 1, Mowbray, Kaapstad 7700.

Pamflette is vervals, sê NUM

Anton Steenkamp

VERVALSTE pamflette wat voorgee om publikasies van die National Union of Mineworkers (NUM) te wees, is hierdie week onder mynbase, akademici en oorsee versprei.

NUM het die "smeerdepartement" van die regering en mynmaatskappye daarvoor geblameer.

'n Woordvoerder van NUM het gesê die pamflette lyk net soos publikasies wat gereeld deur die vakbond uitgegee word, maar die feite is verdraai om hulle in 'n slegte lig te stel.

Update, 'n NUM-nuusbrief, is byvoorbeeld vervals en onder meer onder akademici aan die Universiteit van die Witwatersrand versprei.

Feite in die oorspronklike Update is verdraai sodat dit lyk asof NUM onnodig geld uitgee, onder meer op "vermaak" vir vakbondleiers.

In die vervalste kopie word beweer dat vakbondlede R3 ledegeld moet betaal, pleks van R2 soos wat werklik die geval is.

HIERDIE man met die blas vel wat sê hy's 'n Prog en boonop 'n Indiërmeisie in sy huis aanhou, was vir die wit manne en vroue van Mayfair-Wes een te veel.

"Slaap jy saam met die koelie, of is jy te vrotsleg om 'n wit vrou te kry?"

'n Bejaarde tannie, haar rug al kromgetrek deur die rumatiek, het uit haar stoel gesukkel en dreigend haar vinger in die astrante man se rigting gemik: "Jou soort dônner ek self hier uit!"

Die manne en vroue het haar luid toegejuig en selfs hul voete gestamp.

Wat vir die Wit Belastingbetalersvereniging van Mayfair-Wes 'n vergadering moes wees om slim planne te beraam om anderskleuriges uit hul heiligdom te boender, het Dinsdagaand in 'n chaos ontaard toe "hierdie man" besluit het om hulle die stryd aan te sê.

Sy naam is Lambros Marinaki, 'n bekende in PFP-kringe in Johannesburg. Hy het sowat twee weke gelede in Mayfair-Wes ingetrek en die Grootste Sonde met hom saamgebring: 'n 17-jarige Indiërmeisie wat in die huis loseer om naby die Technikon te wees waar sy studeer.

Terroriseer

Tot op hede het die manne en vroue van Mayfair-Wes - goeie, opgevoede Boeremense, het die stasiebevelvoerder van die Brixton-polisie hul vroeër die aand genoem - alleen en sonder inmenging in die gebied geheers.

Hulle kon sonder teenkanting van enigiemand, insluitende die polisie, mense van 'n ander kleur terroriseer en vloek, Nazi-slagspreuke op huise verf en galgtoue oor mure hang.

Nou is daar Marinaki, wat van plan is om die handvol progressiewes in Mayfair in 'n linkse weerstandsmag saam te snoer en die Wit Belastingbetalersvereniging teen te staan.

Lede van die Vereniging het Marinaki Dinsdagaand al klaar die "astrantste en slegste witman" in Mayfair-Wes genoem.

"Ag nee wat, dinge het nou te ver gegaan. Iemand moet iets doen om hierdie mense te beveg. Natuurlik is ek skrikkerig vir hulle, maar hier kom 'n groot geveg," sê die flambojante Marinaki.

Verlede Saterdagmiddag het die Belastingbetalersvereniging hom aan huis besoek en wou weet: "Het jy 'n koelie wat hier woon?"

Die meisie het na die drietal se beledigende taal staan en luister. Marinaki het hulle weggejaag.

By Dinsdagaand se vergadering was Marinaki ook op die agenda. Na skriflesing en gebed het voorsitter P van As, 'n grys mannetjie met grys hare in 'n grys pak, aangekondig:

"'n Indiër het al weer in die middel van Mayfair ingetrek! Ons het 'n klag by die Polisie ingedien, maar ons weet mos dit gaan nie help nie."

Van As het gesê in Kraaifontein en Boksburg is die anderskleuriges wat in die wit gebiede woon, se water deur die stadsraad afgesny. Ongelukkig kan hulle dit nie in Mayfair-Wes ook doen nie.

Van As het dit ook gehad teen die swart munisipale werkers wat sonder toesig in die omgewing werk, tot dertig wat op 'n slag in agterbuurtes "uitkamp" en op sypaadjies rondlê.

"Daar is nou so baie kaffers in Mayfair," het 'n vet man met baie sweet op sy gesig gesê: "dat die son al vroegmiddag in Mayfair begin ondergaan."

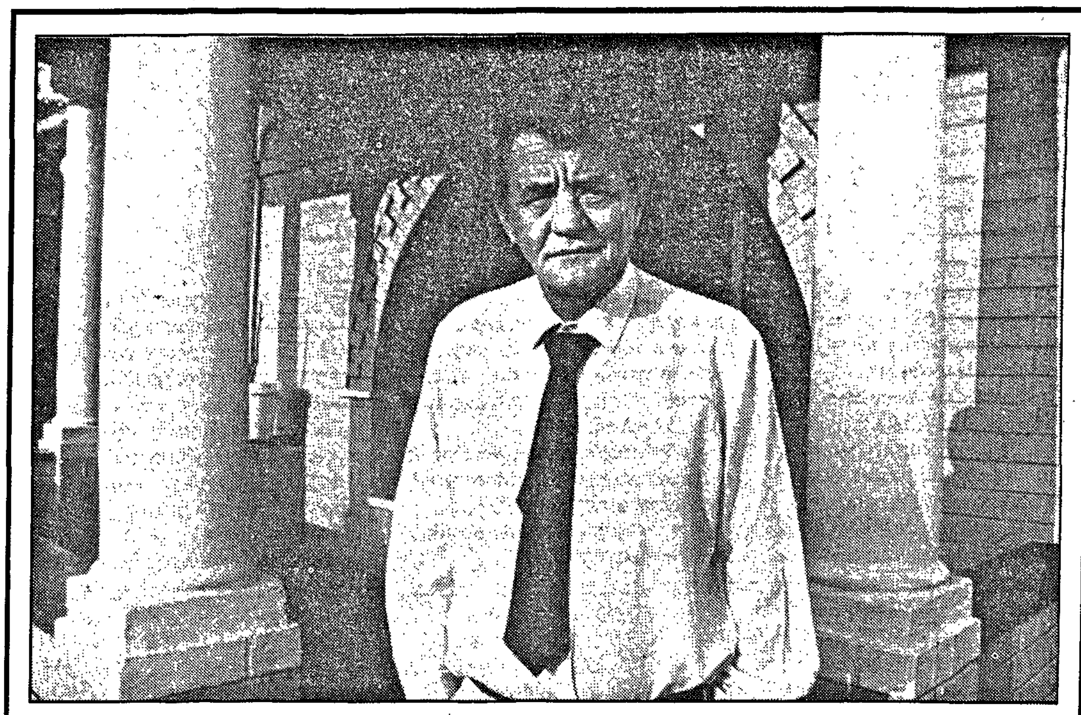

Lambros Marinaki, die "astrantste" inwoner van Mayfair-Wes

Foto: Jacques Pauw

'Het jy 'n koelie wat hier woon?'

JACQUES PAUW skryf oor 'n merkwaardige vergadering van Mayfair-Wes se Wit Belastingsbetalersvereniging waar 'n bekende Prog opgedaag en weggejaag is.

Vroeër die aand het die nuwe stasiebevelvoerder van Brixton, ene majoor Louw, die Vereniging toegespreek oor die wenslikheid van die stigting van 'n Buurtwag.

Die majoor het gesê hy kan nie politiek praat nie, maar sal alles in sy vermoë doen om die mense te help om die probleem op te los. "Daar waar ek eers in die platteland was, het ons dinge op ons eie manier gedoen. Hier in die stad is dit moeiliker."

Toe kom Marinaki aan die beurt, en groot was die Vereniging se verbasing toe hy agter in die saal opstaan en sê: "Hier is ek, ek is 'n Prog en wat wil julle nog weet?"

Van As wou weet: "Is jy getroud met 'n Indiër-vrou?"

Marinaki: "Nee."

Van As: "Maar dan, meneer, moet ek vir jou 'n baie sensitiewe vraag vra. Is sy effe donker van kleur?"

Marinki: "Nee, ek is geskei. Die meisie van wie jy praat is 'n gas in my huis."

Vir die manne en vroue was dít een te veel.

"Is jy self 'n koelie?" wou een weet.

Marinaki: "Nee, maar maak dit saak?"

'n Vrou: "Slaap jy dan saam met koelies?"

'n Man: "So, jy's te vrotsleg om 'n wit vrou te kry."

Nog 'n man: "Ons gaan vir jou hier uitdônner en saam met die koelies op die ashoop gooi."

Van As: "Nee wag mense, ons moet respek hê vir hierdie man se gevoelens."

Maar die vet was in die vuur. Van die manne het begin opstaan en in Marinaki se rigting beweeg.

Hy is onder begeleiding van drie van die grootste manne die saal uit.

Die bejaarde tannie het oplaas vir hom geskreeu: "Jou slegte witman!"

Nie intimideer

Marinaki sê hy het in Mayfair ingetrek omdat hy van die woonbuurt hou. Dis gerieflik naby aan die stad en glo dit of nie: " Ek hou van die mense wat hier woon."

Hy sê hy is gewoond aan sulke manne en vroue. Hy werf al jare lank stemme vir die PFP in woonbuurte soos Mayfair-Wes. Hy gaan hom nie laat intimideer oor wie in sy huis mag woon en wie nie.

Hy is van voorneme om 'n alternatiewe belastingbetalersvereniging te stig en wil in die vervolg die wit vereniging se vergadering "met bietjie meer mannekrag aan my kant" bywoon en al hul besluite opponeer.

* Swart inwoners van Johannesburg het hierdie week 'n grootse oorwinning behaal toe die Hooggeregshof geweier het om uitsettingsbevele teen 150 mense in 'n woonstelblok te gee. Regter van Zyl het in sy uitspraak gesê dat baie van die mense al etlike jare in die blok woon en daar 'n ernstige tekort aan huisvesting vir anderskleuriges is.

Buitelandse Sake waarsku teen wet

Jacques Pauw

TALLE organisasies wat apartheid beveg - onder hulle vakbonde, koerante, politieke en menseregte-organisasies - vrees dat wetgewing wat in die huidige Parlementsitting nog deurgevoer gaan word, lewensnoodsaaklike buitelandse fondse gaan afsny.

Uit verskeie kringe word geglo dat die Wet op die Openbaarmaking van Buitelandse Befondsing 'n metode van die regering is om die aktiwiteite van progressiewe organisasies aan bande te lê. Die linkse opposisiepartye in die Parlement het teen die wet beswaar gemaak.

Intussen blyk dit uit 'n vertroulike verslag van die Departement van Buitelandse Sake dat pogings van die regering om buitelandse fondse te beheer en te beperk, ernstige gevolge kan inhou.

Die departement sê dat daar 'n verharding in veral Europa teen Suid-Afrika te bespeur is en dat daar gewis teen Suid-Afrika opgetree sal word indien die wetgewing aanvaar word.

Die verslag noem die moontlikheid dat die wet daartoe kan bydra dat ambassadeurs in Suid-Afrika teruggeroep mag word, Suid-Afrikaanse missies oorsee verklein mag word, wil hê dat fondse swartmense bereik en landingsregte van die SAL opgeskort word.

In die Amerikaanse kongres is die wetgewing skerp veroordeel en daar is gesê dat die SA regering nie wil hê dat fondse swartmense bereik nie.

Volgens die verslag gaan die Europese gemeenskap in die volgende drie jaar R100 miljoen aan 146 nie-gewelddadige anti-apartheidsprojekte skenk.

Die Wetsontwerp beoog om maatreëls te skep om besonderhede van buitelandse fondse wat sekere organisasies ontvang, te openbaar. 'n Registrateur van Verslaggewende Organisasies en Persone gaan deur die Minister van Justisie aangestel word.

Die registrateur het die bevoegdheid om enige organisasie of persoon tot "verslaggewend" te verklaar. Dit beteken dat hierdie organisasies alle regstreekse of onregstreekse buitelandse fondse volledig moet verklaar en geouditeerde finansiële verslae daaroor voorlê.

Die Wet vereis ook dat organisasies buitelandse geld nie mag aanwend vir enige ander projek as dit waarvoor dit geskenk is nie.

Die registrateur het die bevoegdheid om inspekteurs aan te stel wat ondersoek moet instel na die gebruik en beheer van buitelandse geld deur verslaggewende organisasies. Enigiemand kan gelas word om getuienis oor fondse af te lê.

Die wet maak voorsiening vir 'n straf van tot R40 000 boete of tien jaar tronkstraf. Die registrateur lê jaarliks 'n verslag van elke verslaggewende organisasie aan die Minister van Justisie voor.

Teenstanders van die wet sê die gevaar lê daarin dat buitelandse skenkers verslaggewende organisasies kan vermy en geld eerder aan projekte gee wat nie deur die wet geraak word nie.

Dit kan van die grootste en mees uitgesproke teenstanders van apartheid sonder lewensnoodsaaklike geld laat.

Cosatu en Nactu-lede hou beraad

Anton Steenkamp

'N SPITSBERAAD tussen lede van die twee grootste vakbondbewegings in die land word hierdie naweek in Johannesburg gehou, ondanks kritiek uit die geledere van die twee organisasies.

Die Congress of South African Trade Unions (Cosatu) het gister bevestig dat hul spitsberaad met 11 geaffilieerde vakbonde van die National Council of Trade Unions (Nactu) en onafhanklike vakbonde hierdie naweek by die Universiteit van die Witwatersrand voortgaan.

Die bestuur van Nactu het besluit om nie aan die beraad deel te neem nie, maar 11 lidvakbonde van dié beweging het besluit om wel te gaan.

'n Woordvoerder van die 11 vakbonde het gesê Nactu se besluit om nie deel te neem nie, sou nie die belange van die werkersklas as geheel dien nie.

Intussen het die Oos-Kaaplandse tak van die Food and Allied Workers Union (Fawu), 'n lid van Cosatu, die beraad as 'n "verleentheid" en 'n ontkenning van demokratiese besluitneming veroordeel.

Die hoofkantoor van Fawu het egter 'n verklaring uitgereik waarin hulle sê dat die standpunt van die Oos-Kaapse tak geen gewig dra nie, en dat dit net die idees van individue verteenwoordig.

Werkerseenheid en die nuwe Wet op Arbeidsverhoudinge sal op die beraad bespreek word.

Die algemene sekretaris van Cosatu, Jay Naidoo, het gesê die beraad is beplan om eenheid te smee, en dit sou jammer wees as dit 'n verdelende aangeleentheid word.

Die beraad sal bygewoon word deur 250 lede van Cosatu en Nactu, asook 200 afgevaardigdes van onafhanklike vakbonde. Die Oos-Kaapse tak van Fawu het hulle "in die sterkste moontlike terme" van die beraad gedistansieer.

Volgens 'n verklaring van die streeksekretaris, ME Nduzulwana, is die senior leiers van alle demokratiese vakbonde nie na die beraad genooi nie.

Hulle beskou die byeenkoms van "werkers sonder beamptes" as 'n poging om politieke munt te slaan uit die strewe na werkerseenheid.

As Cosatu werklike eenheid ten doel gehad het, sou hulle nie lidvakbonde van Cosatu geïgnoreer het nie.

Nduzulwana bevraagteken ook Cosatu se "skielike, desperate poging" om onafhanklike vakbonde te betrek, en sê sommige van die vakbonde bestaan nie meer nie.

JACQUES PAUW het 'n onderhoud gevoer met prof Laurie Ackermann, 'n voormalige regter en nou professor in Menseregte aan die Universiteit van Stellenbosch. Ackermann het onlangs ook die regskonferensie met die ANC in Harare bygewoon.

Eers politieke regte, dan 'n handves

Vraag: Het menseregte in Suid-Afrika werklik versleg - dit terwyl die regering voorgee hy is besig om die demokrasie te verbreed?

Antwoord: Ons moet besef dat menseregte in Suid-Afrika ingrypend en oor 'n wye front misken word.

Een van die belangrikste redes vir die skending van menseregte bly die gebrek aan werklike politieke regte van die oorgrote meerderheid vsn die bevolking. Wêreldwyd word die reg om op gelyke grondslag aan die politieke proses deel te neem en verteenwoordigers in die sentrale regering te verkies, as 'n fundamentele reg beskou.

Voor dit nie reggestel word nie, is al die ander dinge wat gedoen word, op sy beste maar lapwerk.

V: In watter mate skend die noodtoestand menseregte?

A: Dit het ingrypende magte aan meer persone gegee om aanhouding sonder verhoor toe te pas en gevolglik word groot getalle mense aangehou. Vryheid van spraak en vryheid van assosiasie word toenemend onderdruk. Wanneer daar met 'n noodtoestand gewerk word, is daar baie wat gedoen kan word om misbruike uit die weg te ruim. Daar behoort vir alle persone in aanhouding 'n stelsel te wees waarvolgens hulle met hul eie regsverteenwoordigers kan konsulteer. Onafhanklike juriste en medici moet onbeperkte toegang tot sulke mense hê.

V: Kan aanhouding sonder verhoor onder enige omstandighede geregverdig word?

A: Die Europese konvensie maak voorsiening vir noodtoestande waar die lewe van die volk bedreig word. Maar selfs dan moet menseregte baie eng toegepas word en slegs die ingrype regverdig wat nodig is om die betrokke noodtoestand te bekamp. Daar is 'n verbod op 'n noodtoestand om 'n situasie te bestendig of te verleng waar fundamentele regte permanent ingekort word.

V: Suid-Afrika het een van die hoogste doodstrafsyfers ter wêreld. Is dit 'n aanduiding van die mate waarin ons menseregte skend?

A: Ja dit is. Ons moet besluit of die doodsvonnis nog enigsins 'n bestaansreg het. Die posisie word verder versleg omdat die meerderheid van die bevolking geen inspraak het in die wetgewing wat bepaal vir welke misdade die doodsvonnis aangewend kan word nie. Met die uitsondering van Bophuthatswana is daar geen swart regter in ons hooggeregshowe nie.

V: Is dit moontlik om vandag in Suid-Afrika 'n handves vir menseregte te implementeer?

A: Die groot gevaar is dat mens 'n dokument kry wat 'n menseregtehandves genoem word, maar nie alle regte beskerm nie. Daar is verskeie wette en beleidsrigtings wat dit onmoontlik maak om 'n internasionaal aanvaarbare handves in Suid-Afrika toe te pas. Die meeste van die inwoners het nie stemreg nie en wette soos bevolkingsregistrasie en groepsgebiede druis in teen die mees fundamentele menseregte.

V: Kan so 'n handves aangepas word om by die beleid van die huidige regering in te pas?

A: Nee, nie 'n werklike menseregte-handves nie. 'n Handves skryf nie die regeringstelsel voor nie, maar die twee moet versoenbaar wees. Die regeringsbeleid moet by die handves aanpas.

V: As ons 'n menseregte-handves kry, beteken dit dat die grondwet herskryf moet word en 'n heeltemal nuwe bedeling van voor af uitgewerk word?

A: Ja ek glo so. In al die lande waar handveste 'n betekenisvolle rol speel is dit deel van die grondwet. Die proses wat lei tot so 'n handves is egter net so belangrik soos die inhoud daarvan.

Die instelling van 'n handves kan egter lank neem. Dis 'n wanvoorstelling om te dink mens gaan slaap een aand onder 'n apartheidsbestel en word die volgende oggend wakker in 'n post-apartheidsbestel.

V: Sal politieke gevangenes soos Mandela vrygelaat moet word en sal ou vonnisse van sogenaamde politieke gevangenes hersien moet word?

A: Onder 'n geloofwaardige handves is dit noodwendig dat alle statute wat inbreuk maak op menseregte sal verdwyn en ongeldig verklaar moet word deur die howe. Die posisie van alle politieke gevangenes sal heroorweeg moet word. Dit sal ook onmoontlik wees om 'n handves sonder die deelname van die ANC in te stel.

V: 'n Mens het bale mooi klanke oor die ANC en menseregte uit Harare gehoor soos dat hulle die doodstraf sal afskaf en nie mense sonder verhoor aanhou nie. Dink u hulle is opreg?

A: Die gevoel wat ek in Harare gekry het, is dat hulle hul saak baie sterk fundeer op 'n internasionaal aanvaarbare menseregte-handves. Daar sal groot internasionale druk op hulle wees om voet by stuk te hou.

Ek glo tog hulle is opreg oor menseregte maar ons moet ook nie naïef wees nie. Enige meerderheidsregering gaan probleme ondervind wanneer ons grootskaalse politieke en sosiale verandering ervaar.

Met die eerste oogopslag lyk die skets hieronder na 'n wit vaas (Of sien u 'n silhoeët van twee gesigte?)

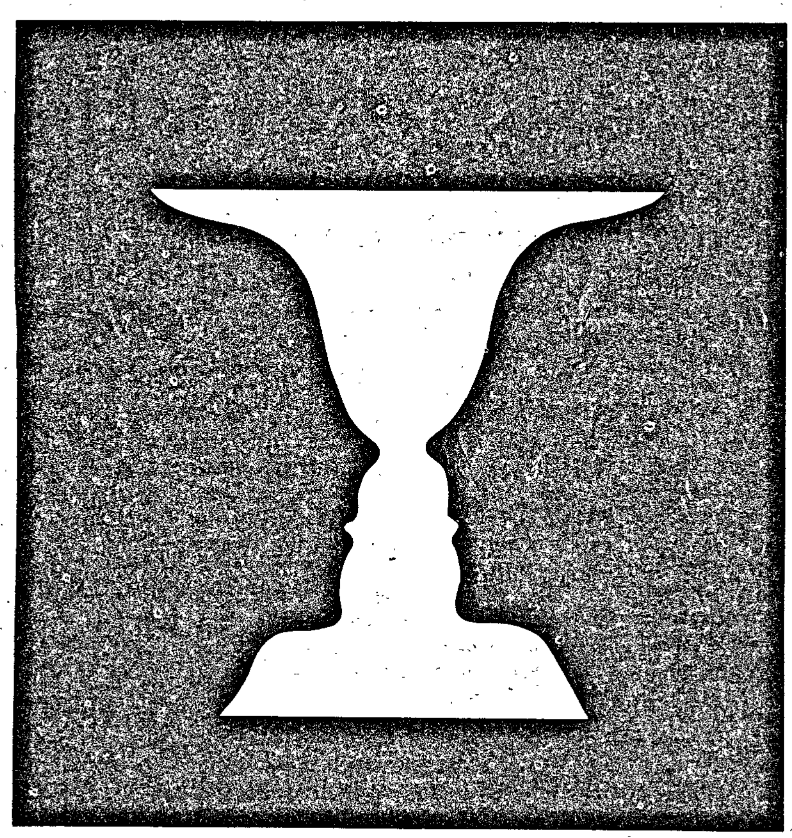

Dis presies die punt: ons sien dinge nie altyd uit dieselfde perspektief nie.

Ook nie wat die toekoms van ons land betref nie.

Ons by Anglo American glo die enigste manier waarop hierdie verskille oorkom sal kan word, is om met mekaar te praat: as gelykes.

Van aangesig tot aangesig.

AAC
ANGLO AMERICAN CORPORATION OF SOUTH AFRICA LIMITED

HUNT LASCARIS TBWA 88110132

Die hare waai om Rambo Ken en die Vier Ruiters

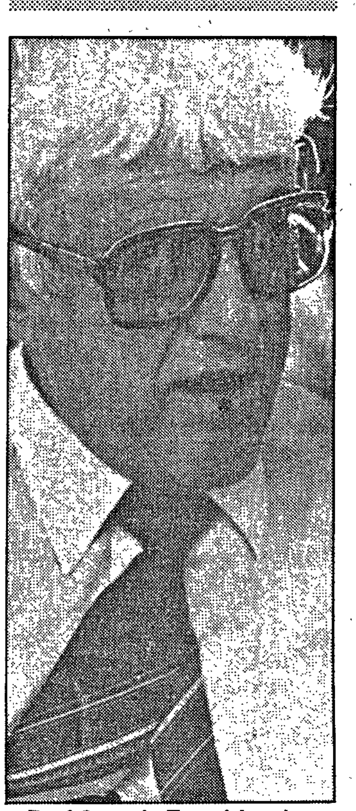

Prof Sampie Terreblanche
Foto: Guy Tillim/Afrapix

Max du Preez

DIE woeste debat met skerp aanklagte en etniese ondertone oor ekonomiese ideologie wat tans woed, gaan dalk net soveel oor die siel van die te stigte Demokratiese Party as oor ekonomiese beleid.

Dis soos spanstoei: aan die een kant is die omstrede redakteur van Business Day, Ken Owen, en die grootste deel van die "liberale" establishment Progs en sakesektor, en aan die ander kant professor Sampie Terreblanche van Stellenbosch, Wynand Malan van die Nasionale Demokratiese Beweging en 'n groep meestal Afrikaanssprekende ondersteuners wat nader aan die sosiaaldemokrasie staan.

Vandeesweek het Malan prontuit by 'n byeenkoms van sakemanne gesê: "Ek dink dit is tyd om vir Ken Owen te vra: Waar staan jy sover dit die demokrasie self betref?"

Owen het voorverlede Maandag die kryt betree met 'n meningsartikel onder die opskrif "Hark! The First Horseman rides against the rich" nadat Terreblanche vroeër 'n brief aan die koerant geskryf het.

Hy skryf: "Terreblanche is one of the Four Horsemen of the liberal apocalypse which Wynand Malan has unleashed on the old PFP crowd: Wimpie de Klerk for politics, Marinus Wiechers for constitutional policy, Van Zyl Slabbert for relations with the ANC, and Terreblanche for economics."

Terreblanche het in sy brief geskryf: "Those people who, like the freemarketeers, think that a democratic system can be superimposed on the present economic system, with its distorted distribution of wealth and economic power and without repercussions for the distribution of wealth and economic power, are really naive beyond redemption."

Owen se reaksie daarop is dat dit bloot 'n nuwer weergawe van Verwoerdiaanse "social engineering" is waarvan Terreblanche eens so 'n ywerige ondersteuner sou gewees het.

Owen sê Terreblanche moet kies: òf hy kan 'n bloeiende ekonomie hê, òf hy kan 'n herverdeling hê, maar nie albei nie. As Terreblanche die nuwe Demokratiese Party se ekonomiese beleid gaan voorskryf, moet hy aan voornemende lede sê hoeveel herverdeling nodig is, hoe dit bereik gaan word en hoe dit die groeikoers gaan affekteer.

Twee dae later gooi die PFP-leier, Zach de Beer, in 'n brief aan Business Day oor Owen se artikel olie op die waters. Hy skryf die Demokrate glo baie sterk aan 'n vryemarkstelsel, maar dat dit nie die rol van die staat in byvoorbeeld behuising of onderwys uitsluit nie.

Hy sê hy het simpatie met Owen se suspisie oor 'n herverdeling van rykdom, maar hy glo ook terselfdertyd dat die inkomstegaping in Suid-Afrika gevaarlik groot is en verklein behoort te word.

"Owen - laudably - is determined that there must be a clear distinction between 'liberal' and 'left'. I applaud; I agree; and I assure him that the Democratic Party is to be liberal and not left," skryf De Beer.

Die volgende dag vat Owen vir De Beer aan in 'n hoofartikel. Hy het probleme, sê hy, "to reconcile De Beer's understanding of Terreblanche's views with Terreblanche's own statements." In elk geval, voeg hy by, De Beer is nie die leier van die Demokratiese Party nie.

Toe begin die briewe instroom, vir en teen. Arno Steyn skryf byvoorbeeld: "The mere fact that you refer to Anglo-Saxon liberal thinking within the context of a South African society, thereby presupposing that the economic policy of the new Democratic Party should be structured on those lines, underscores how notoriously 'ignorant' the 'English establishment' ... is of South African realpolitik."

Verlede Maandag skryf Owen in 'n artikel onder die opskrif "Let's look more closely at this newborn liberal" dat Terreblanche se denke "is in fact much closer, both in analysis and in policy prescription, to the Wits neo-Marxists than to the South African liberals who adhere generally to the thesis of Michael O'Dowd that rapid economic growth is both a means of destabilising apartheid society and of creating the wealth that will be required to maintain peace in post-apartheid society.

"The mystery is how Terreblanche can be passed off on us as a 'liberal'."

Maar dan trek hy die lang messe uit. Hy vra hoekom iemand soos Rudolph Gouws van Rand Aksepbank nie eerder deur die DP gevra is nie en voeg by: "When such men are available ... it is incomprehensibly careless of the leaders of a liberal, business-funded, English-supported political party to exhume Sampie Terreblanche. If I were paranoiac, I would think it a Broederbond plot."

Woensdag antwoord Terreblanche toe weer in Business Day en skryf onder meer: "It is really unnecessary for Owen to remain stuck with the laissez faire ideology. It is not applicable in this century and of no relevance to a country in a period of transition."

Dieselfde dag tree Malan toe tot die debat. Hy sê aan sakemanne by die Yard of Ale Forum in Johannesburg: "Owen vat 'n baie sterk ideologiese, puristiese vryemarkretoriek en dan praat hy van groei. Ons glo daar moet geleenthede vir almal wees om deel te neem aan en toegang te hê tot die ekonomie. Ons glo nie daar moet enige beperkinge op toegang tot die ekonomiese proses wees nie.

"Maar as ons dit gesê het en ons voorkeur gestel het vir individuele entrepreneurskap om 'n hoë groeikoers te verseker, wat ons glo absoluut noodsaaklik is, sê ons ook daar moet 'n waardebepaling wees van die eise van die demokrasie op 'n ekonomiese stelsel van die toekoms.

"Ek kan sonder vrees vir teenspraak sê dit is onmoontlik om 'n demokratiese stelsel af te dwing (superimpose) op die Suid-Afrikaanse realiteite van vandag - 'n demokratiese stelsel wat dan die ekonomiese infrastruktuur onaangetas laat. Ek glo nie ons ekonomiese situasie kan vandag 'n oorbeweeg van 'n oligargiese situasie na 'n demokrasie hanteer nie.

"Die geweldige fundamentele dilemma is dat Ken Owen 'n baie hoë premie plaas op die idee van entrepreneurskap tot die mate waarin hy vra vir die totale onttrekking van die staat in die prosesse, maar homself eintlik nooit uitspreek oor die effek van demokrasie nie.

"Hy maak nêrens 'n saak uit vir 'n werklik demokratiese gemeenskap nie; hy bly net praat van 'n markgemeenskap, die individu wat al die geleenthede moet kry.

"In verlede week se artikel maak hy die stelling dat prof Terreblanche moet kies tussen 'n hoë groeikoers of 'n billike distribusie van welvaart. Hy kan nie altwee hê nie, is die stelling wat Ken Owen maak.

"Dit is belangrik om vir Ken Owen te sê: as ons nie albei het nie - 'n hoë groeikoers en 'n regverdige verdeling van rykdomme nie - sal ons niks hê nie.

"Ek dink dit is tyd om vir Ken Owen te vra: Waar staan jy sover dit die demokrasie self aanbetref?"

Daar word angstig gewag vir Owen se antwoord.

Golden Eagle vlieg nou met nuwe vlerke

Anton Steenkamp

DRIE voormalige direkteure van Golden Eagle Transport, oor wie se bedrywighede Vrye Weekblad verlede week verslag gedoen het, gaan nou voort met soortgelyke projekte onder nuwe name - en die klagtes van klante wat sê hulle is ingeloop, stroom alweer in.

Mynhardt Hendricks, ook bekend as Dan Borman, die voormalige besturende direkteur van Golden Eagle Transport, doen nou sake onder die naam Golden Eagle Truck and Trailer in Randfontein.

André Coetzee adverteer 'n soortgelyke skema onder die naam SA Vervoerkonsultante, en Dawie van der Walt en sy gesin tree op as Poni Enterprises and Trucking in Verwoerdburg.

Piet Barwise, nog 'n voormalige direkteur van Golden Eagle Transport, het ook 'n draai geloop by Poni, maar hy bedryf nou die Pronto-finansieringsagentskap in Pretoria-Noord, waar hy onder andere mense wat na bewering deur Poni ingeloop is, met hul eise help.

Toe Vrye Weekblad Woensdag by Pronto se kantore opdaag, het daar juis vyf mense gesit wat hul geld by Poni verloor het - R70 000 in totaal.

Dit blyk nou dat nog soortgelyke bedrywe soos paddastoele opskiet en dat honderde mense al daardeur hul geld verloor het.

Verskeie mense het Vrye Weekblad vandeesweek na aanleiding van die Golden Eagle-berig opgebel en beweer dat Poni Trucking en nog twee firmas, PC Vervoer en Sebotswa, soortgelyke skemas bedryf.

Vrye Weekblad het verskeie van die kontrakte wat met Poni gesluit is, ter insae gehad. Telkens was dit dieselfde storie: 'n voornemende kontrakteur betaal R10 000 deposito met die versekering dat Poni vir hom finansiering en karweiwerk sal reël, en dit word nooit gelewer nie. Sommige kontrakteurs gaan nou eise van tot R20 000 teen Poni instel.

Een van die vele mense wat bedroë daarvan afgekom het, Henry White, het hierdie week aan Vrye Weekblad vertel van sy ondervinding met Poni Enterprises.

Hy het R10 000 belê by Dawie van der Walt en Seun, die direkteure van Poni. Hulle het hom 'n inkomste van R40 000 per maand belowe, waarvan hulle 5 persent kommissie sou kry.

Hulle sou die finansiering vir 'n vragmotor reël.

Ná twee maande het hy vir Autoluv, die maatskappy by wie Poni glo finansiering gereël het, gebel, net om te hoor dat sy aansoek afgekeur is.

White het op die ou end sy eie finansiering gereël, 'n vragmotor gekoop en net twee vragte vir Poni vervoer. Aan die einde van die maand is hy egter geen salaris betaal nie.

Drie weke daarna het hy wel daarin geslaag om 'n salaristjek van Poni te kry, maar die bank het geweier om die tjek te wissel - daar was geen fondse in die rekening nie.

Koos Smit, 'n werktuigkundige wat vir Golden Eagle Truck and Trailer in Randfontein herstelwerk gedoen en volgens hom nooit daarvoor betaal is nie, gaan hulle nou vir R22 000 - die bedrag wat hulle hom na bewering skuld - dagvaar.

Hy het ook vandeesweek vir Vrye Weekblad vertel van nog 'n persoon, Danny Boshoff, wat 'n kontrak met Golden Eagle gesluit het net om te hoor dat hulle nie vir hom werk het nie.

Nog 'n vervoerkontrakteur, wat uit vrees vir vergelding nie sy naam genoem wil hê nie, het vertel dat hy self vir Golden Eagle gewerk het, maar in Desember geloop het "omdat ek 'n gewete het".

"Ek het 'n ou man van Pietersburg soos 'n kind gesien huil omdat hy al sy geld, waarvoor hy 'n verband op sy huis uitgeneem het, verloor het," vertel hy.

Volgens hom het 'n sekere Kearney van Kaapstad R75 000 verloor nadat hy die deposito op drie trokke, wat hy sê hy nooit gesien het nie, aan Golden Eagle betaal het.

André Coetzee, wat sy dienste onder die naam SA Vervoerkonsultante adverteer, is volgens verskeie bronne in die vervoerbedryf nog steeds kop in een mus met sy ou vriend en sakevennoot, Mynhardt Hendricks (alias Dan Borman).

Coetzee tree glo as konsultant op teen 'n heffingsfooi van R50, en verwys dan sy klante na Hendricks se maatskappy, Golden Eagle Truck and Trailer.

Polisie ondersoek Nelspruitvrou se dood na aanranding

Anton Steenkamp

'N MOORDDOSSIER is op Nelspruit geopen ná die dood van Rose Mshaba, die vrou wat in die hospitaal oorlede is nadat sy deur 'n dienspligtige aangerand is.

Vrye Weekblad het verlede week berig dat die dienspligtige wat haar aangerand het, in 'n summiere militêre verhoor met R150 beboet is nadat hy skuldig bevind is aan gedrag wat militêre dissipline tot nadeel strek.

Sy oorspronklike vonnis van 40 dae in die detensiebarakke - die maksimum vonnis op dié klag - is ná vertoë deur sy familie versag op aandrang van luit-genl JJ Bischoff, wat toe bevelvoerder van die SAW se Kommandement Oos-Transvaal was.

Die polisie het 'n siviele klag van aanranding ondersoek, wat verander is na 'n moordklag toe die vrou twee weke later oorlede is.

Kaptein D Alberts, distriksbeheeroffisier van die SAP op Nelspruit, het vandeesweek bevestig dat 'n moordklag ondersoek word na aanleiding van die gebeure by die Red Lion-kroeg op 7 Desember verlede jaar.

"'n Enkele verklaring is nog uitstaande, dan sal die dossier na die Prokureur-Generaal van Transvaal verwys word," het hy gesê.

Kapt Alberts het bevestig dat weermaglede by die saak betrokke is, maar gesê hy kan nie nadere besonderhede verstrek tot tyd en wyl die dossier aan die PG voorgelê is nie.

Winnie eerder bevelvoerder as waarnemer . . .

Sy het eerste geslaan, sê drie

DRIE jong mans wat na bewering in Winnie Mandela se huis in Soweto aangerand is sê sy het self die aanranding begin deur hulle en 'n tienderjarige wat later dood is, met haar vuiste en 'n sambok toe te takel.

Dít sê bronne wat die drie mans se beëdigde verklarings gesien het.

Die drie jong mans beweer dat haar sokkerspan toe by haar oorgeneem het en hulle met bottels en swepe geslaan en teen die muur gegooi het.

Stompie Mokhetsi Seipei, 14, wat volgens Mandela 'n polisie-verklikker was, is aan sy voete opgehang en herhaaldelik op sy kop laat val totdat hy sy bewussyn verloor het.

Hy is twee dae later deur die lyfwagte verwyder. Sy lyk, onherkenbaar vermink en met twee steekwonde, is op 7 Januarie in 'n verlate veld gevind.

Dié breedvoerige beskrywings van die nag van 29 Desember, toe die vier na bewering uit die Metodistekerk se hostel ontvoer is en in die Mandela-woning aangehou is, is vervat in geheime beëdigde verklarings wat in besit is van die drie oorlewendes se prokureur.

Bronne in die anti-apartheidsbeweging wat bekend is met die inhoud van die verklarings en pogings van gemeenskapsleiers om die vier te bevry, het dié inligting aan die Los Angeles Times beskikbaar gestel. Almal het gevra dat die name van die drie ander mans nie bekend gemaak word nie.

Ná ondervraging van die slagoffers, het die owerhede opgetree en lede van die sokkerspan gearresteer en weens moord aangekla. Die polisie-ondersoek duur voort.

Nie een van die drie mans sê hy is ernstig beseer deur Mandela se beweerde aanranding nie, hoewel hulle letsels oorgehou het van die hewiger aanrandings deur die lyfwagte. Hierdie aanrandings is dikwels deur haar bygewoon.

Die beëdigde verklarings maak dit nou heel moontlik dat Mandela self aangekla gaan word.

Indien sy nie aangekla word nie, meen prokureurs, sal haar reputasie aangetas kan word deur die getuienis van die lede van die sokkerspan in die hofsaak. 'n Prokureur betrokke by die saak sê die verklarings beeld Mandela as bevelvoerder eerder as waarnemer uit.

Mandela weier om enige onderhoude met die pers toe te staan en volgens inligting het haar man Nelson daarop aangedring dat sy haar van enige kommentaar weerhou.

Sy het nietemin die afgelope paar weke gesê haar helpers het die jong mans uit die kerk-hostel geneem om hulle te beskerm teen beweerde seksuele wandade van eerw Paul Verryn, 'n blanke Metodiste-prediker in beheer van die hostel.

Sy het ontken dat Seipei, wat deur die polisie geïdentifiseer en reeds begrawe is, dood is.

Volgens bronne blyk die volgende uit die beëdigde verklarings en verklarings wat twee van die ontvoerde mans 'n paar uur na hul loslating op 16 Januarie voor gemeenskapsleiers gemaak het:

Seipei en die drie ander mans, onderskeidelik 20, 20 en 29 jaar oud, is vier dae na Kersfees om agtuur die aand deur lede van Mandela United uit Verryn se hostel ontvoer. Hulle is na Mandela se groot rooibaksteenhuis in Diepkloof-uitbreiding geneem.

By die huis het hulle op die span se uitnodiging geëet. Mandela het 'n uur later opgedaag, en terwyl die lede van die sokkerspan toegekyk het, het sy Stompie en die oudste van die ander mans met haar vuiste en 'n sambok toegetakel.

Sy het daarop aangedring dat Stompie moet erken dat hy 'n polisie-verklikker is, maar hy het geweier. Daarna wou sy hê al vier moet erken dat Verryn 'n homoseksueel is wat seksuele toenadering by hulle gesoek het.

(Die Metodistekerk het na 'n interne ondersoek bevind dat Verryn hom nie aan enige wandade skuldig gemaak het nie, en vooraanstaande anti-apartheidsleiers het hom ook verdedig. Die polisie sê egter dat die beweringe teen Verryn ondersoek word.)

Die drie mans sê dat die aanvalle later die aand gestaak is, maar dat Stompie so erg geslaan is dat sy oë toegeswel was en hy nie kon eet nie. Op Nuwejaarsdag is Stompie deur Mandela se lyfwagte verwyder.

Volgens die drie is hulle daarna gedwing om soos lede van die sokkerspan op te tree deur huishoudelike takies te verrig, en moes selfs saamgaan om 'n gewese lid van die sokkerspan aan te rand.

Op 7 Januarie het een van die mans ontsnap terwyl hy op wag by die huis was. Hy het sy storie aan aktiviste in die gemeenskap gaan vertel, wat onmiddellik 'n reeks dringende vergaderings met Winnie Mandela belê het om die vryheid van die ander twee mans te verseker.

Hulle is op 9 Januarie vrygelaat ná onderhandelings tussen Nelson Mandela, sy prokureurs en lede van die Mandela Crisis Committee.

Die drie mans is steeds onder beskerming van die Metodistekerk, wat weier om bekend te maak waar hulle is. Hulle is glo bang vir wraak deur lede van die sokkerklub.

Nelson aktief betrokke by krisis

NELSON MANDELA is uit sy tronkwoning aktief betrokke by pogings om die krisis rondom sy vrou en haar "sokkerspan" op te los, het anti-apartheidsbronne en kerkverteenwoordigers dié week in Johannesburg gesê.

UPI berig Mandela het sy vrou twee keer die afgelope twee weke ontmoet oor die omstredenheid, wat anti-apartheidsleiers onkant betrap en geskille tot gevolg gehad het oor hoe om teenoor haar op te tree.

Met toestemming van die owerhede, het Mandela verlede week ook samesprekinge gevoer met die president van die Metodiste Kerk, eerw Stanley Mogoba, en drie regsadviseurs.

Mogoba het gesê dat die besoek nodig was as 'n mens die spanning waarin die ANC-leier verkeer in ag neem. Hy sê ook hy en Mandela het saamgestem dat die saak so vinnig moontlik opgelos moet word.

"Dit het die kerk en die nasie groot skade berokken. Mandela het persoonlike belang by die saak en speel 'n persoonlike rol om dit op te los."

Die krisis het sy oorsprong in die beweerde aanranding op 29 Desember van vier mans wat ontvoer is uit die Metodiste-hostel in Soweto deur lede van die sogenaamde Mandela-sokkerspan.

Leiers van die UDF en Cosatu het verlede naweek samesprekings met die ANC in Lusaka gehou om hul verskille oor Winnie te probeer uitpluis.

Hoewel daar aangekondig is dat Winnie haar sokkerspan ontbind het, sê mense wat die Mandela-woning onlangs besoek het daar woon nog steeds jeugdiges.

'n Korrespondent van die Los Angeles Times, SCOTT KRAFT, het dié week 'n berig in sy koerant geskryf waarin hy diep delf in die omstredenheid rondom Winnie Mandela, haar "sokkerspan" en die dood van Stompie Mokhetsi Seipei. Op die linkerblad verskyn 'n geredigeerde weergawe van Kraft se berig. Uit Harare berig PETA THORNYCROFT dat die ANC in 'n dilemma is oor Winnie. Hoewel daar baie sterk gevoelens teen haar is, vind die ANC dit bitter moeilik om haar af te skryf weens haar agtergrond in die stryd teen apartheid. Sy berig ook dat 'n nuusbulletin, Southscan, wat hoë aansien in diplomatieke kringe geniet, beweer dat Winnie se "sokkerspan" deur polisie-verklikkers geïnfiltreer is. UPI berig in 'n ander berig oor die betrokkenheid van Nelson Mandela by die omstredenheid om sy vrou. ELSABE WESSELS skryf oor Stompie se begrafnis en een van sy vriende.

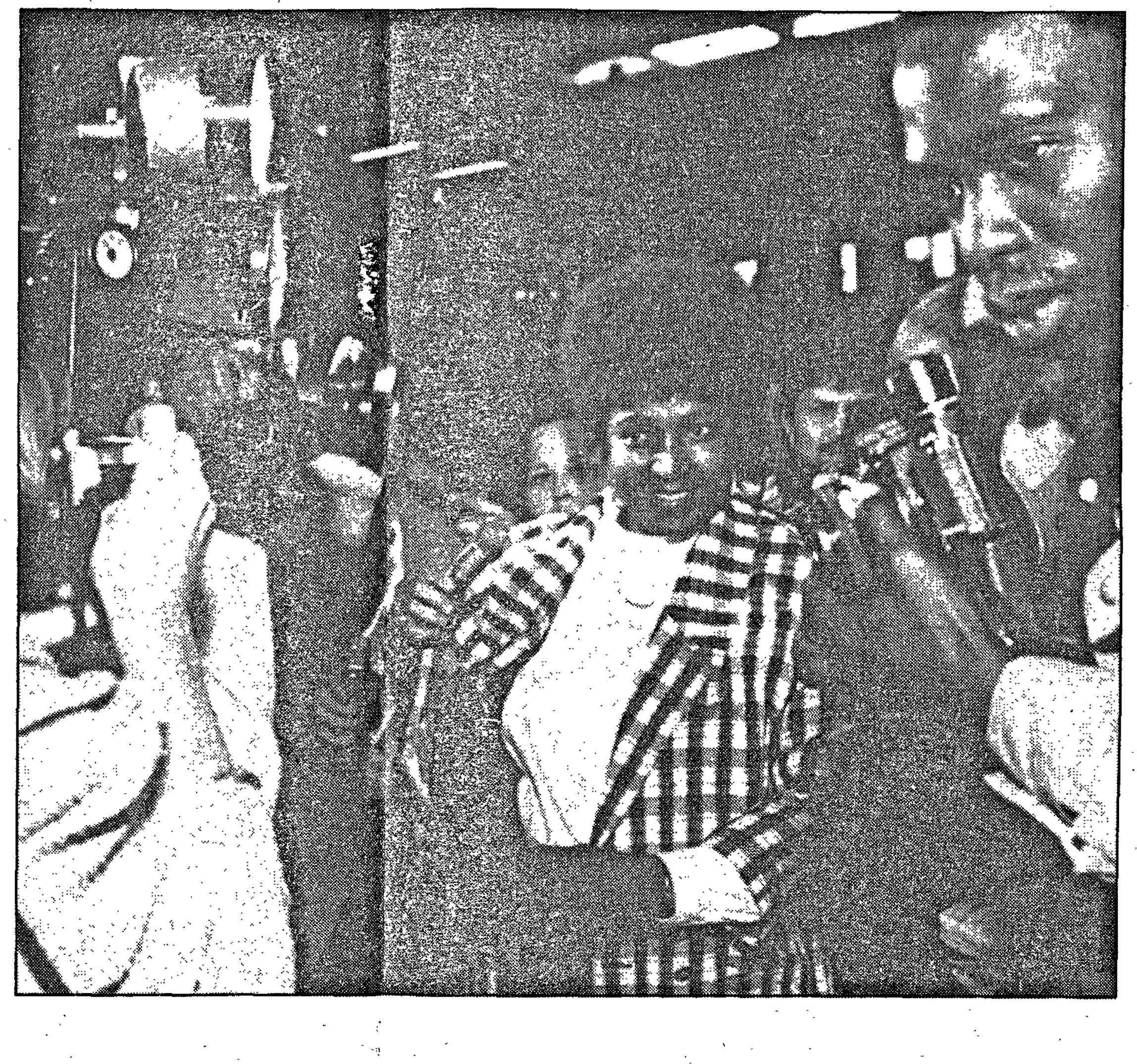

ANC vra Winnie: 'Bly asseblief stil'

Peta Thornycroft skryf uit Harare

DIE ANC sal nie sy versoeningshouding ten opsigte van Winnie Mandela verander nie, al is die uitvoerende komitee "ernstig besorgd, bekommerd en kwaad vir haar".

ANC-verteenwoordigers in Zimbabwe en in Lusaka sê daar sal nie verdere persverklarings oor Winnie Mandela se optrede wees nie en het geweier om enige verdere kommentaar te lewer.

Verteenwoordigers van Cosatu en die United Democratic Front het verlede naweek na Harare gevlieg vir samesprekinge met die ANC oor die geval Winnie.

Bronne na aan die ANC sê dat die debat oor Winnie Mandela op alle vlakke binne die organisasie agter toe deure voortduur en daar is wydverspreide erkenning vir die skade wat haar optrede veroorsaak het. Dit het nie net te doen met dood van die jong aktivis Stompie Mokhetsi Seipei nie, maar met voorvalle oor 'n lang tyd.

Maar daar word steeds geglo dat sy "gerehabiliteer" kan word. "Almal, insluitend die ANC is kwaad vir haar, behalwe die Suid-Afrikaanse regering," het 'n bron na aan die ANC gesê.

Die ANC meen hulle kan haar nie verwerp nie en hulle sal ook nie. Hulle glo hulle probeer die situasie op 'n gebalanseerde manier hanteer, hoewel hulle bewus is van die woede wat daar teenoor haar in Soweto bestaan.

Hulle het 'n politieke en verdraagsame besluit geneem - 'n erkenning dat sy vir 'n lang tyd in Suid-Afrika die middelpunt vir mobilisering teen apartheid was. Sy was 'n lang en pynigende tyd in die kollig, het 'n goed ingeligte ANC-ontleder gesê. "Hulle kan haar nie net verwerp nie."

Hulle weet die mense van Suid-Afrika skuld haar ontsettend baie. "Of dinge sal regkom, moet nog gesien word, en ook of sy sal begin om haarself te gedra of op haar chaotiese manier sal voortgaan."

Die ANC glo ook dat Winnie Mandela haar nooit so swak sou gedra het as haar man oor die afgelope vier jaar by haar was nie. Hulle sê elke persoon het 'n breekpunt, en moontlik het sy nou hare bereik.

Sommige van hulle bevraagteken ernstig en openlik of sy nie mediese behandeling, moontlik 'n psigiater, nodig het nie. Hulle weet dat sy op die oomblik 'n las is, en wil nie hê sy moet die mense verdeel nie.

"Sonder om die afgryse wat die ANC (oor Stompie) voel te verminder, meen die ANC ook dat die Winnie-affêre die aandag van die ware saak aftrek, naamlik apartheid."

Die groot aantal moorde in Pietermaritzburg het byvoorbeeld min publisiteit gekry vergeleke met die publisiteit wat elke woord van Winnie kry. "Maar bo alles hoop die ANC dat sy haar bek 'n baie lang tyd sal toe hou," het die bron gesê.

"Hulle weet dat hul stryd op moraliteit gebaseer is en baie lede, veral dié uit die laer echelons, weet dat Winnie dit geskend het."

Daar word aanvaar dat baie vooraanstaande lede van die ANC dink dat Winnie niks van politiek af weet nie en dat sy dit nooit sal leer nie. "Die beste waarvoor hulle kan hoop, is dat sy sal stil bly".

Die ANC glo egter steeds dat die Mandela Football Club op een of ander manier gemanipuleer is om Winnie in onguns te bring.

Oor Stompie se dood het 'n bron gesê: "Die ANC is besig om self te probeer uitvind wat gebeur het. Hulle het sover 'n politieke standpunt ingeneem en natuurlik kan hulle op die oomblik nie anders nie."

Dit blyk dat die ANC en die breë demokratiese beweging mekaar nie geraadpleeg het voordat hulle hul onderskeie verklarings uitgereik het nie en dat albei mekaar se standpunte respekteer.

Die ANC glo egter dat hulle, vir beide humanitêre en politieke redes, die geniepsige stormwinde moet trotseer.

Polisieverklikkers in die span . . .

Peta Thornycroft

SOUTHSCAN, 'n gesaghebbende onafhanklike nuusbulletin wat in Londen uitgegee word en op Suid-Afrikaanse nuus konsentreer, se weergawe van die kwessie rondom Winnie Mandela en haar sokkerspan is nie so verdoemend soos die meeste berigte in die media nie.

Hier volg hul weergawe:

Die Suid-Afrikaanse Polisie, wat nie bekend is daarvoor dat hulle te koop loop met inligting nie, se uitgesprokenheid oor die vordering van hul ondersoek na die moord van Stompie Seipei is merkwaardig.

Die ondersoek lyk egter al hoe minder na 'n kriminele ondersoek en meer na 'n veldtog om die anti-apartheidsbeweging polities in onguns te bring.

Dit lyk of die tydsberekening van die ondersoek dié siening steun. Die ondersoek is begin 'n maand ná die ontdekking van die lyk van Seipei. As gewese aangehoudene sou Stompie se vingerafdrukke in die polisie se besit gewees het - maar die polisie het hom eers heelwat later positief geïdentifiseer.

Buitengewoon gerieflik

Die tydsberekening was buitengewoon gerieflik en het die kwynende media-dekking van Mandela en haar sokkerspan 'n hupstoot gegee.

Selfs Winnie Mandela se grootste kritici in die opposisie is dit eens dat die ondersoek sterk deur politieke oorweginge beïnvloed is.

'n Senior lid van die UDF is van mening dat die owerhede die afgelope maande inligting versamel het sodat hulle, moontlik ten tye van Nelson Mandela se vrylating, die Winnie-kaart - met die grootste invloed moontlik - kan speel.

Dit wil lyk of die plan is om die eenheid wat met Mandela se vrylating teweeggebring sal word, te ondermyn deur sy vrou te verbind met 'n reeks brutale optredes - onder meer gerig teen lede van die demokratiese beweging.

Volgens die UDF-lid het die opspraak om Stompie se moord die owerhede plan laat verander.

'n Ander teorie wat besig is om veld te wen in anti-apartheidskringe, is dat die owerhede nie die dood van Stompie wou bekend maak nie, omdat polisie-agente in die Mandela-sokkerspan betrokke was by die moorde.

Die ANC het uit Lusaka gesê dat polisie-verklikkers die sokkerspan geïnfiltreer het, maar het nie verder daaroor uitgebrei nie.

Wat wel vasgestel kon word, is dat ten minste een, en moontlik twee sleutelfigure in die gebeure wat gelei het tot Stompie se dood, polisie-verklikkers was.

Polisie-verklikker

Die jeugdige wat die krisis in die ope gebring het deur 'n saak teen eerw Verryn aanhangig te maak, het as polisie-verklikker opgetree voordat hy van Hammarsdale in Natal Soweto toe gegaan het.

Dit is bekend dat daar politieke verskille was tussen Verryn en Mandela.

Dié lid van die span het later erken dat hy saam met die polisie gewerk het en dat hy uit Hammarsdale moes vlug omdat die vermoede ontstaan het dat hy 'n verklikker is.

Hy het ook erken dat die aanklag teen Verryn nie sodomie behels nie, maar 'n voorval wat op verskillende maniere vertolk kan word.

Hy was later betrokke by die aanranding van Stompie en die ander drie.

'n Ander lid, wyd bekend as gewese polisieman, sou lankal vermoor gewees het as die Moeder (Mandela) hom nie beskerm het nie, het 'n anti-apartheidsaktivis gesê.

Geen saak is tot dusver teen Mandela aanhangig gemaak nie.

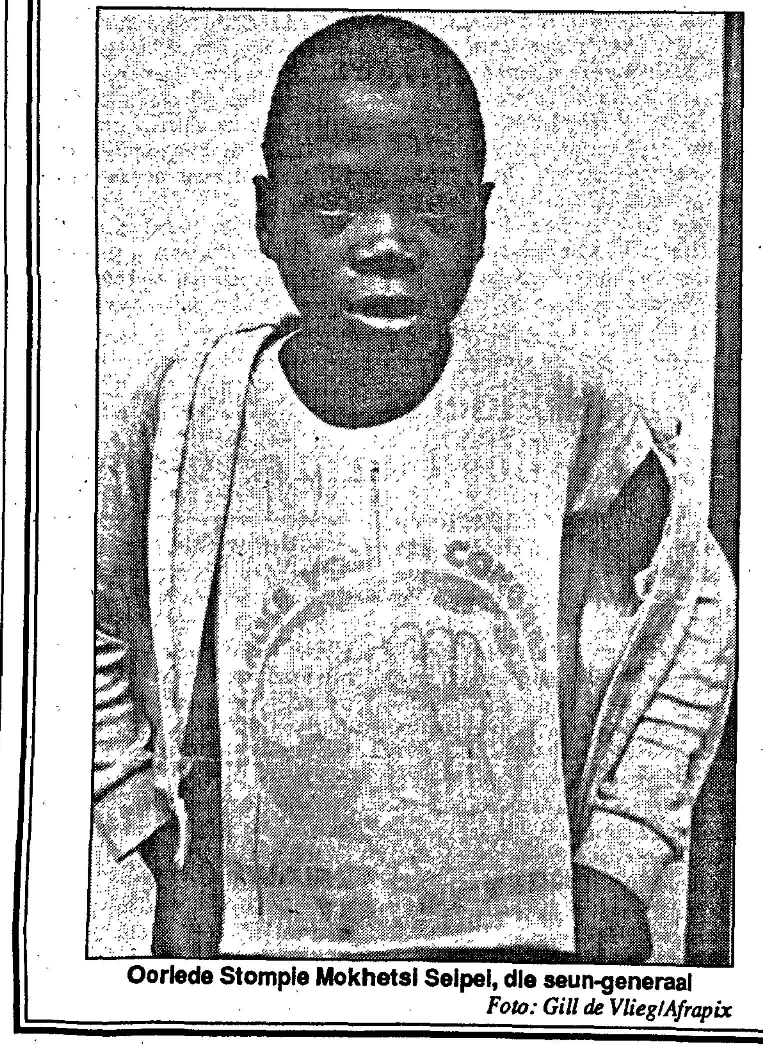

Oorlede Stompie Mokhetsi Seipei, die seun-generaal
Foto: Gill de Vlieg/Afrapix

Stompie, die seun-generaal, ter ruste gelê

Elsabé Wessels

MET 'n gebalde vuis het die 13-jarige Sipho Lhathae verlede Saterdag langs sy vriend se graf gestaan.

In die Rooms-Katolieke Kerk in Tumahole, naby Parys, waar die gemeenskap hul laaste eer aan die dorp se "seun-generaal" kom betoon het, was Sipho se skouers skaars hoër as die nagmaal-altaar waar hy en die ander kinders met uitdagende emosie van hul vriend kom afskeid neem het.

Stompo, soos die 14-jarige James Mokhetsi Seipei in sy tuisdorp bekend gestaan het, was nie net 'n vriend nie. Sipho het 'n leier kom begrawe.

Die begrafnis het solidariteit met die stryd teen apartheid bewys. Maar die tweespalt wat Stompie se dood in Soweto gesaai het, kan nie vergeet word nie.

Sipho, 'n skraal straatloper met flenterklere, is aanvanklik sku om met vreemdes te praat. Buite die kerk glip hy weg tussen die skare toe ek hom nader. Wantroue en onsekerheid hang swaar in die lug.

Daar word baie gepraat van "police informers" en die rol van die township se "green beans" - die munisipale polisie. Drie van Tumahole se aktiviste is verlede jaar skuldig bevind aan die moord op 'n munisipale polisieman.

In die begraafplaas wys die mense twee ander grafte uit - "doodgeskiet deur green beans," sê iemand sonder dat ek vra.

Tussen Tumahole se rye grafte probeer ek weer met Sipho praat. Weer verdwyn hy tussen die begrafnisgangers. In die oop gras, sowat 'n honderd meter van die graf het 'n linie polisievoertuie en veiligheidsmanne met video-kameras en telefotolense stelling ingeneem.

Later as ek 'n kortpad oor die veld vat na my motor toe haal Sipho en sy vriend Joseph Natela my in. Nou wil hulle gesels.

"Stompie wou vry wees. Hy wou gehad het swartmense moet vry wees," vertel Sipho. Joseph beaam dit. "Stompie is die derde comrade wat hier lê," wys hy in die rigting van die grafte.

Met die mars van die rouhuis na die kerk het Sipho en Joseph tussen die voorstes geloop. Op skool het hulle nog nie ver gevorder nie, maar hulle is A-kandidate in die uitlewing van protes.

Hoekom het Stompie padgegee? Sipho wou nie sê nie. Hy praat ook nie oor die vrae rondom sy vriend se dood nie. "Baie van ons het padgegee," is al wat hy sê.

"Suid-Afrika het van jou (Stompie) 'n seun-generaal gemaak," het eerwaarde Peter Storey van die Metodistekerk in sy begrafnisrede gesê.

Die Katolieke priester, Vader Louis Balink, het gesê: "Weerstand en Tumahole loop al 'n lang pad saam."

Tumahole is bekend vir sy kinderaktiviste. Nadat die opstande van 1985 in die Vaaldriehoek uitgebrei het, het Tumahole se jeugdiges in die voorste linies begin staan. Toe was Sipho skaars agt.

In 1987 het Tumahole se kinderleër wêreldnuus geword. "Stompo se kinderlinie het die township se strate in 'n gevegsfront teen die staat se noodtoestand omskep," het Peter Godwin, korrespondent van die Londen Sunday Times, in Oktober 1987 geskryf.

Toe aanhouding sleutelaktiviste uit die township verwyder, het die sogenaamde "onder-veertiens" onder aanvoering van Stompie en sy vriend Gillie teen die staat opgeruk. Lang tydperke van aanhouding sonder verhoor het gevolg.

Aan Godwin het Stompie gesê: "Ons kinders is nou voor in die stryd. Ek weet hulle kan my enige tyd kom haal. Ek sal seker in die struggle doodgaan, maar die struggle sal voortgaan."

Hy het op die ongeregtigheid in die land se apartheidstelsel gewys: "Wit kinders het groter skoolgronde as swart kinders."

Volgens Balink het die huurboikot wat in 1985 begin het, nog geen keerpunt bereik nie en uitsettingsbevele is tot dusver suksesvol in die hof beveg.

Die skoolboikot is opgesê, maar talle kinders word weens hulle politieke aktiwiteite toelating geweier. Die klaskamers is in elk geval te klein en die standaard van onderwys laag. Kinders word steeds lastig geval en daar is groot weerstand teen die munisipale polisie, sê Balink.

Stompie was een van die kinders wat in 1987 toelating geweier is. "Hy was slim. As hy kon teruggaan skool toe, sou hy vandag geleef het," het 'n woordvoerder van die Civic Association gesê.

Werkloosheid in Tumahole het die afgelope paar jaar skrikwekkend toegeneem, sê Balink. Die advieskantoor by die Roomse kerk kan nie tred hou met die welsynswerk wat gedoen moet word nie.

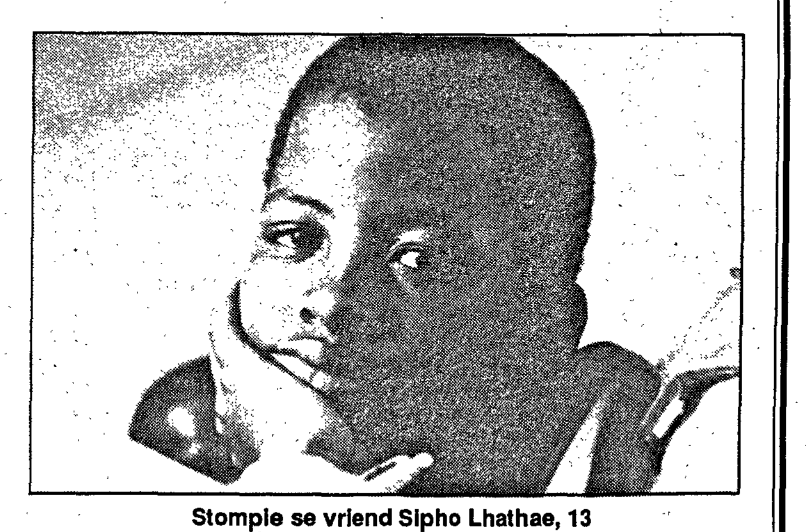

Stompie se vriend Sipho Lhathae, 13
Foto: Elsabé Wessels

'n Hele aantal aktiviste het uitgewyk, maar die township word deur 'n georganiseerde netwerk van inligting bymekaar gehou.

"Dit is hier waar Stompie en sy span 'n rol gespeel het," sê Balink. Hulle was die township se inligtingsnetwerk. Hulle het die politieke pas aangegee. Hulle was op die voorpunt van die opstand teen die munisipale polisie.

Daar word beweer dat Stompie 'n leër van soveel as 1500 militante kinders aangevoer het, maar Balink meen dis 'n oordrywing.

Dat kinders van 12 en 13 daarin geslaag het om 'n township te verdedig en weerstand aan te vuur, word egter nie ontken nie.

Verlede Saterdag is Stompie - 'n 14-jarige kind - 'n comrade, 'n toegewyde aktivis, 'n soldaat, 'n revolusionêr, en 'n seun-generaal genoem.

SA agente loop rieme styf in Zimbabwe

Onlangs is drie Suid-Afrikaanse agente wat 'n bomaanval op 'n ANC-huis in Bulawayo geloods het, in die Hooggeregshof in Harare ter dood veroordeel. Hulle het 'n werklose gehuur om 'n motor vol plofstof na die huis te bestuur. Die onskuldige man is aan stukkies geblaas. Nog drie hofsake teen beweerde Suid-Afrikaanse agente moet afgehandel word. Dit lyk nie of Suid-Afrikaanse agente se pogings om die ANC in hierdie buurland te beveg, baie geslaagd is nie. LAWRENCE BARTLETT doen verslag.

IN intelligensiekringe in Zimbabwe is uiterste verbasing uitgespreek oor die amateuragtige werkwyse van drie Suid-Afrikaanse agente wat onlangs in Harare se Hooggeregshof ter dood veroordeel is nadat hulle 'n motorbom laat ontplof het.

Die motorbestuurder is dood en twee ANC-lede is beseer in die ontploffing.

Kevin Woods, 35, Michael Smith, 34, en Phillip Conjwayo, 54, is skuldig bevind aan moord nadat 'n motorbom ontplof het by 'n huis in Bulawayo waar lede van die ANC in Januarie 1988 gewoon het.

Die hof het bevind dat hulle 'n werklose man by 'n arbeidsburo gehuur het om die motor vol plofstowwe na die huis by 16A Jungle Road te bestuur. Kort nadat hy daar aangekom het is die bom met afstandsbeheer laat ontplof en die man is aan stukkies geblaas. Twee ANC-lede is beseer.

Ten minste nog drie hofsake teen beweerde Suid-Afrikaanse agente moet nog afgehandel word. Dit gaan oor 'n kommando-aanval op ANC-kantore in Harare in 1986, 'n vuurpylaanval op 'n ANC-huis in dieselfde stad, nog 'n motorbomontploffing by 'n winkelsentrum waarin verskeie mense beseer is, asook 'n mislukte poging verlede jaar om Woods en Smith te bevry.

Die eerste deurbraak vir Zimbabwe se sekuriteitsdienste het plaasgevind toe hulle Conjwayo, 'n voormalige Rhodesiese veiligheidspolisieman, kort na die ontploffing gearresteer het.

Hy is verklik deur 'n familielid wat hom voor die ontploffing in die motor gesien het wat in die bomaanval gebruik is. Nadat hy in hegtenis geneem is, het die ander name gou bekend geword.

Hy het aan die polisie gesê as hy 'n sekere Mary Baker in Suid-Afrika bel, sal hulle "die wittes" wat by die saak betrokke is kan vang. Zimbabwe se Central Intelligence Organisation (CIO) het die gesprek op band opgeneem.

Conjwayo het Baker, wat later in die hof as as 'n voormalige Rhodesiese polisie-vrou Katriona Marilyn Burger geïdentifiseer is, gevra om hom te help om uit die land te vlug omdat die polisie se strik besig was om nouer om hom te trek.

Op 'n oop telefoonlyn het Baker gevra: "Is dit 'n valstrik?" en gereël dat hy 'n duisend dollar in die waterbak van 'n toilet by 'n garage in Bulawayo kan gaan haal. Woods het die geld daar geplaas, en hy is gearresteer.

Die eienaar van die garage, Rory McGuire, is ook gearresteer en tot sewe jaar gevangenisstraf gevonnis omdat hy versuim het om vyandelike agente te rapporteer.

Toe het Woods met die sak patats vorendag gekom, en as voormalige lid van die CIO gesê hy weet hy sou gemartel word as hy nie praat nie.

Hy het gesê 'n Suid-Afrikaanse agent met die naam Henry Thompson is met 'n valskerm op 'n afgeleë plaas neergelaat om die aanval te organiseer.

Barry Bawden, wat verhoor afwag in Harare se Chikurubi maksimimsekuriteitsgevangenis, het besluit waar Thompson neergelaat sou word, het hy gesê.

Sy neef, Christopher "Kit" Bawden - wat nie in hegtenis geneem is nie en glo in Suid-Afrika is - het die knoppie gedruk wat die onskuldige Obert Amon Mwanza na sy dood gestuur het.

Kit Bawden se broer Guy is ook gearresteer en is verhoorafwagtend op aanklagte wat in verband staan met 'n motorbomontploffing by 'n voorstedelike winkelsentrum in Harare in 1987. Twee anti-apartheidsaktiviste en verskeie ander mense is beseer.

Die betrokke agente was almal in Rhodesië se weermag of geheime diens tydens die oorlog. Met die uitsondering van Conjwayo, wat deur sy advokaat as 'n slagoffer van Suid-Afrikaanse agente beskryf is, is almal goeie vriende wat gereeld saam gaan jag en visvang het.

Woods, 'n lang man met 'n groot baard, het erken dat hy in 1983 deur Suid-Afrikaanse intelligensie gewerf is toe hy nog 'n lid van Zimbabwe se Central Intelligence Organisation was. Hy het erken dat hy verkenningswerk oor die huis in Jungle Road gedoen het en gehelp het om die afspringplek van Henry Thompson te beplan.

Smith, wat in die Rhodesiese en later die Suid-Afrikaanse weermag gedien het, het erken dat hy in die beheermotor was toe die bom in die ander motor ontplof het.

Conjwayo het erken dat hy die motor gekoop het en die bestuurder gehuur het, maar enige kennis ontken van die plan om die huis aan te val.

Toe hulle deur Regter-President Wilson Sandura gevra is of hulle enigiets te sê het voordat hy die doodsvonnis uitspreek, het Woods namens homself en Smith gepraat.

Hy het sy toespraak gehou in dieselfde somber hofsaal met houtpanele waar wit regters tien jaar tevore swart guerrillas ter dood veroordeel het.

"Ons enigste motivering was ter wille van die mense van Suid-Afrika wat dood en verwoesting daagliks aan die hand van hierdie ANC-moordenaars ly. Ons is jammer dat die man wat dood is nie 'n lid was van die militêre vleuel van die ANC nie," het hy gesê.

Hierdie uitdagende houding word hier gesien as 'n oproep tot Suid-Afrika om hulle op die een of ander manier van die galg te red. "Ons het dit vir julle gedoen, doen nou iets vir ons," was duidelik die boodskap wat uit die swaar bewaakte beskuldigdebank aan Suid-Afrika gestuur is.

Daar was reeds een dramatiese poging om die mans te red in Julie verlede jaar. 'n Poging is aangewend om hulle met 'n gesteelde Zimbabwiese lugmag-helikopter uit die land te kry nadat die gevangenisbus waarin hulle vervoer in 'n lokval gelei is.

Die plan het klaaglik misluk. Een man, Denis Charles Beahan, is in hegtenis geneem en is nou verhoorafwagtend. 'n Lugmagoffisier, vlugluitenant Gary Kane, het uit die land gevlug.

Daarna was die drie beskuldigdes onder die swaarste bewaking wat ooit in Zimbabwe gesien is. Hulle is in 'n pantsermotor na en van die hof vervoer, begelei deur ten minste tien militêre voertuie wat swaar bewapen is. In die hofsaal self was 'n dosyn militêre polisie wat met submasjiengewere en pistole bewapen was, terwyl skerpskutters die gebou gepatrolleer het.

Spesiale toerusting is ook langs die Suid-Afrikaanse grens geïnstalleer, het 'n staatsaanklaer in die hof gesê, en sekuriteitsagentskappe is paraat gestel teen enige pogings om die mans weer te red.

'n Moontlikheid wat hier genoem word is die uitruiling van die drie mans vir politieke gevangenes wat in Pretoria in die dodeselle sit. Regsgeleerdess sê egter dit sal 'n ongewone ooreenkoms wees aangesien die drie veroordeeldes almal Zimbabwiese burgers is.

Smith het uitdagend aan die hof vertel as hy 'n keuse gehad het sy lojaliteit by Suid-Afrika sou lê. Woods het gesê dit was "'n morele onreg" dat hulle skuldig bevind is terwyl "ANC-moordenaars" in die strate van Zimbabwe rondloop.

As hulle hang, sal hulle die eerste wittes wees wat vir politieke misdade in Zimbabwe gehang word. Twee Fransmanne is in die vroeë tagtigerjare vir moord gehang ondanks sterk protes deur die Franse regering.

'n Totaal van omtrent 20 mense is sedert Zimbabwe se onafhanklikheid in dié land gehang. - New African

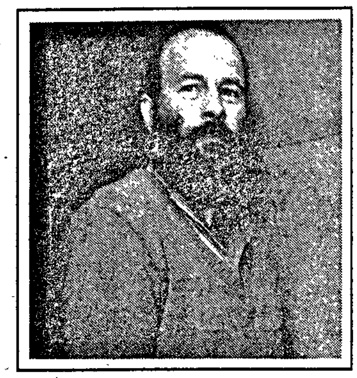

Kevin Woods

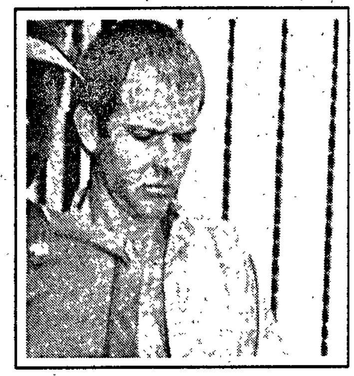

Michael Smith

Phillip Conjwayo

"The next war will determine not what is right but what has been left. Art is the survivor of all"
Barbara Barnett, ZONA

ZONA

Grantlaan 64,
Norwood,
Johannesburg 2192
Tel: (011) 728-4154

ONS HANDEL IN DIE FYNSTE INHEEMSE HANDEWERK EN KUNS

Ons, en diegene soos ons, wil ander help om hulself te help

Vaalseun-prente stroom in!

FW de Klerk, so sê baie spotprenttekenaars, is 'n moeilike man om te teken. Daar word gesê hy is die oorspronklike Vaalseun. Maar deelnemers aan Vrye Weekblad se Teken FW-kompetisie vaar baie goed, soos ons hier kan sien. Daar is altesame R600 om te wen in die kompetisie, en enigeen mag deelneem. Ons wil veral graag die bydraes van studente aan universiteite en technikons sien. Die sluitingsdatum is eers op 1 April, en inskrywings moet gestuur word aan: Teken FW-kompetisie, Posbus 42637, Fordsburg 2033.

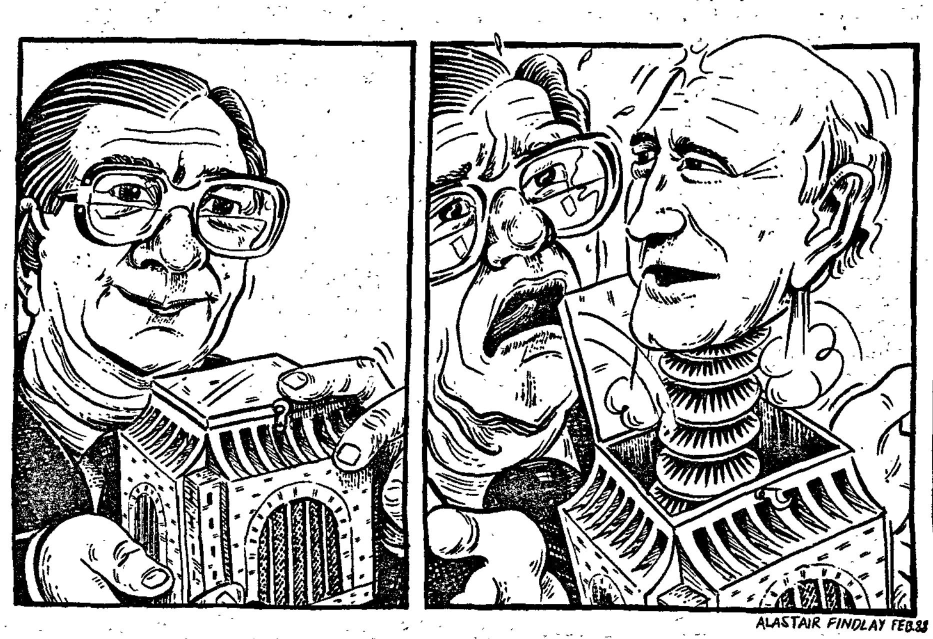

Links: Die NP kry 'n nuwe gesig, deur Victor Barnes. Bo: 'n Lewensgetroue portret deur Mynderd Vosloo. Regs bo: Die nuwe kroonprins deur Strijdom van der Merwe. Regs: Dr Andries se verrassinkie deur Alistair Findlay.

Juppie-era se laaste stuiptrekkings?

Vir die effek . . .

PIA NIEMAND skryf oor finansiële markte

DIE jare tagtig word dikwels beskryf as die "juppie-era". Maar soos die dekade einde se kant toe staan, lyk dit of die glorie-dae van hierdie heimlik geadmireerde, openlik veragte spesie ook tot 'n einde kom.

Maar ook hier in ons eie markte lyk dit asof die tyd van "dekadensie" ook tot 'n einde kom.

Ek moet erken dat ek aanvanklik om twee redes by die mark aangesluit het. Die een is omdat 'n mens hier makliker as elders geld maak (so het die grootpraters my mislei!) en die ander is omdat ek van die Rand Aksepbank se "gilt train" (guilt train) gehoor het.

Hierdie trein het blykbaar afgesloofde makelaars en finansiële handelaars vermaak deur hulle vir die middag na die Magaliesberge en terug te karwei.

Onthou, die mark is baie veeleisend, en op die Transvaalse vlaktes kon die juppies hulself in afsondering ontwen, mekaar beter leer ken en die aand in verskeie Johannesburgse hotels afrond om dan terug te keer na die vaal lewe van geld, bulle en bere.

Helaas, al twee jaar lank loop die trein nie meer nie, maar verlede jaar het 'n goeie aantal skemerkelkpartytjies vir afleiding gesorg. Ek wonder of middeljarige mans met respektabele titels in ander beroepe ook teen die einde van so 'n sosiale geleentheid armdrukke op die mat doen, kollegas in swembaddens gooi en die minder suksesvolles die arrogantes met vuiste op hul plek sit?

Dit was verlede jaar. Vanjaar het die arrogansie aansienlik afgeneem. Om geld te maak wanneer die mark sterk in 'n rigting loop is maklik. Die mark waarin ons ons nou bevind is egter 'n ander storie. In die afgelope drie maande beweeg koerse op die langtermyn Eskom-lening maar tussen 16.40 en 16.75 persent.

Om besluite te neem in so 'n stil mark is moeilik en bang handelaars dink gedurig beter verskonings uit om nie te handel nie: eers het hulle vir die inflasiesyfer gewag, toe vir die aankondiging oor primakoerse en nou wag hulle vir lekkergoed van Barend in sy begroting. Enigiets om nie 'n besluit te neem nie.

Daar bly egter 'n groot tekort aan handelaars in die mark en mense met ondervinding - of dit nou goeie of slegte ondervinding is - is gewoonlik verseker van werk.

Een handelaar het 'n private speurdiens begin nadat hy soveel geld vir 'n bank verloor het dat hy nie weer werk in die mark kon kry nie. Nadat sy speurmaatskappy bankrot geraak het, is hy weer werk in die mark aangebied en in beheer van miljoene rande geplaas.

Dis eers nadat hy wéér aanhoudend geld verloor het, dat hy gevra is om die pad te vat. Vir sulke openlike nalatigheid of onkunde behoort 'n bank aanspreeklik gehou te word.

Ek is seker daar is min buitestaanders wat trane sal stort as juppies hier ook tot 'n val kom. Maar maklik sal hulle blykbaar nie oorgee nie. 'n Makelaar het onlangs 'n besigheid in die verhandeling van makelaars en handelaars begin.

'n Slim uitweg: as 'n mens nie geld kan maak deur 'n parasiet in die mark te wees nie, word jy 'n parasiet op parasiete.

Soos die Romeinse Ryk van ouds, lyk dit asof ons mark sy dae van oorvloed en dekadensie geniet het. Beleef hy nou sy laaste stuiptrekkings voordat hy ook tot 'n val kom?

Sonder reg om te staak kan werkers net bedel

Arbeidsrubriek deur THEO HEFFER, 'n konsultant in nywerheidsverhoudinge

'N STUDIE van ander lande se stelsels van arbeidsreg help ons om ons eie stelsel te verstaan. Hoewel stelsels of dele daarvan nie eenvoudig van een land na 'n ander oorgeplaas kan word nie, kan ons belangrike lesse leer uit foute wat elders begaan is.

Dit is die mening van die beroemde internasionale deskundige op die gebied van arbeidsreg, prof Manfred Weiss van Frankfurt se Goethe-universiteit, wat onlangs 'n kort besoek aan Suid-Afrika afgelê het.

As ons kyk na Suid-Afrika se stelsel van kollektiewe bedinging, blyk dit dat ons wel elemente van ander Westerse stelsels net so wil oorneem, sonder inagneming van verskille in strukturele agtergrond.

Dieselfde neiging word ook op ander gebiede bespeur. Dit help byvoorbeeld nie om Japannese bestuurspraktyke sonder meer te probeer invoer, en geen aandag te skenk aan ander faktore wat bydra tot die sukses van sulke praktyke nie, soos bv. die hoë standaard van opvoeding en die byna absolute werksekuriteit in Japan.

Kollektiewe bedinging vir alle Suid-Afrikaanse werkers is betreklik nuut en dinamies en ons kan dus gerus kyk na 'n paar vergelykings met die suksesvolle stelsel van Wes-Duitsland, en daaruit probeer leer.

Weiss het gepraat oor wetsuitsprake in Duitsland oor stakings, en hoe dit in die lig van die hele stelsel van kollektiewe bedinging beskou moet word.

In Suid-Afrika is daar die afgelope dekade geweldig vordering met vrye kollektiewe bedinging gemaak, maar dit wil tog voorkom of die meeste bestuurders nog nie die reg om te staak wil aanvaar nie.

Prof Blackie Swart van Stellenbosch se Nagraadse Bestuurskool se navorsing wat hy 'n paar jaar gelede gedoen het, het getoon dat die meeste bestuurslede die reg om te organiseer en die reg om kollektief te beding, aanvaar, maar dat hulle hulle nie kan versoen met die reg om te staak nie. Swart meen dat die posisie sedertdien nie veel verander het nie.

Die media kan in dié opsig 'n belangrike rol speel, het hy gesê. Dit is belangrik dat die reg om te staak deur die publiek aanvaar word as 'n noodsaaklike voorvereiste vir kollektiewe bedinging.

En kollektiewe bedinging is noodsaaklik in 'n markekonomie om die botsende belange tussen werkgewer en werknemers tydelik te versoen.

Permanente oplossings is eenvoudig nie moontlik nie. Sosiale aanvaarding van vakbonde, asook die moontlikheid dat hulle soms kan staak, moet bevorder word. Hier kan die media 'n bydrae lewer.

Volgens Weiss is daar in Duitsland geen spesifieke wetgewing wat die reg om te staak onderskryf nie. Uitspraak deur die federale arbeidshof is onderhewig aan 'n klousule in die grondwet, wat aan werkers die vryheid om te verenig verleen.

Die federale arbeidshof argumenteer dan soos volg: Vryheid om te verenig is betekenisloos indien dit nie lei tot vrye kollektiewe bedinging nie. Kollektiewe bedinging is op sy beurt waardeloos sonder die reg om onder sekere omstandighede kollektiewe optrede te probeer afdwing. Werkers moet dus die reg hê om hul arbeidsmag te onttrek deur ordelik te staak.

Daar mag geen sprake wees van enige straf in die geval van so 'n staking nie, soos die ontslag van werkers bloot omdat hulle staak nie.

Weiss wys daarop dat werkgewers 'n ooreenstemmende reg het om werkers uit te sluit, maar dat dit nie direk eweredig is aan die werkers se reg om te staak nie. Sonder die reg om te staak kan werkers kollektief bedel, maar nie kollektief beding nie! Werkgewers het egter ander maniere om druk uit te oefen.

Hoewel ons in Suid-Afrika praat van vryheid van assosiasie (dit is een van die onderliggende beginsels van ons amptelike mannekragbeleid), bestaan daar geen grondwetlike beskerming nie. Werkers word dikwels ná wettige stakings ontslaan.

'n Interessante ontwikkeling is dat sommige werkgewers begin besef dat sulke optrede die bedingingstelsel self kan benadeel. Om die bedingingsproses te beskerm, word vrywillige ooreenkomste met vakbonde aangegaan. Werkgewers doen afstand van hul regte om stakende werkers te ontslaan, mits ooreengekome prosedures voor die staking gevolg word.

Ongelukkig het ons nog nie 'n klimaat in Suid-Afrika geskep waar die noodsaaklikheid vir onderhandeling deur almal hoog aangeslaan word nie.

Vrye Weekblad

'n Inbreuk op vryheid

DAAR was 'n bomaanval by Ellispark ná 'n rugbywedstryd. Daarom behoort volgende seisoen se rugbywedstryde verbied te word.

Natuurlik is dit 'n belaglike stelling. Maar is dit meer belaglik as om 'n musiekkonsert in dieselfde stadion te verbied?

Wat ook al die redes was wat aangegee is, die verbod op die Reënboogkonsert verlede week het flagrant inbreuk gemaak op die vryheid van die individu in Suid-Afrika.

Wat verstommend is, is dat die belaglike verbod so sonder protes deur die publiek aanvaar is. Het ons só vuisvoos geword onder die outokratiese Nasionale Party-bewind dat ons nie meer omgee nie?

Wat is dit wat verbied is? 'n Musiekkonsert met van die beste Suid-Afrikaanse kunstenaars, onder andere Johnny Clegg en Savuka, Stimela, Johannes Kerkorrel en die Gereformeerde Blues Band, Yvonne Chaka Chaka, Bright Blue, ens.

Die ontstellendste deel van die storie is dat die landdros eers vir die kunstenaars gevra het om hul lirieke aan hom voor te lê. Hulle het - met reg - geweier.

Kan enigiemand verkwalik word wat wonder hoekom die landdros die lirieke wou hê as hy in elk geval geglo het daar gaan geweld by die konsert losbars en dit moet daarom verbied word? Kan dit wees dat party van die lirieke, byvoorbeeld dié van Kerkorrel, 'n "politieke strekking" het?

Met respek is ons submissie dat hier nie regsargumente ter sprake is nie.

Daar word aangevoer dat die konsert kon lei tot konflik en misbruik van drank en dwelms. Ons gemeenskap is vol van dié euwels. Waar 'n klomp mense saamkom, is dit heel moontlik dat dié euwels dus kan voorkom.

Was dit al ooit genoegsame rede om sokkerwedstryde op Ellispark te verbied? Of jooloptogte en -biertuine?

Beteken dit nou dat ons nooit weer 'n groot musiekkonsert in Suid-Afrika mag hou nie?

Dit is jammer dat die verbod deur 'n beampte van die hof ingestel is en deur 'n hoër hof bekragtig is. Dit kan die vertroue in die regstelsel as 'n waghond van die vryheid van die individu net verder ondermyn.

Suid-Afrikaners moet wakker word. Geen beskaafde staat mag sy onderdane se vryheid so minag sonder dat die landsburgers daarteen protesteer nie.

PW en FW

ONS is besig om in die absurde situasie in te beweeg waar niemand wil hê ons staatshoof moet staatshoof wees nie, nie eens die party wat hom tot die pos verkies het nie. En wetlik kan niemand eintlik iets daaraan doen nie.

Dis 'n scenario wat ons gedink het net in piesangrepublieke in Suid-Amerika voorkom.

As FW de Klerk en sy kollegas in die kabinet wil hê die land moet enige respek vir hulle hê, moet hulle nou hul voet neersit en aan PW Botha sê om sy goed uit Tuynhuis te verwyder en te gaan aftree.

Dit maak nie saak hoeveel deernis hulle ook al met hom as persoon het ná sy siekte nie. Hy is steeds net een mens, terwyl die pos dié is van regeerder oor meer as dertig miljoen mense.

PW Botha is nou besig om van die Staatspresidentskap 'n bespotting te maak.

So sê hulle . . .

"Die Suid-Afrikaanse vrou kan die geheime wapen wees teen die aanslae op die land ... sy moet die draer van liefde wees vir die eie en die inisiatief neem om aanslae teen die land en die Nasionale Party af te weer." - Marike de Klerk.

"Pres PW Botha is 'n saggeaarde man met 'n fantastiese sin vir humor." - Fleur Ferri, portretskilder.

"Ek lees nie koerante nie en ek praat ook nie met koerante nie." - Regter Jan Strydom.

"Ongelukkig het vandag se onderdrukkers dieselfde velkleur as die onderdruktes." - Aartsbiskop Desmond Tutu oor verdrukking in Afrika.

"Haai mens, hier gaan dit vrot, vrot, vrot!" - Hannetjie van der Mrewe, winkeleienaar op Carletonville, wat deur swart kopers geboikot word.

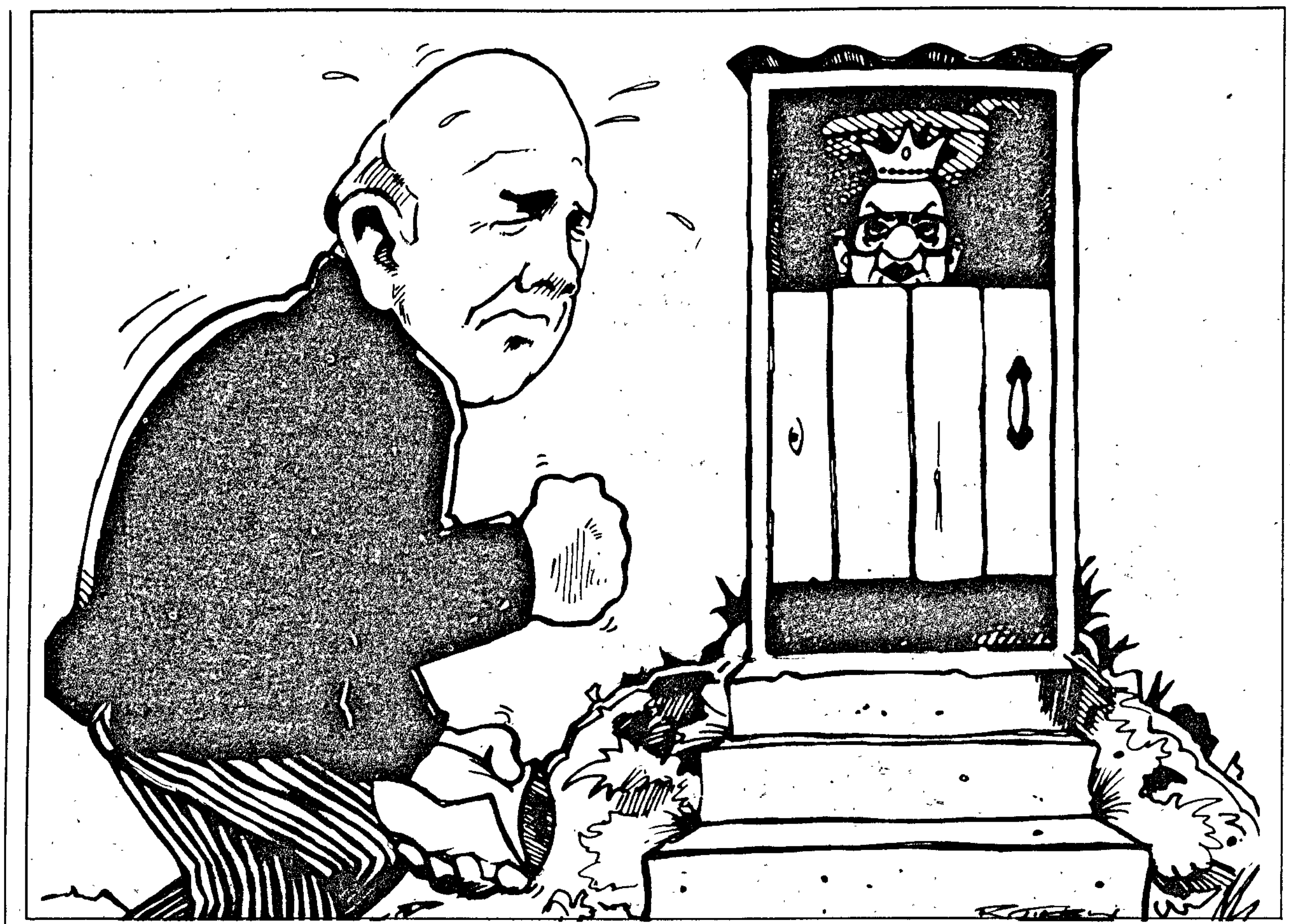

BRIEWE

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 42637, Fordsburg 2033.

'Hogwash. Nothing further from the truth'

Elizabeth Clogg van Bryanston skryf:

Could I point out certain fallacies contained in the statements made in your critisism of the letter which I wrote to Business Day (Vrye Weekblad 17.2.89).

"Sekere Progge se bitterheid teen Van is omdat hy een groot waarheid onder hul geparfumeerde neuse gevryf het: die belangrikheid van buite-parlementêre groepe en die beperkte rol van die wit Parlement."

Hogwash. Nothing could be further from the truth. There was never any doubt, that I was aware of, of the importance of extra-parliamentary politics in a country in which most of the population is excluded from Parliament and the legislative process.

For its entire existence the Progressive Party and later the PFP constantly pointed out the limitations imposed by the limitation of Parliament, and the exclusion of all but whites from legitimate political activity.

These attitudes were there long before Van Zyl Slabbert joined the Party. Where Slabbert offended was in his abandoning without any warning both his post as leader of the party and his followers in the middle of the No-Confidence Debate in 1986.

Generals who abandon their armies in the heat of battle are not normally regarded as a good bet for the next campaign, even if they are fortunate enough to survive that long.

Grand gestures which leave everyone else in the lurch may look glamorous to the immature but they are hardly conducive to the building of confidence and trust amongst those who where let down.

Now while I do not doubt dr Slabbert's sincerity in his opposition to injustice, nor his brilliant intellect, nor his extraordinary gifts as a public speaker, I do not have the same confidence in his staying power or in his infallibility as a political guru.

What has been conveniently forgotten by his admirers is his constantly repeated and widely reported opinion prior to 1987 that the CP and other rightist groups had such limited support that they were a negligible political force and could be discounted.

Some of us, quite correctly as it transpired, did not believe him at the time. If he was so far wrong in assessing his own people how can we be so certain that his assessments of the relative strengths and nuances of other political streams are so absolutely reliable. Once bitten, twice shy, as the old cliche goes.

The statement that dr Slabbert and dr Boraine have done more "vir vrede en versoening" than the whole PFP caucus conveniently ignores the long, lonely and courageous stand that Helen Suzman made.

Prominent amongst those who ranged against her were prof Terreblanche and dr De Klerk, staunch supporters of the system she opposed. You overlook too the incredible contribution made both in extra-parliamentary contacts and racial co-operation of the late Molly Blackburn, MPC for Walmer.

Neither dr Slabbert nor dr Boraine has, in my opinion, achieved anything outside Parliament that they could not have achieved as MPs, and their actions and example served to undermine the PFP's position as official opposition to the detriment of both peace and reason in our political life.

One must remember in critisising the image of the PFP that dr Boraine and dr Slabbert were in their leadership positions to a great extent responsible for that image.

When it no longer suited them to hold those positions they ducked, disclaiming all responsibility for the party's well-being. What I did not notice at the time of their vociferous contempt for Parliament was that they very sensibly did not despise the financial benefits of gratuity and pension that Parliament gave them.

Could I point out in conclusion that I was born, educated, lived and worked in the three Central African territories and then spent many years in the Vaal Triangle.

My experience of both African and South African politics extends well beyond the boundaries of Johannesburg. My nose was nurtured not on imported French perfume of the Northern suburbs but on the scents and smells of Africa.

I have seldom anywhere witnessed such wide-eyed naivete as Peter Gastrow's report to the PFP Regional Council on his return from Lusaka. I would have been too nervous to listen to him when he returned from the excitements of Dakar.

I trust that dr Slabbert has a more accurate and more realistic evaluation of politicians who are more sophisticated and experienced, particularly in their international political contacts, than anyone the South African political world can produce, excepting perhaps Helen Suzman.

Achterberg, Neruda en ... Hambidge!

Joan Hambidge van Pietersburg skryf:

In die Vrye Weekblad van 17 Februarie verskyn daar drie briewe waarin my reaksie op Gerrit Olivier se aanvalle veroordeel word. Nou weet ons sedert die Three Stooges dat grappe gewoonlik in drieë aankom.

Aan die Mielieboer uit Louis Trichardt: kennelik is dié heer bedreig deur my produksie. Terselfdertyd word ek van impotensie beskuldig. Kan 'n mens óór-produktief én impotent wees?

Om my 'n "fame slave" te noem, vind ek verspot. Diegene wat eendag (sê so oor 'n honderd jaar) die psigoses van ons pre-revolusionêre tydperk sou analiseer, behoort af te kom op die een groot gemene deler: 'n bedreiging deur alles en almal.

Waarom, byvoorbeeld, skryf Mielieboer nié sy regte naampie vir ons neer nie?

En ene Dr Joyce Wengrove se stukkie is so ver van die waarheid verwyder dat 'n mens wonder of sy nie maar eers 'n bietjie moet navorsing doen, alvorens sy die Afrikaanse letterkunde betree nie? Want kyk: die doktor meen ek val diegene aan wat my boeke sleg geresenseer het! Dit is nie korrek nie.

Om haar bv verkeerd te bewys: Gerrit Olivier het nog nooit 'n resensie oor een van my digbundels geskryf nie en ek kan haar terloops verder daarop attent maak dat my bundels nie net slegte resensies uitgelok het nie!

Háár mening oor my poësie is gewoon 'n mening - en haar goeie reg. Om egter produksie en gehalte gelyk te stel, is die finale bewys van die doktor se onkunde. Hoe gemaak met Gerrit Achterberg of Pablo Neruda?

Die mooiste brief kom egter van Herman Lategan uit die Kaap.

Die jonge heer se eweneens bitsige aanval op my kan net met een woord beskryf word: projeksie. Wáárom gaan bestudeer hy nie liewers Jung et al nie.

Het jou ouers jou dalk mishandel sodat jy ander daarvan verdink?

Maak vrede met jou skaduwee sodat die poësie wat jy skryf kan uitkom en jy nie langer sal nodig hê om aan suksesvolle digters was te klou nie.

Ek het onder meer ook vele naslaanwerke oor hoe om vreemde stede te hanteer, vreemde en meer suksesvolle mense aan te spreek en vrede te maak met jouself.

Oor die groter relevansie van my en Gerrit Olivier sal die tyd maar moet besluit. Beslis nie dié drie briefskrywers nie.

(Brief onverkort.)

'n Griekse tragedie of Boere-slapstick?

AS dit nie so belangrik was vir ons land se toekoms nie, sou die hele petalje om PW en FW en die presidentskap darem baie vermaaklik gewees het.

Aan die ander kant, wat kan 'n mens anders doen as om te lag oor die teater van die absurde wat besig is om hom in Tuynhuis en die wit parlement af te speel?

FW de Klerk is dié week presies 'n maand lank al hoofleier van die Nasionale Party. Die NP is die party wat die land regeer, beleid maak en kritieke besluite neem. Dis ook die party wat die Staatspresident aanstel.

Maar in dié vier weke het arme FW nog net een kort oudiënsie met Sy Edele die Staatspresident gekry: vier dae ná sy verkiesing.

Nou hoor Brolloks dat PW 'n hele paar keer al met ander ministertjies oor die foon gepraat het oor allerlei dinge, maar nog nie met FW nie. Hoekom? Want FW was nie PW se keuse vir hoofleier nie!

En soos 'n stout kind probeer hy nou spiteful wees. (G'n wonder PW het so goed met keiser Bokassa, die mensvreter-diktator van die Sentraal-Afrikaanse Republiek, en Mobutu Sese Seko, diktator van Zaire, klaargekom nie!)

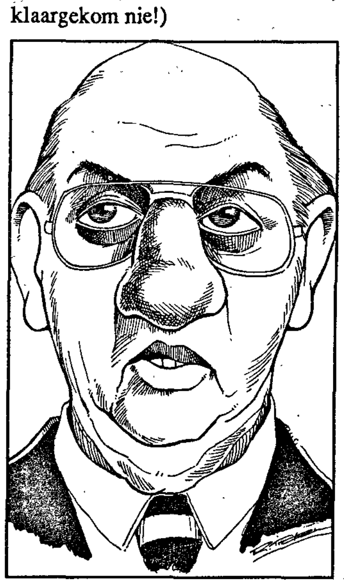

In November verlede jaar het Vrye Weekblad 'n ligte storietjie oor die NP-kongres in Transvaal geplaas waarin die party met 'n sieklike en bitterbek ou man vergelyk is. Daar was 'n skets van PW by en die opskrif het gelees: Wie wil dié ou man nog hê?

Nasionaliste, verlig en verkramp, skelm en skoon, het deur die bank heftig gereageer en gesê dit was in swak smaak teenoor die Volksheld, soos Egbertus Klaagvoort hom noem, omdat party mense kon dink die verwysing was na hom. Maar dit is kinderspeletjies vergeleke met die goed wat Nasionale LP's die afgelope tyd van PW Botha sê.

* Watter klomp valsgatte, soos Bittergal se oupa sou sê.

Meesterlik?

So van valsheid gepraat: party mense het darem nie 'n sin vir subtiliteit nie.

Nasionalis, die NP se propagandablaadjie (en julle het altyd gedink dis Die Burger!), skryf in sy Februarie-uitgawe onder meer: "Opponente van die NP moes gou tot hul ergernis agterkom dat die geleentheid om gif te saai uit 'n sogenaamde 'leierskapskrisis' hulle totaal ontneem is deur pres PW Botha se meesterlike hantering van sy uittrede as partyleier."

* Maar miskien was daar tog 'n bietjie subtiliteit in Nasionalis: langs dié storie plaas hulle 'n tekening van al die NP-hoofleiers sedert 1948. Dit loop van DF Malan af tot by PW en verby tot by FW. En die insinuasie is half duidelik: FW is die enigste een wat nie ook staatshoof was nie.

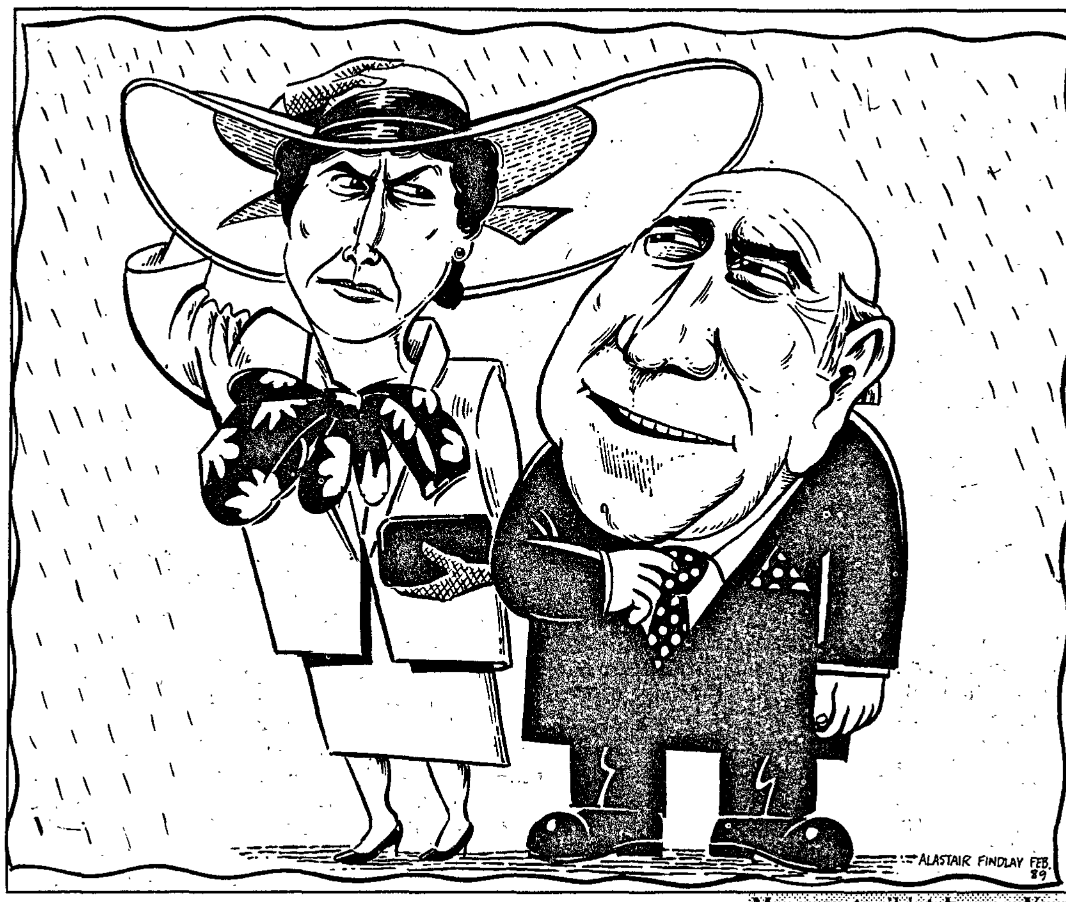

Sien my raak! Sien my raak!

Wonderlike storie dié week van Peter Gastrow van die NDB wat in die Parlement vra: "Wie bepaal die beleid van die nuwe NP?" 'n Koor het opgegaan: "Die hoofleier! Die hoofleier!"

Volgens die manne in die persgalery was die voorskreeuer Piet Coetzer, die LP vir Springs.

Dis dieselfde Piet Coetzer wat tot voor sy verkiesing 'n politieke skakelmaatskappy met Willem de Klerk van die te stigte Demokratiese Party gehad het met as belangrikste kliënt die Arbeidersparty van Allan Hendrickse.

Dieselfde Piet Coetzer wat 'n gloeiende boek oor Hendrickse geskryf het.

Dieselfde Piet Coetzer wat, toe hy nog politieke skrywer van die Transvaler was, die verslag oor die Info-skandaal vroeg gelek het om Connie Mulder se kanse om Eerste Minister te word, te verbeter.

Dieselfde Piet Coetzer wat verlede week in 'n Engelse Sondagkoerant genoem is as 'n moontlike nuwe aanstelling as adjunk-minister.

* Geskat volgens die beskikbare talent is Piet miskien nie so 'n slegte keuse nie. En dis goeie taktiek om nou jou kleure te wys - meer as dertig van die 16 man wat vir Pik gestem het, het al vir hom gaan sê hulle het vir hom gestem, en meer as 70 van die 69 wat vir FW gestem het, het al gaan vertel hoe hulle hul kruisies agter sy naam getrek het.

En niemand het gebodder om vir Chris Heunis te gaan sê hulle het vir hom gestem nie.

Ken en die Boere

'n Lekker debat dié tussen Ken Owen van Business Day en Sampie Terreblanche van Stellenbosch waaroor ons dié week berig. Ten minste is Ken, die redakteur met die skerpste pen in die land, nooit vervelig nie.

Maar vir dié wat al gewonder het hoekom Ken so sukkel om vir Afrikaners lief te word, het Bittergal die volgende storie gehoor wat blykbaar deur die "Rambo of the syndicated columns", soos Johan Graaff van Stellenbosch hom al genoem het, self by geleentheid vertel is:

Ken het naamlik sy kinderdae in die metropolis van Lydenburg deurgebring. Hy was die enigste Engelssprekende in die (baie) Afrikaanse skool, en byna elke kortpouse én langpouse het die groter seuns hom geboelie.

* Laat Bittergal aan sy oupa dink wat nou nog nie die Engelse vergewe het vir die glasstukke in die mieliemeel in die konsentrasiekampe nie.

Mense wat wil inteken op Vrye Weekblad se Teken FW-kompetisie sal moet uithang om hierdie poging van Alistair Findlay te klop. Hy sou beslis die Teken Marike-kompetisie gewen het as daar een was. (Miskien moet ons hom vra om 'n spotprent van die uitgaande Moeder van die Nasie saam met Marike te teken!)

Joggie

Gehoor wat die Afrikaans is vir "toy boy"? Hoe klink "pompjoggie"?

Geliefdes, Grootbek maak 'n comeback

LENDENE word miskien nie omgord nie, maar 'n verdwaalde pruikie word met volle swier uit die oornag-marinade gevis om die Noble Head te versier. Sy Edele A Ragsbanjo het 'n nuwe strategie. Alweer.

Soos 'n afgeleefde ou koei herkou Sy Edele die nuwe sluwe maneuvers, dis dié dat Sy Edele se kieste so swierig staan.

Die jongste manewales behels glo die stigting van 'n party vir "puriste".

Voordat julle onbeskaamd tot die gevolgtrekking kom dat dit uiteraard puriste van die onderwêreld moet wees, moet Egbertus julle in die bek ruk.

Nee, vrinde, Sy Edele is nou net mooi siek en sat vir die gekonkel in die politiek, sien, en wil hom nou beywer vir Skoon Administrasie.

Voorwaar ek sê vir julle, soos waterpokkies slaan die Skoon Administrasie nou in die mees onverwagte plekke uit. Sy Edele beoog glo dat hy omring sal wees deur lede van "hoë kaliber". Die hart word sommer week van sulke idealisme wat werklik glo dat Sy Edele se besondere magnetisme "hoë kaliber" sal aantrek.

Miskien darem eerder die teendeel, U Edele?

Vir diegene van julle wat op ekspedisies in Antarktika was en nie op hoogte van die nuus is nie, sal dit alles natuurlik as 'n ligte skokkie kom.

Maar knip die kruisbande vas, onskuldiges, want die beste kom nog. Te kostelik vir woorde.

Sy Edele se nuwe party, seg hy, "will concentrate on exposing wrongdoers"!

Hy vind glo die bloedskandige gevryery in die Huis van Afgevaardigdes "shocking, disgusting and shameful".

Het nie geweet Sy Edele ken juis dié begrippe nie.

Ek lei af hy bedoel hy hou nie van die klas van dinge nie.

Haai? 'n Mens kan sulke cheek maar net bewonder. Dit kos jare en jare se oefening.

Egbertus Klaagvoort

Van FW na PW ... o wee!

'n Comeback van 'n ander aard is besig om die prettigste verwarring (amper sê ek verwoesting) te saai in Nasionale geledere. Die Volksheld is glo met een voet op die reguit en noue paadjie na die Tuynhuis. Up the garden path, kan jy maar sê.

En madam De Klerk se minder bekende wederhelf hou nie te veel daarvan nie. Die land is nou net mooi aan die ontspan na die tirades van die afgelope dekade. En toe, skielik, kom daar 'n middelmatige dreuning by die kus af, en almal begin weer sidder en beef.

Die taak die op zijn schouders rust vervulle hij met trouw en lust. Dis seker maar moeilik om van soveel mag afstand te doen. En dit laat arme FW met iets baie na aan 'n windeier.

Maar maak dit nou juis 'n verskil aan die heil van volk en staat? Van PW na FW ... o wee!

Claunders, die meester

Thans in de donkre nacht kan ons maar net onse sterre dank dat ons 'n lig soos dié van Cliff Saunders in ons midde het. Hierdie meester van onderhoudsvoering se kop is nou ook al so disnis van al die verwronge opinies wat hy dag na dag in mense se monde lê, dat hy hierdie week skoon die kluts kwytgeraak het.

Dié arme vent was so daarop uit om Winnie you know who te diskrediteer (en daarmee saam ook sommer die democratic movement wat haar verwerp het) dat hy om steun vir sy vitriool by die ANC gaan aanklop het!

Die uiteinde was dat die ANC lof toegeswaai is vir die konsekwente wyse waarop hulle die Winnie-gedoente hanteer het. Stoffel B se ore rek seker nog 'n meter of wat as hy dit hoor. Hy hou dan 'n opinie dat dit sondig is om die ANC enige krediet te gee, en is 'n Staatmaker se opinie dan nie so goed as wet nie?

Castle-liga skop af

George Pearl

'N WEDLOOP wat nege maande lank duur klink nie baie opwindend nie.

Maar in enige sokkerspelende land is dit die ligawenners wat op die titel van kampioen kan aanspraak maak.

Veral in die Nasionale Sokkerliga (NSL), waar die een bekerkompetisie die volgende met 'n groter trompetgeskal opvolg, druk die Castle-liga, wat vanaand afskop, dinge weer terug in perspektief.

Dit mag mense dalk verras dat Kaizer Chiefs, hul glansende reputasie ten spyt, nog nooit hierdie kompetisie - wat sekerlik die taaiste in die NSL is - gewen het nie.

Die statistieke alleen is skrikwekkend. Die liga-program neem die begin Maart 'n aanvang en eindig einde November. Elk van die 18 spanne speel 34 wedstryde wat sokkergeesdriftiges met 'n totaal van 306 wedstryde gaan laat om uit te kies!

Ten spyte hiervan is die top vyf plekke in die Castle-liga eers met die heel laaste wedstryd van verlede seisoen beslis.

'n Naweek se liga-wedstryde het nie die bekoring van 'n beker-finaal nie.

Maar teen Maandag het elke wedstryd 'n stukkie bygedra tot 'n ingewikkelde legkaart - wie haal die Top Agt, wie skuif af tweede liga toe, watter klub lig die gesogte trofee en wie steek die eerste prys van R110 000 in sy sak.

Die eerste rondte van nege wedstryde bestaan gewoonlik uit derby's tussen spanne in dieselfde stad of provinsie.

Eerste op die spyskaart vanaand, braai Wits en Grinaker Rangers mekaar op Milner Park. Wits het puik aanvallende sokker teen Chiefs in die tweede been van die BP Top Agt-finaal gespeel en was ongelukkig om te verloor.

Hierdie wedstryd is in die verlede gekenmerk deur nie veel meer as spelers wat mekaar se skene stukkend skop nie.

Die groot wedstryd word Saterdag op die Orlando Stadion tussen Chiefs en Orlando Pirates gespeel. Dié stadion het altyd 'n spesiale atmosfeer op derby-dag.

Hul oorwinning Saterdag van 4-1 oor Super Kurl Aces, sal 'n huppel in Pirates se stap sit. Daarby is Johnny Masegela en Bashin Mahlangu goed op dreef.

Tog lyk Chiefs die meer gevestigde span op die oomblik.

Neutrale sokkergeesdriftiges gaan 'n moeilike keuse Saterdag hê, en ek sal koers kies op die N1 vir die Pretoria-kragmeting tussen Arcadia en die verdedigende kampioen Mamelodi Sundowns op Berea Park.

Die hoofrol in Sundowns se sterbelaaide rolverdeling word deur hul nuwe aankoop, Ernest Chirwali, gespeel. Teen R120 000 is hy die duurste speler ooit in die liga.

Hy is in goeie geselskap met agterspeler, Sam Khambule, doelwagter, Mark Anderson, en die wisselvallig briljante doelskieter, Andries Chitja.

Arcadia sal egter nie oor hul laat loop nie. Deshi Baktawer, wat die afgelope week aangewys is as die doelwagter van 1988, en die geharde agterspeler John Salter frustreer enige doelhonger voorspeler tot trane.

Sondag word nog vier derby's uitgeveg, plus twee wedstryde vir dié sonder derby's.

Cape Town Spurs, gasheer vir Hellenic op die Athlone Stadion, het in 'n stadium verlede jaar gelyk asof hulle gedoem was tot die tweede liga, maar het weer opgesaal en sterk geëindig.

Zambiese doelskieter Philemon Mulala, wat 'n groot bydrae tot hul herlewing gemaak het, is terug in hul geledere en dit gaan beslis tel.

Hellenic kyk baie dieper in hul verlede terug vir inspirasie. Die kleurryke Budgie Byrne, bestuurder tydens die klub se goue jare in die sewentigs, vat die leisels as mede-bestuurder saam met Billy Anderson vas.

Die groot Warren Jack - 'n dodelike doelskieter as hy die dag tyd het - het intussen aangesluit by hulle van Amazulu af. Wat ookal nou met hom gebeur, moet hy bly wees dat hy nie meer by Amazulu is nie. Amazulu speel op Kings Park teen Bush Bucks, en dit kan op 'n ramp uitloop.

Langer as 'n jaar al is daar tweespalt in Amazulu met twee faksies wat albei beweer dat hulle die klub beheer.

Daar is op die oomblik twee spanne, wat elke sy eie bestuurder het - Dave Roberts en Gordon Ingesund. Gerugte doen die rondte dat albei faksies hul span op die veld wil stoot teen Bush Bucks. Nie iets vir toeskouers met swak harte nie.

Fairway Stars was 'n kortkop voor as gunstelinge in die Vrystaat-kragmeting teen Magic Curl Celtic, net omdat hulle 'n bestuurder gehad het. Dié voordeel is vandeesweek uitgewis toe Ted Dimitru sy goed gevat en geloop het om Stars so leierloos soos Celtic te laat.

Op die Orlando Stadion kry die nuwe aankomelinge in die liga, Giant Blackpool, te doen met 'n Moroka Swallows-span wat hul ongeduldige ondersteuners wil tevrede stel.

Die ander nuwelinge in die liga, Vaal Reefs Stars, is gasheer vir Leeds United in Orkney. Leeds se eienaars het hul hele klub aan die begin van die seisoen te koop aangebied en begin dus maar wankelrig

Die eerste rondte word afgesluit met die ontmoeting tussen Super Kurl Aces en Jomo Midas Cosmos in Witbank. Cosmos, die kampioene in 1987 en naaswenners verlede jaar, maak altyd die liga hul prioriteit.

Na die loesing wat Aces verlede naweek op die lyf geloop het, sal Cosmos teleurgesteld wees as hulle nie met twee punte in hul sak van die steenkoolvelde wegry nie.

Sundowns se doelwagter Mark Anderson

Foto: Victor Matom

DIE KOERANT VIR LESERS WAT TÉL

Vrye Weekblad

Beroepsmense . . .
Sakemense en senior administrateurs . . .
Akademici . . .
Studente . . .
Kunstenaars en skrywers . . .

ONS IS DIE STEM
VAN DIE NUWE SUID-AFRIKA

Hou op mompel . . . adverteer in Vrye Weekblad

Bel nóú vir Gwynne Bramley Wray by 836-7236

Alan Toweel uit 'n ryk tradisie

Alan Toweel het grootgeword in 'n boksgesin wat die bokstoneel in Suid-Afrika jare reeds oorheers. CHARLES LEONARD het met hom gaan gesels

"DOOD in die bokskryt is 'n baie hartseer ding. Maar ek weet van baie mense - selfs familielede - wat in hul slaap dood is, en niemand sê dat ons moet ophou slaap nie," sê alombekende Suid-Afrikaanse boksafrigter en bestuurder, Alan Toweel.

"Volgens 'n opname wat in Amerika gemaak is, is boks maar die veertiende gevaarlikste sport."

Die vuishou van 'n professionele bokser tref jou kop met 'n impak van meer as 450 kilogram. Wat dan van breinskade?

"Ek kan nie daarteen stry nie. As jy as afrigter nie weet hoe om jou vegter te hanteer nie, en as hyself te lank in die 'game' bly kan hy beseer word.

"Ek glo Muhammed Ali het te lank gebly. As hy uitgetree het nadat hy die titel van Spinks gewen het, sou hy honderd persent beter gewees het."

Toweel het op die ouderdom van nege op sy tuisdorp Benoni begin boks. Hy het as senior amateur die Suid-Afrikaanse papiergewigtitel gewen, en was as professionele bokser onoorwonne in tien gevegte.

Weens 'n asmaprobleem het hy uitgetree en hom soos sy vader op afrigting begin toespits.

Pappa Toweel was self 'n vermaarde bokser. Hy het as jong man vir die 1924 Olimpiese Spele gekwalifiseer maar kon nie deelneem omdat sy ma nie wou nie.

"Sy wou nie eens hê dat hy Durban toe reis nie!"

Die hele Toweelgesin was nog altyd in en om die kryt. Pappa het die seuns almal deur die amateurgeledere laat boks.

Vicky was die suksesvolste. Hy het in 1950 wêreldkampioen in die kapokgewigafdeling geword. Jimmy was Suid-Afrikaanse ligswaargewigkampioen.

Willie het die Statebond se ligswaartitel gewen en het terselfertyd vyf Suid-Afrikaanse titels gehou.

Alan Toweel wys hoe dit gedoen word

Van Fraser sê Alan dat hy 'n slim vegter was, maar geen titel gewen het nie.

Maurice, wat in 'n rolstoel is, is promotor en betuurder in eie reg.

Saam met sy huidige vegter, Pierre Coetzer, het Alan Toweel al 16 Suid-Afrikaanse kampioene onder sy vlerk gehad en het ook in nege wêreldtitelgevegte bygestaan.

Oor sy Amerikaanse metode van afrigting is hy geheimsinnig omdat hy nie sy afrigting wil "ondermyn" nie.

Hy glo nie aan die romantiese idee dat jy 'n wêreldkampioen op 'n afstand kan raaksien nie. 'n Vegter is een wat hard werk en swaar kry.

Hy moet lief wees vir boks, 'n 100 persent goeie houding hê, kan opoffer, 'n harde hou kan vat, maar nie noodwendig 'n harde hou kan slaan nie.

"Die belangrikste is jou hart. As jy van die krytvloer af kan opstaan en terugkom vir meer, is jy reg."

So 'n bokser, glo Toweel, is Pierre Coetzer: "Hy het 'n hart so groot soos die Standard Bank Arena.

"Boks is die enigste sport op aarde waar jy nie 'n grap kan maak nie, want jy gaan ernstig seerkry."

Daar is min kere wanneer 'n man werklik alleen is en die kryt is een van daardie plekke. Dit is net jy en die ander bokser en die kryt kan baie klein raak.

Vrees moet 'n baie werklike gevoel daar wees. Toweel verkies egter om van "senuweeagtigheid" te praat.

Hy het 'n manier waarmee sy boksers dit in 'n groot mate oorkom. Dit gaan oor afrigting. Hulle leer eers om te verdedig en daarna voetwerk en slaanwerk. Die vegters moet eers leer om hulself te verdedig.

Elke dag hoor mens van die volgende wêreldkampioen uit eie bodem. Hoekom sien ons hulle nooit nie?

"Suid-Afrika ontwikkel boksers die vinnigste, waarna hulle weer die vinnigste val ook."

Toweel glo die probleem lê by die feit dat boksers nie genoeg ondervinding opdoen voordat hulle die groot kanonne aandurf nie.

Pierre Fourie, wat ook deur Toweel afgerig is, het eers na 44 gevegte sy eerste geveg om die wêreldtitel gehad.

Coetzer het 28 gevegte gehad en "hoe langer ek hom kan hou voordat hy die wêreldkampioen aandurf, hoe beter".

Deel van die probleem lê daarby dat Suid-Afrikaners nie soveel teenstanders plaaslik het nie en as die kans hom voordoen moet dit met albei hande aangegryp word.

Op 18 Maart veg Coetzer teen James Pritchard in die Standard Bank Arena. Toweel deel nie die sentimente van talle boksskrywers dat die Amerikaner 'n paloeka is nie.

"Hy is 'n goeie vegter," sê Toweel. "Ek gebruik hom om my bokser te ontwikkel en nie as maatstaf van hoe Pierre teen Johnny du Plooy kan vaar nie."

Du Plooy en Pritchard het al twee vorige ontmoetings gehad waarvan die Suid-Afrikaner albei gewen het.

Vir Brian Mitchell, Suid-Afrika se enigste huidige wêreldkampioen, het hy die wêreld se respek. "Brian kry ongelukkig nie altyd die krediet wat hy verdien nie."

Wat is Pierre se kanse om ook die gesogte kroon te dra?

Toweel glimlag en sê: "Nog agtien maande en dan pak hy Tyson."

Nuwe Conquest maak skoonskip

Len Wagenaar

DIE oue en die nuwe. Die eerste en die laaste. So kan 'n mens Toyota se oorwinning in die naweek in die Tour de Valvoline-tydren opsom.

Met die splinternuwe Toyota Conquest RSi met 'n sestienklepenjin van 2 liter sonder turbokrag het Serge Damseaux en Vito Bonafede die eerste tydren onder die nuwe bepalings vir tydrenmotors gewen.

Verlede jaar het dieselfde twee in die ou turbo-aangejaagde vierwielaangedrewe Toyota Conquest die laaste tydren onder die ou bedeling ook gewen.

Met dié vertoning het Toyota weer eens gewys hy is 'n krag om mee rekening te hou in die sportmotorwêreld. Die manier waarop hulle hul motors voorberei en aan die loop hou, is uitstekend.

Nie minder nie as veertien sneltrajekte het aan Damseaux/Bonafede behoort.

Tweede was Sarel van der Merwe/Franz Boshoff in 'n Volkswagen Golf GTi 16V. Super Sarel het so wat hy kan uitgehaal in die "halwe" Golf, soos hyself gesê het, maar alles was puur verniet. Niemand kon die vlieënde Toyota vang nie.

Sarel se motor het nog net tweewiel-aandrywing en is nog nie volledig volgens Klas A-spesifikasies voorberei nie.

In Klas B was Frank Lindermann en Johan Sieling eerste in 'n Golf GTi met die Skyline van Jannie Habig/Douglas Judd net na hulle en vierde algeheel.

Met 'n bietjie teenstand van Volkswagen en met 'n vierwielaangedrewe Sentra van Nissan op pad, behoort sake in tydrenne voorentoe nog meer opwindend te wees.

Môre kan die hare weer waai op die Goldfields-renbaan buite Welkom in die WesBank-wedren vir gemodifiseerde sedanmotors.

Willie Hepburn, renjaer van die Oos-Rand, se Opel Rekord met 'n massiewe V8-enjin is gereed en hy sal Sarel van der Merwe in die Audi Turbo Quattro Sport en Hennie van der Linde in die Nissan 300ZX die stryd aansê.

Ongelukkig is die motors van Ian Scheckter (Ford Sapphire Cosworth) en Hannes Grobler (Nissan Skyline Turbo) nog nie gereed ná hul ongeluk op Killarney nie. Ford het ook nie Graham Duxbury se Sapphire Cosworth vir die wedren ingeskryf nie.

Wys Nuweland se skare Transvaal iets?

DIE Westelike Provinsie het verlede naweek op Nuweland vriend en vyand onkant betrap toe hy Transvaal op Nuweland in die eerste been van die Nissanskild-eindstryd geklop het.

Die wedstryd het al die eienskappe gehad wat van eendaagse krieket so 'n gewilde stiefbroer van die tradisionele Engelse spel maak. Daar was opwinding, drama... en eers met nog net twee balle oor is die wedstryd beklink.

Dit alleen maak van die wedstryd nie so iets besonders nie. Trouens 'n klompie jare gelede het Clive Rice 'n wedstryd op Nuweland met die laaste bal beklink. Wat die wedstryd egter tog gedenkwaardig gemaak het, was die Westelike Provinsie se ondersteuners.

Hul gesing en gejuig het Cardiff Arms Park na 'n plattelandse kerkkoor laat klink.

Die mense wat so uiting aan hul emosies gegee het, was nie wit nie. Hulle was net normale sportondersteuners wat op 'n Saterdagmiddag op 'n normale manier uiting gegee het aan hul emosies.

Daarmee word niks bewys nie. Of word daar?

Miskien tog. Miskien is daardeur bewys dat sport as 'n samebindende faktor in die komplekse samelewing van Suid-Afrika nog altyd onderskat is.

Sport-toeskouers oor die hele wêreld het hul gunstelinge en ondersteun hul gunstelinge. Aan die einde van die dag is daar vreugde en teleurstelling.

In die keuse van jou gunsteling word faktore soos kleur, geloof en politiek van minder belang. Die man op wie jou keuse val bewonder jy oor sy vermoë om te kan presteer.

As Suid-Afrikaners op 'n Saterdagmiddag vir 'n wonderlike paar ure skouer aan skouer 'n span kan ondersteun, is daar dan enige goeie rede hoekom hulle as hul deur die hekke van die sportveld stap mekaar moet begin skiet en saboteer?

Saterdagmiddag was die Kaap bly dat die Westelike Provinsie gewen het. Is dit te veel om te verwag dat Suid-Afrika kan bly wees dat 'n Suid-Afrikaanse span of sportman presteer?

Het iemand al gewonder hoekom die Kaap en meer besonder die Westelike Provinsie kan aanspraak maak op 'n kleurlose ondersteunersgroep, terwyl Transvaal op die Wanderers of Ellispark 'n Omogroepie het wat hom ondersteun?

Verre is dit van my om daarin groot politieke stellings te sien. Ek sou ook nie dink dat die mense wat die Westelike Provinsie ondersteun hoegenaamd probeer om 'n politieke stelling te maak nie.

Baie slim mense sal seker verduidelikings hê vir die fenomeen. Self het ek dalk 'n vermoede dat daar moontlik tog iets is wat deur meer as net sportmanne waar te neem is uit hierdie verskynsel.

Miskien kan sport tog help om probleme op ander plekke te help oplos. Sport bied aan die mens 'n gemeenskaplike deler waardeur ander verskille klein en onbenullig gemaak word.

Jammer dat die bate van sport dikwels misgekyk word en aangetas word deur mense wat bedoelings het wat met sport niks te doen het nie.

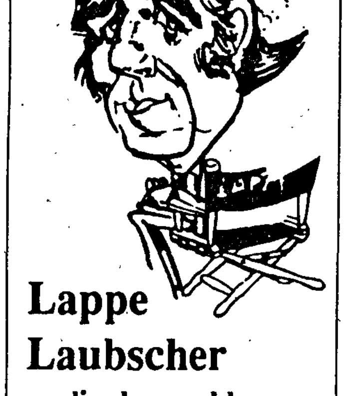

Lappe Laubscher
op die skoonveld

Vrye Weekblad word uitgegee deur Wending Publikasies Beperk van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg. Die telefoonnommer is 836 7236. Die posadres is Posbus 42637, Fordsburg 2033. Die blad word gedruk deur Excelsior Drukkers (Edms) Bpk van Lautreweg 2, Stormill. Dit word versprei deur Allied Uitgewers Bpk van Wepenerstraat 32, Booysens, Johannesburg.

SPORT

Vrye Weekblad

Alan Toweel gesels oor boks - 15

Chiefs en Pirates hoofdis op die spyskaart - 14

Wes-Kaap se 'visse' die gunstelinge

Cheryl Roberts

TITANIESE stryde en rekords wat spat word voorspel vir die nasionale kampioenskap van die Sacos-geaffilieerde Amateur Swemvereniging van Suid-Afrika (Asasa) wat van Maandag tot Saterdag in die Paarl plaasvind.

Boland speel gasheer vir die ses dag lange toernooi wat bekend is vir sy trane, vreugde en vriendskapsbande.

Hierdie belangrikste gebeurtenis op die nasionale swemkalender is die grootste toernooi wat nog deur Asasa aangebied is.

Sewe geaffilieerde unies gaan meeding in swem, water-polo en gesinkroniseerde swem. Die spoed en stamina van spanne uit Transvaal, Natal, Grens, Oostelike Provinsie, Wes-Kaapland, Boland en Griekwas gaan teen mekaar ingespan word.

Die Paarlse gemeenskap, veral die aanhangers en voorstanders van nie-rassige sport, gaan hul deure oopgooi vir die ongeveer 350 deelnemers. 'n Plaaslike onderneming het alreeds sy hand diep in sy sak gesteek met 'n borgskap van R15000.

Alle deelnemers en afgevaardiges gaan by lede van die plaaslike gemeenskap tuis omdat hotelakkommodasie te duur is en groot sakeondernemings oudergewoonte 'n Sacos-byeenkoms ignoreer.

Nodeloos om te sê, speel die insameling van punte, inpalming van rekords, en die aanteken van doele, die hoofrol op die kampioenskap.

Die oë van die vurige plaaslike ondersteuners sal op Priscilla Neethling en Imraan Khan gerig wees om die knoop vir Boland deur te haak.

'n Mens wil nie koue water op hul ondersteuners se geesdrif gooi nie, maar Boland het nie genoeg diepte om as inter-provinsiale kampioen uit die stryd te tree nie, veral met sterbelaaide spanne soos dié van aartsvyande Natal en Wes-Kaapland.

Natal se mond water vir die nasionale kroon. Dit belowe weereens mededinging van elektriese gehalte tussen hulle en die huidige kampioen, Wes-Kaapland. Die Piesangboere glo juis dat die beker al te lank in die suide kuier.

Soos dinge nou lyk, moet Natal maar hul lus bedwing omdat talle van hul kampioene die swembad vaarwel toegeroep het.

Tog gaan die drie Meth-broers, Keith, Brenton en Rowan, die water met 'n rekordslaan-bui tref om die Natallers sterk mededingers vir die gesogte beker te maak. Daar gaan dalk net te swaar op dié drie gesteun word.

Wes-Kaapland het genoeg sterre in hul span om 'n olimpiese swembad te laat oorloop.

Aan die voorpunt is 1988 se Asamaswemmer van die jaar, Cindy Master, wat saam met verlede jaar se hoërskole-kampioen, Naheed Najaar, en "mede-visse" Yacoob Hajwani, Rushdi Warely en Melanie Wagner, die pad nat gaan trap na die wennersrostrum aan die einde van die kampioenskap.

Transvaal se kanse om hond haaraf te maak is klein omdat hulle net 13 swemmers afstuur. Alle hoop sal op rugslagspesialis, Liesel Jacobs, wees om Transvaal ook in die rekordboeke te kry.

Een ding is duidelik - hul borsslagswemmers sal oudergewoonte die toeskouers genoeg gee om oor te juig op 'n byeenkoms wat baie kele seer geskree gaan laat.

Die uur van waarheid vir Transvaal

Chris van Vuuren

DIE Transvaalse krieketspan se uur van waarheid het aangebreek. Clive Rice se span kon vir geen groter toets vir hul veggees en karakter gevra het as juis hierdie naweek se tweede been van die Nissanskild-eindstryd op die Wanderers nie.

Saterdag sal die Transvalers moet wys dat hulle die benaming kampioenspan waardig is. Hulle veg uit die laaste loopgraaf en is met die rug teen die muur nadat die Westelike Provinsie verlede Saterdag op Nuweland die eerste been in 'n naelbytstryd met die voorlaaste bal van die wedstryd gewen het.

Transvaal moet dus nou Saterdag se wedstryd wen om 'n beslissende derde stryd Sondag te bewerkstellig. Maklik sal dit beslis nie wees nie, al speel die Transvalers voor hulle eie mense.

Die Wanderers sal stampvol wees, wat nog méér druk op die spelers sal plaas, en senuwees van staal is beslis hier 'n vereiste.

WP ry tans op die kruin van die golf en dit sal 'n grootse poging van Transvaal vereis om die Kapenaars terug te bring aarde toe.

Adrian Kuiper se span het nog nooit goed gevaar op die Wanderers nie, maar hulle moreel is nou só hoog dat hulle heel moontlik hul spelpeil op die Wanderers sal kan verhoog.

Rice sal Saterdag dus gou 'n slag moet slaan om aan sy span die sielkundige voorsprong te gee. In die Curriebeker-wedstryd hier het die WP kolwers soos 'n kaarthuis inmekaar getuimel. Sedertdien het hulle egter 'n metamorfose ondergaan en loop die kolwers deesdae oor van selfvertroue. Transvaal sal dus met 'n paar vinnige paaltjies hul stempel op die wedstryd moet afdruk, anders is daar moeilikheid.

Lawrence Seeff en Daryll Cullinan kolf soos sterre en kan die Transvaalse boulers aan flarde slaan. Van hulle sal vinnig ontslae geraak moet word.

Jimmy Cook, Henry Fotheringham, Roy Pienaar, Kevin Rule en Rice sal 'n telling moet daarstel wat buite die WP se bereik is.

Dan sal Neil Radford, Rod Estwick en die ander boulers WP sodanig moet vasknoop dat hulle foute begin maak. Dit is al manier hoe Transvaal die wedstryd kan beklink en verseker dat die wenner in 'n derde wedstryd bepaal sal word.

In die Kaap is daar beslis hierdie week 'n hele paar rëendanse uitgevoer, aangesien WP die skild sal wen indien geen spel deur rëen moontlik gemaak word nie.

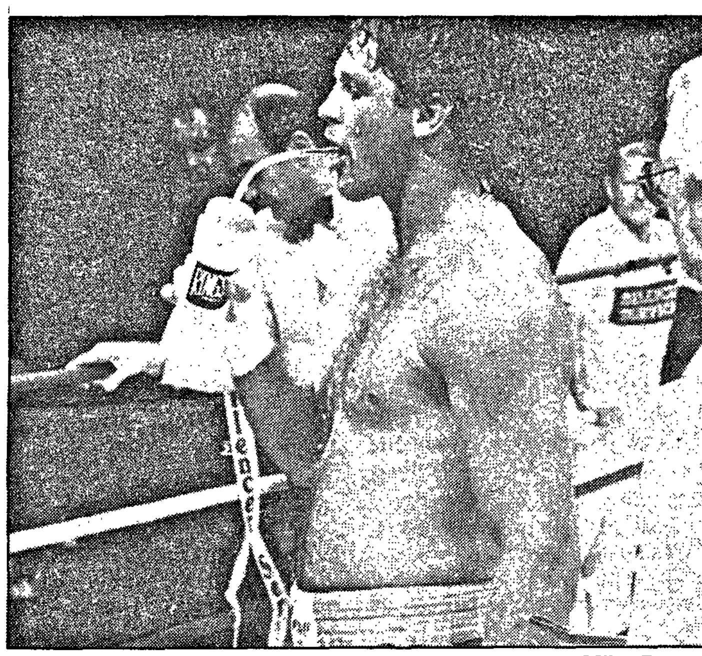

Johhny du Plooy na verlede Saterdag se geveg teen Mike Rouse
Foto: Riaan Smit

Is hierdie man 'n wêreldkampioen?

Lappe Laubscher

JOHNNY DU PLOOY moet na Saterdagaand die titel kry dat hy die mees besondere swaargewig in die geskiedenis van wêreldboks is.

Nog nooit in die geskiedenis het 'n swaargewig-bokser met so 'n onindrukwekkende vertoninglys al om 'n wêreldtitel geboks nie, en dit gaan in April gebeur.

Saterdagaand het Du Plooy vir tien rondes in die kryt rondgeploeter teen 'n uiters gemiddelde Mike Rouse. Na die geveg het die propagandamasjien dit uitbasuin dat Du Plooy nou vir vriend en vyand bewys het dat hy ernstig is met sy boksloopbaan en dat hy fiks is.

Enige objektiewe waarnemer kon egter van niks oortuig raak nie. Du Plooy se houetempo was so laag dat enige redelik jong man dit sou kon handhaaf.

Die kombinasie houe wat hy tentoongestel het was werklik verbeeldingloos.

In April veg Johnny egter om die wêreldtitel in Italië. Graag wil 'n mens met groot opgewondenheid 'n Suid-Afrikaanse bokser ondersteun wat die kans kry om om roem te verwerf.

Die geval Du Plooy maak dit net nie moontlik nie.

Trouens, die Suid-Afrikaanse Boksbeheerraad se integriteit moet ernstig bevraagteken word. Pas is aangekondig dat die Raad na 'n behoorlike ondersoek na die tragiese omstandighede om die dood van Brian Baronet in die toekoms ernstiger gaan kyk na boksers en hul loopbane.

Die aankondiging is deur elke boksliefhebber verwelkom. Baie mense in Suid-Afrika wil boks verbied hê.

As die sport wil voortbestaan moet hy behoorlik beheer moet word en daar sal vergeet moet word van die rande wat kan inrol as gemiddelde boksers die kans kry om teen wêreldkampioene te boks.

Die geveg tussen Iran Barclay en Duran dié naweek was 'n voorbeeld van hoe boks lyk wanneer wêreldgehalte boksers mekaar aandurf.

Vrye Weekblad word uitgegee deur Wending Publikasies Beperk van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg. Die telefoonnommer is 836 7236. Die posadres is Posbus 42637, Fordsburg 2033.
Die blad word gedruk deur Excelsior Drukkers (Edms) BPK van Lautreweg 2, Stormill. Dit word versprei deur Allied Uitgewers Bpk van Wepenerstraat 32, Booysens, Johannesburg.

Musson terug al is klub oorhoeks

Dennis Morris

DIE veteraan-openingskolwer van die Westelike Provinsie Krieketraad (WPKR), Rashaad Musson, is teruggeroep om diens te doen in hul Howabeker-wedstryd aanstaande naweek teen Transvaal in Lenasia buite Johannesburg.

Sy insluiting kom in 'n stadium wat sy klub oorhoeks is met die WPKR. Party van die klubs is omgekrap omdat United se president, Sadick Emeran, wie ook die president van die WPKR is, sy klub toegelaat het om twee wedstryde te verbeur.

Die klub het die besluit geneem nadat vier van hul lede, Shukri Conrad, Nasser Kemp, Ashraf Burns en Mogamat Galant, tot die einde van die seisoen deur die Raad se tugkomitee geskors is.

Die skorsings van die eerste drie spruit uit voorvalle in 'n klubwedstryd teen Montrose, terwyl Galant geskors is weens beweerde wangedrag tydens die tugvergadering.

United gaan teen die skorsings appelleer, het 'n woordvoerder gesê.

"Die rede waarom ons die Premier-liga wedstryde gemis het, was omdat ons so laat van ons spelers se skorsing in kennis gestel is."

United het reeds hul spanne die Woensdagaand gekies en is eers Vrydag van die skorsing in kennis gestel. "Dit was te laat om ons spanne te herorganiseer. Dus, in plaas daarvan om ons ander spanne te ontwrig, het ons besluit om eerder die wedstryde te mis."

Klubs wil hê koppe moet rol en daarom is dit hoogs onwaarskynlik dat Emeran, wat Hassan Howa as president vervang het, volgende seisoen weer die voorste gestoelte sal inneem.

VRYDAG

Bylaag tot Vrye Weekblad, 3 Maart 1989

The Human Rainbow
CONCERT IN THE PARK

Nee vir 'n reënboog!

Die Rainbow-konsertsage het verlede week teleurstellend ten einde geloop vir duisende musiekliefhebbers. Die stryd duur egter voort vir die organiseerders wat voortgaan met 'n appèl - anders is alle opelugkonserte voortaan taboe - 3

Joan Cusack - Working Girl word 'n ster - 5

Sipho "Hotstix" Mabuse en Miriam Makeba maak saam 'n plaat - 3

Nina Romm: 'Happenings' in 'n nuwe gewaad - 4

Kan liefde vir diere oordryf word? Gorillas in the Mist vra dié vraag nie - 5

Eietydse dansgeselskap bied alternatief vir Sun City - 3

Albert Munyai - As swartgalligheid kreatief word - 9

Nuwe maandelikse rubriek oor wêreldskrywers — 6

KNIPSELS

saamgeflans deur CHRIS DU PLESSIS

Sade se nuutste langspeler, Stronger than Pride (wat dit ook al mag beteken), het onlangs platinum-status (meer as 50 000 verkope) hier in Suid-Afrika bereik. Haar twee vorige langspelers Diamond Life en Promise het ook dié merk in SA oorskry. Wat weer eens bewys daar is 'n toekoms vir swart musikante hier, solank hulle net nie van Suid-Afrika afkomstig is nie.

Local is nie meer so lekker nie

John Smith

LOCAL is nie lekker nie, dis oorsee. Ek bedoel die enigste Afrika-elemente by die eerste Lion Lager Radio 5 Loud and Proud-toekennings was die twee swart sakemanne wat die wenners gelukgewens het.

Daar was natuurlik baie Afrika-elemente teenwoordig verlede Dinsdagaand by die nuwe uithang SAB-kroeg in Sandton. Dit is net dat niemand onthou het om hulle te vertel nie. Want sien vriende, dit is Suid-Afrikaanse Engelse kultuur soos vertroetel deur die Suid-Afrikaanse musiekbedryf, 'n neerdrukkende groepie Gote/punks en verskeie ander wortellose "white trash".

Om mee te begin het die organiseerders Mark Knopfler en Die Baas oor die PA gespeel voor en na die toekenningsplegtigheid. Ag nee, manne! Ons kon ten minste plaaslike oorsee en nie ingevoerde oorsee nie geluister het. Ek bedoel, waar gaan die wêreld heen, waar in die wêreld is ons?

Waarheen Engelsman? Na my mening was dié toekennings so local soos bofbal en bangers en mash.

Die enigste hoopvolle teken was Tananas wat 'n toekenning vir die beste langspeler vir 1988 ontvang het. Die groep bied natuurlik nie 'n probleem vir die SAUK nie want hulle gebruik omtrent nie lirieke nie - altyd 'n probleem vir enige plaaslike groep wat oor die lug gehoor wil word. Iemand (of was dit Niemand) het op 'n keer 'n lied verban gekry omdat die woord "cortina" daarin voorkom.

Geen wonder nie dat groepe soos die Psyco Reptiles (beste nuwelinge) in Britse drag verskyn en oor cowboys sing.

Dit verras ook niemand nie dat Suburbia (beste optrede), asook wenners van die onlangse Roland/Toms/Radio 5 demo-kompetisie (beste kompetisie), groepe soos U2 se musiek gespeel het by die uitslag van die kompetisie nie. (Ooglopend dié optrede wat hulle Dinsdag se prys besorg het.)

Ek hoef julle nie te vertel wie die beste ambassadeur was nie, maar ek kan julle vertel dat toe 'n kollega aan een van Cinema se vriendinne verduidelik dat hy nie van kaviaar hou nie, is hy (in 'n platter as plat aksent) vertel: "Ag man, you've got no class."

So die "moral of the story" is: As jy al ooit verleë gevoel het omdat jy 'n Afrikaner is, dank die Vader jy is nie Engels nie.

Haak Vas! **Plate-resensies deur CHARLES LEONARD**

Tiffany kom uit 'n kopieermasjien

* Plate word op 'n tien-punt skaal beoordeel.

HOLD ON TO AN OLD FRIEND'S HAND - TIFFANY (0)

BESTAAN Tiffany regtig? Is daar nie dalk iewers in die onderpens van die Amerikaanse gedierte 'n kopieermasjien wat jong meisietjies met walglike soet stemmetjies en name wat op die verkleinvorm eindig, uitryg nie?

Terug na die "plaat".

Luister hierna : "All these tears/ And like a light love disappears/ But hearts are good for souvenirs".

Daar is nog meer sulke juwele. Nagemaaktes van plastiek. Omdat hierdie 'n gesinskoerant is, kan mens nie sê presies wat jy daarvan dink nie. Om nie eens van die musiek te praat nie. Dit is tog jammer.

Kom terug Rosanne Botha, alles is jou vergewe. Jou lirieke is diepsinnig teen Tiffany s'n.

CALIFORNIA - AMERICAN MUSIC CLUB (FRONTIER/ DEMON RECORDS) (9)

HIERDIE is nie die Beach Boys van ouds se Kalifornië van son, see en wulpse lyfies nie.

California gaan oor pyn en vervreemding, maar die hartseer is nie van die snesie-paphuil soort nie. Ook nie van die swartgallige polssny soort nie.

Dit is eerder die weemoed en melancholie van verlore liefde en die gepaardgaande ontnugtering.

Dit is folkmusiek met Bruce Kaphan se kenmerkende staalghitaar en Mark Eitzel se bekoorlike stem.

Dit laat jou dink aan die Eagles se "Lying Eyes" en Chris Isaak se liedjies.

Die beste snitte op die plaat is Blue and Grey Shirt, wat met "Now I just sing my song/ For people who have gone" die mymerende stemming goed opsom, die tere Firefly, en die amper onhoudbaar hartseer "Jenny" waarop die enkele akoestiese ghitaar en Eitzel se smekende stem jou ook wil laat pleit dat sy hom tog nie moet verlaat nie.

Die omslag en die plaat is wonderlik. Met Suid-Afrikaanse platemaatskappye wat welkome waagmoed aan die dag lê om plate soos dié van John Hiatt en Robert Cray plaaslik uit te reik, kan hul gerus oorweeg om California binne Suid-Afrikaners se bereik te bring. Hulle én ons sal nie spyt wees nie.

Tiffany — selfs Rosanne Botha kan dit beter doen

Shifty Records

Maak dadelik gebruik van ons sukkel-vrye posbestel-stelsel — g'n parkeer-probleme — g'n inaseming van giftige gasse — g'n ongepoetste kassiere — stuur net die vorm en die geld om die beste in ware Suid-Afrikaanse musiek teen redelike pryse te kry. 'n Volledige katalogus is beskikbaar. Alle pryse sluit posgeld en verpakking in.

THE KÊRELS EK SÊ
R18 SLEGS PLAAT

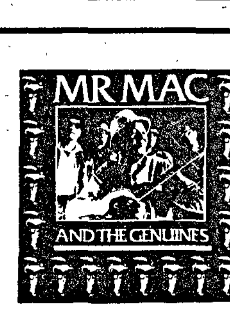

MR MAC & THE GENUINES
R18 PLAAT & KASSET

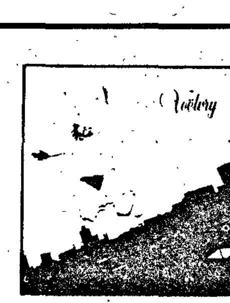

VOËLVRY
R18 PLAAT & KASSET

TANANAS
R18 PLAAT & KASSET

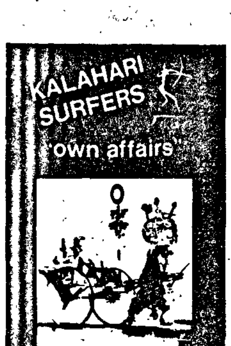

DIE LOW-BUDGIE KASSET-REEKS — TOP KWALITEIT KASSETTE IN 'N BESPARINGSVERPAKKING — 'N KEUSE UIT HAPPY SHIPS / SOFTIES / CHERRY-FACED LURCHERS / KOOS / ISJA / WASAMATA / ABSTRACTIONS / CORPORAL PUNISHMENT / FORCES FAVOURITES & A NAARTJIE IN OUR SOSATIE VIR 'N SKRALE R10 ELK.

Shifty Records Bestelvorm VW

Naam ....

Adres ....

....

.... Kode ....

Telefoon ....

Pos aan: Posbus 27513 Bertsham 2013

Stuur asb die volgende:

1 ....

2 ....

3 ....

4 ....

5 ....

Ek sluit R .... in. NOTA: Slegs tjeks en posorders wat uitgemaak is aan SHIFTY RECORDS sal aanvaar word.

Dak oor Ellispark sou Rainbow wettig

Charles Leonard

DIE Human Rainbow-musiekkonsert wat môre op Ellispark sou plaasvind, en wat verlede week volgens die Noodregulasies verbied is, het opnuut die vraag laat ontstaan oor wat "'n onwettige samekoms" behels.

Onder die noodregulasies is dit onwettig vir twee of meer mense om in die buitelug met 'n "gemeenskaplike oogpunt" te vergader.

"Daar behoort 'n onderskeid getref te word tussen sosiale en politieke byeenkomste," het Roddy Quinn van Run-Run Management, een van die organiseerders, aan Vrye Weekblad gesê. "Sokker en rugby is ook opelugbyeenkomste, en dit word nie verbied nie."

Dit is om hierdie rede dat die organiseerders sal voortgaan met die appèl wat aan hulle toegestaan is.

"Ons appelleer uit beginsel al neem dit tot volgende jaar," het Quinn gesê. Die regulasies is onduidelik en ons hoop om in die toekoms die positiewe gedagte van die Rainbow-konsert te verwesenlik. Dit is erg genoeg dat ons musikante sukkel om oorsee op te tree, nou word hulle daarvan weerhou om in hul eie land voor hul eie mense op te tree."

Die organiseerders, met die South African Musicians Alliance (Sama) aan die spits, moes aanvanklik toestemming van die Hooflanddros van Johannesburg kry om die konsert te hou. Olaf de Meyer, die landdros, het gevra dat al die liedjies se lirieke aan hom voorgelê moet word, en dat die belofte gegee moes word dat geen politieke uitsprake gemaak of toesprake gelewer sal word nie.

Beide die organiseerders en musikante het hierdie voorwaardes as belaglik beskou en besluit om nie daarop ag te slaan nie. "Dit sou hulle tot September geneem het om al die lirieke van die ongeveer 30 groepe deur te lees," het 'n musikant aan Vrye Weekblad gesê.

Die Hooflanddros het verlede Vrydag die konsert verbied omdat daar "openbare geweld en drank- en dwelmmisbruik" sou wees. Hy het ook aangevoer dat tydens die vorige soortgelyke twee konserte rassekonflik plaasgevind het. Dit is deur die organiseerders ontken.

Die organiseerders het 'n dringende aansoek gedoen om die besluit ter syde gestel te kry. Hulle het meer as R200 000 verloor weens die verbod op die konsert.

Lede van die pers het buite die hof aan dr Louis Luyt gevra of hy nie 'n tydelike dak oor die stadion kon span om die konsert sodoende te wettig nie. Luyt het gevoel dat hy nie wou toegee aan die Minister van Justisie, Kobie Coetsee, se eise nie.

Waarnemende Regter Puckrin van die Pretoriase Hooggeregshof het toestemming tot appèl verleen nadat hy die konsert verbied het.

Hier volg 'n lys van die kunstenaars en groepe wat ons nou nie sal hoor nie: Johnny Clegg en Savuka, Stimela, PJ Powers, Yvonne Chaka Chaka, Chicco, Mango Groove, Sakhile, David Kramer, Bayete, Zia, Bright Blue, Jennifer Ferguson, The Jazzanians, Condry Ziqubu, Alec Khaoli, Theta, Peto, Die Gereformeerde Blues Band, Rush Hour, Wendy Oldfield en Beat the Clock.

Johnny Clegg van Sama: die organiseerders het R200 000 verloor na die verbod

Staatsteater nader as Pilansberg

Felice Orsini

WIE het nodig om al die pad Sun City toe te ry as jy Truk se eietydse dansgeselskap en Christopher Kindo se The Rhythm Divine in die Staatsteater kan gaan kyk?

Saterdagoggend het die dansers dansliefhebbers 'n voorsmakie gegee van hulle program wat op 9 Maart in die Drama begin.

Kindo kraai koning in die geselskap. Sy The Rhythm Divine, gechoreografeer op die maat van verskeie jazz-, disko- en bluesnommers, sluit die uiteenlopende program af. Hy bied 'n mengelmoes van eietydse populêre dansstyle aan.

Vir 'n tikkie ernstig gedissiplineerde choreografie het ons Robyn Orlin en haar As Fall Women, So Fall Women, 'n stuk wat sy in 1982 vir die studente van die Technikon Pretoria geskep het.

Die drie tweepasse beeld vroue in verskeie vorms van verslawing uit - hul verslawende verhoudings met lede van die teenoorgestelde geslag. Die styl is suiwer, klassieke Martha Graham, maar Orlin belowe 'n prettige nadraai.

Ester Nasser, pas aangestel as die geselskap se direkteur, se bydrae is 'n "eietydse klassieke" stuk wat die verhaal vertel van Anastasia, die dogter van tsaar Nicholas van Rusland.

Nasser gebruik die verhaal van Anastasia om 'n vrou se vermoë om ingrypende sosiale verandering die hoof te bied, uit te beeld. Jazzkomponis Art Heatlie het die musiek spesiaal vir die stuk geskryf.

Clare Shepherd-Wilson, 'n lid van die balletgeselskap, deel die titelrol met Kelsey Middleton.

Die foto is geneem tydens 'n repetisie van The Rhythm Divine
Foto: Andrea Vinassa

Sipho 'Hotstix' Mabuse smee deesdae kragte met Mama Afrika, Miriam Makeba

Hotstix en Mama Afrika maak saam plate

Chris du Plessis

DIS moontlik 'n geval van akute nostalgie, maar Mama Afrika ofte wel Miriam Makeba snuffel deesdae al wat 'n uitgeweke mbaqanga-popster oorsee uit.

Verlede jaar het sy selfs vir Brenda Fassie iewers in Amerika opgespoor om haar met die Sangoma-langspeler te help.

Die nuutste is Sipho "Hotstix" Mabuse.

Miriam sing 'n duet saam met Hotstix op sy jongste langspeler by Virgin Records in Londen.

Die snit se naam is Mama (wat anders).

Al tien die snitte op Chant of the Marching wat vandeesweek in Europa uitgereik is, is in Brussels opgeneem en deur Sipho self geskryf.

Soos gewoonlik sal Suid-Afrikaners hulle eie musiek weer laaste hoor.

Miskien so teen die einde van volgende maand volgens Gallo GRC hier in Johannesburg.

Blykbaar was Makeba boonop so beïndruk met Sipho se vermoeëns dat sy hom gevra het om die produksie en tegniese verwerking van haar nuwe plaat in Brussels te doen. En hy het.

Ná slegs tien dae is die finale vermenging voltooi sonder dat hy enigsins aan die stem wat SA musiek op die wêreldmark geplaas het, verander het.

Hy het ook van die ghitaarspeler, Kieth Matshelo van Harare, en 'n bekende basdromspeler van Parys (Frankryk) en 'n onbekende klawerbordspeler uit Amerika gebruik gemaak. Dié plaat sal na verwagting nog voor Julie op die rakke wees.

Ubuzima Hayi volg in Dance Umbrella se spore

NA die groot sukses van die Dance Umbrella-aanbieding by die Wits-teater, volg 'n verbeeldingryke nuwe dans-teater Where Did We Go? Ubunzima Hayi.

Die aanbieding is die geesteskind van Fred Hagemann en is gebore uit sy navorsing van die sosiale belang van sekere vorme van populêre kultuur.

Die gedagte dat populêre dansvorme, liedere, slagspreuke, kleredrag, alledaagse gesprekke en handelinge, asook sekere foto's as bron dien vir ons waardes en aspirasies, het as vertrekpunt gedien vir die produksie.

Die vertoning grens aan dansteater en kabaret. Hagemann poog om 'n sterk verhaal, gebaseer op die Suid-Afrikaanse samelewing in die veertiger- en vyftigerjare, te gebruik. Dit sal vertel word deur middel van danse, drama, mimiek, sketse en sang. So te sê al die dialoog is afkomstig uit koerante, briewe, staatsgeskrifte en onderhoude.

Om die aanbieding verder te populariseer word dit in strokiesvorm aangebied. Bekende karakters sal uitknipsels gebruik om inligting oor te dra. Die tragiek van die "strokie" sal afspeel teen die absurde agtergrond van dié tyd.

Where Did We Go? Ubunzima Hayi sal vyf keer opgevoer word in die Wits-teater tussen 7 en 11 Maart. Bespreek by Computicket.

Italiaanse kunstenaars in Harare

HARARE - Italiaanse kunstenaars gekant teen apartheid hou tans 'n uitstalling in die nasionale galery in Zimbabwe. Die uitstalling duur tot 12 Maart.

Die uitstalling is die gevolg van samewerking tussen vooraanstaande Italiaanse kunstenaars en die Italiaanse departement van buitelandse sake, en is ontwerp om die bedrywighede van die kunstenaars in hul veldtog teen apartheid.

Alex-toneel

KUSENZIMA (It's Still Hard), 'n toneelstuk geskryf deur Sikho Malinga en geregisseer deur Sikho en Mandla Mashinini, word op Saterdagmiddag 4 Maart om 14h00 by die Alexandra-kunssentrum (Tweedestraat 32, Malboro) opgevoer. Wees daar as die gees jou vat. Daar is slegs een opvoering.

Nina Romm: nog 'n moderne mitoloog

Chris du Plessis

NINA ROMM is 'n kunstenaar. Sy sê sulke goed soos: "Mense moet die innerlike geografie en/of argeologie van hulself ondersoek - dit skakel met die simboliese en argetipiese self".

Die energie wat nodig is om die betekenis daarin te sien, ontbreek. Ek het 'n laatnag gehad. "Nee wat, dit klink vir my maar na mumbo-jumbo," is al wat ek kan aanbied.

Nina het genoeg chutzpah om uit te bars van die lag. Dit werk. Daar is ewe skielik genoeg malligheid teenwoordig om kalm te raak. Om meer te wete te kom oor die uitstalling.

Dit open op 6 Maart en duur tot 28 Maart by die SA Kunsvereniging (Noord Transvaal-tak). Dié verwisseling van amptelike data veroorsaak dat ons weer oor kuns moet begin praat. Dié verantwoordelikheid word met moeë waardigheid aanvaar.

Blykbaar is die uitstalling deel van Nina se drang om "kreatiwiteit na die pad van self-ontdekking te vind". Back to square one. Wat is self-ontdekking! En hoe betaal dit die huur?

Sy vind die vraag belaglik genoeg om weer uit te bars van die lag en normaliteit keer terug.

Die werk sal basies uit "fresh, witty, celebratory self-portraits" bestaan. Plus prawns.

Sy sien die V wat tussen my wenkbroue vorm en sê: "Skryf enigiets wat jy wil. Maar daar is voëltjies en prawns. En nunchas."

Prawns? NUNCHAS?

"Jaaa," sê sy.

'n Nuncha is blykbaar 'n draak/hond/vis-affêre.

Sy doen ook Homonchulai (die meervoud van 'n Homonchulis) sê sy. Dan sien sy ek is besig om mal te word en begin soek na 'n pen en stuk papier om dit visueel te verduidelik. "Dit is 'n mitologiese half-mens," sê Nina terwyl sy 'n replika van Mr. Magoo met 'n vark se snoet skets.

Selfportret met 'n verskil: Romm teken op haarself

Die skets versprei oor die hele vel papier. 'n Kitskos-nabootsing van een van haar werke wat op die uitstalling gaan wees. "Hierdie een se naam is eintlik Birth of Venus," sê Nina.

"Oorspronklik," uiter ek onwillekeurig. "Ja," sê Nina, "op 'n manier is dit satiries."

Ek kan nie wen nie.

Nina is nogal bekend. Ná haar MA by Michaelis het sy 10 jaar by Unisa klas gegee en sedertdien in die buiteland en plaaslik uitstallings gehou. Tydens 'n besoek aan Amerika in 1984 het sy 'n reeks werkwinkels in San Francisco bygewoon wat 'n groot invloed op haar werk gehad het en tot vandag toe nog het.

Die konsep om deur suiwer kreatiwiteit (beweging, kuns, musiek, skryfkuns resenseer) jouself te "ontwikkel" het haar soos 'n bosluis beetgepak en bly sit.

Daarom bestaan 'n groot aantal van haar werke uit selfportrette. Die meeste van die selfportrette lyk nes sy. Met skrapse elemente van Parys (Frankryk) circa 1920 hier en daar bygevoeg. Nina in 'n boudoir.

Sy het ook al sowat vier Performance Art-vertonings (of is dit "happenings"?) op die planke gebring. Vertonings met titels soos: Zen, Bananas and Rum. En With a Dab of Ylang-Ylang. Tydens 'n ander, 87 Posed Bods, het sy piesangs aan die gehoor uitgedeel...

(Die sestigerjare was vol ernstige grappies. En ons gaan nog vir jare met die gevolge sit.)

Sy bied ook werkswinkels aan. Die volgende een is so teen die middel van April. Enigiemand wat wil kan hom/haarself by Nina se werkswinkel gaan ontwikkel. En op 15 Maart sal sy om 10:30 die oggend by die galery waar sy uitstal 'n toespraak lewer oor kreatiwiteit in die Suid-Afrikaanse konteks.

Haar basiese kuns/lewensbeginsel is dat alles uit die mens self moet kom. Voordat jy jouself en jou potensiaal nie ten volle ontwikkel het nie, kan jy nie 'n positiewe bydrae tot die wêreld lewer nie...

"Basically I'm an environ-MENTALIST," sê sy.

"Ek het 'n vakansie nodig," sê ek.

Nina Romm by een van haar werke in gemengde media, getitel My Fiancée

Stephan Bouwer is Die Kyker

'Winnie nerveus toe ik om een Lucifer vra'

BEATRIX BROEKHUIZEN, my penvriendin uit Holland wat in dié dae by my kuier, het nou behoorlik die reuk van die drukkersink gekry.

Ná haar TV-"impressies" voorverlede week in dié rubriek verskyn het, beskou sy haarself as 'n "rapporteur". Dit is nogal openbarend om te sien hoe dié Hollandse papie in 'n verbete media-vlinder verander het!

Sy is van voorneme om na haar terugkeer Urk toe 'n nuwe "carriére te maak": sy is in elk geval "hartelijk zat" daarvan om agter die toonbank van 'n kaaswinkel te werk.

As die meetsnoer vir haar in lieflike plekke val, gaan sy voortaan by die "Urker Nieuws" werk - so 'n Caxton-agtige koerantjie, as ek haar reg verstaan. Haar eerste scoop is reeds Holland toe gestuur, maar dit kan nog dae duur voor dit daar aankom, want die pos gaan glo met 'n roeiboot van Enkhuizen na Urk.

Intussen het sy ingestem om vir Vrye Weekblad glimpse te gee van haar scoop:

Godverdorie, wat een weekend! Vorige Donderdagavond toen ik, vanwege het regenweer, mijn gastheer bij z'n tuiskomst op warme poffertjies met slagroom verraste - zat ek naar het nette Netwerk te kijken, heeltemal gecharmeerd door de innigheid en intellectuele bezorgdheid van de heer Cliff Saunders.

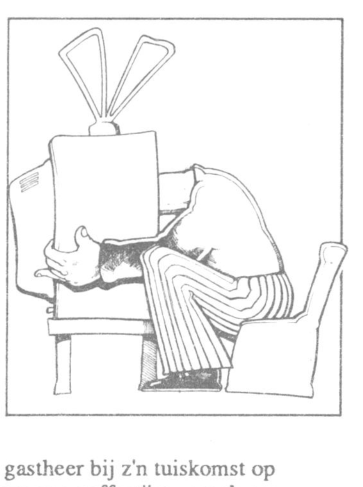

(Cliff, tezame met minister Pik en de heer Terre'Blanche, staat nu ook absoluut, maar absoluut op mijn lijstje van politieke knullen.)

En toe zag ik, voor't eerst, dat het programma eigenlijk over Mw Winnie Mandela ging. En meteen was er RAPPORT! Ik heb namenlijk ook een volrond postuur (mijn gastheer heeft natuurlijk al spottend gezegdt dat ik "child-bearing" hips heb - die rotzak met z'n grote bek!) en toen begreep ik pas waarom Mw Mandela "moeder" heet.

Maar vooral voelde ik grote bewondering voor haar voorkeur zich etnisch te kleden. (Ik draag ook, am Liebsten, de etnische Urker-costuum.)

De dag daarop belde ik de PR van een nationaal-demokratische organisatie en kreeg van hem het telefoonnummer van de echtgenote van een nationale leider die verbannen/dood/in de bajes - weet ik veel - is.

Pompie Nongena, de left-wing van een hockey-ploeg, nam op en zei dat haar madame geen kostbare tijd met "Dutch people" verknoeit. Toen ik haar verzekerde dat ik wel "Dutch" ben, maar wel een echt Dutch journalist uit de Lage Landen, werd een interview mij vergund.

En hoe Hollands-vriendelijk bleek mijn interviewee toen te zijn! Maar allereerst iets over mijn aankomst in de township. Een blank-vriendelijke minibus-taxi (éZola, te gek!) bracht mij veilig naar haar woonplaats.

Op het trottoir stond een Mercedes, zonder Michelins. Een beetje ongewoon, vond ik dat. In de woonkamer veel drukte van de hockey-meiden die goals aan het oefen waren.

Mijn gastvrou/interviewee arriveerde en de sportploeg - met uitzondering van de goalkeeper en left-wing - spatten uit elkaar. Ik kreeg een etnisch biertje, "Magu", uit een melkkartonnetje aangeboden. (Smaak: helaas een beetje Vlaamsch/Belgisch - en niet zo superieur als Amstel.)

Ik en mijn gastvrouw schoten heel goed op. Wij kletsten maar door over kledij en nogmaals kledij. Zij vertelde mij dat zij het materiaal (bij voorkeur zwart, goud en groen) bij Oostersch Plaza, Johannesburg, koopt en dan per courier na Maison Ethnique in Nigeria verstuurt waar Monsieur Tsotsi Mthombeni, ex-patriaat en ex-student van Yves St Laurent, zich aan de haute couture wijdt.

En dan, vooruit! met Zambisch kralenwerk als hoofbedekking en ceintuur.

Voor bijzondere occaties, zoals de inaugurale preken van imminente kerkleiders, vertrouwt zij - zoals de echtgenoten van parlementaire ministers - alleen maar op het modenhuis van de humoristische transvestiet, Percy Pretorius.

Aach, wat kletsten wij toch heerlijk! Zij bleek wel een beetje nerveus te kijken toen ik om een Lucifer ("vuurhoutjie" - zoals het in ZA heet) vroeg om mijn shagje aan te steken - maar dat zou wel gekomen zijn door de aanwezigheid van een enorme ontsteker in de vorm van Robert Kennedy's hoofd op de tafel.

Overigens, een hartstikke leuke middag! Toen zij mij, beim Abschied, op het trottoir omhelsde, verruilden wij onze hooftooiselen.

Ik gaf haar mijn geliefde Dutch cap van Brussels kant, en ontving als tegenprestatie haar wrongen van kralenwerk.

Wat een gezellige meid!

Joan Cusack: van Working Girl tot waardige ster

Ewe skielik sien mens Joan Cusack se gesig oral op die silwerdoek. En hoewel meestal in "minderwaardige" rolle teenoor meer bekende vroue-sterre, is daar iets in haar spel wat uitstaan en selfs op tye oorheers. Sy is onlangs finaal die hoofstroom ingeslinger met haar hoofrol teenoor Daniël Day Lewis (Unbearable Lightness of Being) in Stars and Bars wat binnekort uitgetrek word. Maar tot dan sal gehore self moet besluit hoe sy vaar in Working Girl waarin sy saam met Melanie Griffith en Sigourney Weaver optree. Working Girl begin vandag by Ster Kinekor-teaters draai. ANDREA VINASSA het so bietjie in haar agtergrond gaan rondkrap.

DAAR is niks in Joan Cusack se lewe wat haar onderskei van tientalle ander karakter-aktrises wat "sekondêre rolle" speel teenoor sterre nie, behalwe dat sy 'n groot mislukking was op Saturday Night Live, die komedie-program wat grapjasse soos John Belushi (die oorledene broer van James), Dan Akroyd en Eddie Murphy aan Amerika bekend gestel het.

Tog is dit as komediant wat Cusack uitblink. Sy het 'n gaping tussen haar voortande, praat of sy 'n mond vol kougom het en maak vir die afgelope paar jaar 'n groot indruk met haar veelsydige spel in baie nie-te-groot rolle. Sy het onlangs die geleentheid om haar eerste hoofrol te speel prysgegee - in Steel Magnolias teenoor Dolly Parton en Shirley MacLaine - om in 'n Off-Broadway-toneelstuk te speel.

Sy kry ook die prys vir die aktrise met die lelikste en uiteenlopendste haarstyle op die silwerdoek.

Verlede jaar het sy die kalklig by William Hurt gesteel as die waansinnige vervaardiger by 'n netwerknuusburo en vanjaar lyk Michelle Pfeiffer maar vaal in die tonele waar hulle saam verskyn in Married To The Mob. Hulle speel twee Mafia-huisvroue.

Sy pronk van vandag af op die silwerdoek as Melanie Griffith se beste vriendin in Working Girl. Working Girl is 'n soort Wall Street vir meisies waarin Griffith se sekretaresse-karakter besluit sy wil 'n kantoor en 'n sekretaresse van haar eie hê.

Cusack ding in dié gestileerde "rags to riches" verhaal mee met Griffith en Sigourney Weaver wat albei sit met Oscar-benoemings vir hul werk... en sy is beslis nie die Aspoestertjie van die susterskap nie.

Mens onthou haar. Baie soos 'n onbekende Mickey Rourke se kort "cameo" in Body Heat destyds uitgestaan het en volgens baie Europese kultus-kritici amper Willaim Hurt en Katleen Turner se vertonings oorheers het.

Binnekort speel sy haar eerste romantiese rol... teenoor 'n bedremmelde, maar briljante Daniel Day-Lewis in Stars And Bars, 'n off-beat-komedie waarin 'n Engelsman in die suide van Amerika sy lyf kunshandelaar hou.

Cusack is in New York gebore en het grootgeword in Chicago. Haar kleinboet John het die imposante hoofrol vertolk in The Sure Thing. Háar ouer suster is 'n sangeres en nog 'n broer was 'n komediant.

Sy het op agt jaar begin toneelspeel. Mense het haar die "nuwe Charlie Chaplin" genoem.

Haar debuutrol op die silwerdoek was in My Bodyguard. Daarna het sy in Class, Grandview USA en Sixteen Candles gespeel.

Na sy 'n graad in Engels aan die Universiteit van Wisconsin behaal het, het sy aangesluit by die rampspoedige Saturday Night Live. Dit was 1985.

Verlede jaar het resensente woorde soos "hartverskeurend" gebruik om haar spel in Road - die Off-Broadway-stuk - te beskryf.

Haar jongste rolprent is Men Don't Leave met Jessica Lange.

Haat dit of aanvaar dit, Joan is wat Amerikaners "'n sukses" noem en sy is sekerlik hier om te bly.

Joan Cusack

Weaver en een van die objekte van haar obsessie

Liefde vir ape amper onmenslik

Gorillas in the Mist. Met Sigourney Weaver en Bryan (G'day) Brown. Regie deur Michael Apted. Nou by Metro-bioskope. Resensie deur CHRIS DU PLESSIS

GORILLAS in the Mist is gegrond op die ware verhaal van ene Dian Fossey (vertolk deur Sigourney Weaver), die Amerikaanse amateur-antropoloog wat 20 jaar saam met die berggorillas in Rwanda deurgebring het.

Ongelukkig het dit nie veel vir haar verhouding met mense gedoen nie. Daar word duidelik gewys hoe haar fanatiese "liefde" vir die diere (min mense waag dit selfs na haar dood om hulle ape te noem) haar verhouding met die National Geographic-fotograaf (gespeel deur Bryan Brown) oorskadu en stadig versmoor.

Fanaties is nog 'n ligte beskrywing. Fossey word getoonbeeld as iemand wie se verhouding met die ape (ooops sorry!) net duskant bestialiteit omdraai.

(Dié onderliggende seksuele afwyking word deur die vervaardigers afgewater met 'n sentimentele sagtefokus-toneel waarin sy hande vashou met die groot Silverback. "Seks" is mos okay as mense (?) lief is vir mekaar.)

Die plaaslike bergstamme word omgekoop deur die "owerhede" in die dorp wat om die beurt deur die rykes in Amerika en Europa omgekoop word om die gorillas te slag sodat die diere se pote as asbakkies gebruik kan word.

Die stelling wat dit maak oor die smaak van ryk Amerikaners en Europeërs (gorillapoot-asbakkies - sheeesh!), word verdwerg deur Fossey se optrede teenoor die omgekoopte inboorlinge.

Sy vermom haar as 'n heks en intimideer 'n klein seuntjie dat hy seker vir die volgende nege jaar daarna met blaasprobleme gesukkel het, maak asof sy een van die stamleiers gaan hang en sny op die laaste minuut die tou af, tree soos 'n diktator op teenoor jong antropoloë wat haar kamp kom besoek, begin die diere "my gorillas" noem en brand die inboorlinge se hutte af...

(Daar is seker dié wat sal dink sy was nie mal nie - maar hulle is seker mal).

Waansin

Haar verval in waansin is geleidelik. Haar minnaar tref haar oorspronklik aan waar sy hande-viervoet rondspring en onderaardse geluide maak, maar dit kan alles nog in die naam van "wetenskap" regverdig word.

Haar toewyding word nietemin uiteindelik beloon met die koms van 'n geheimsinnige figuur wat haar kop met 'n panga afkap. Op Kersaand, waar sy met foto's van gorillas styf teen haar bors vasgedruk aan die slaap geraak het.

Ons leer deurentyd (dis 'n langerige fliek) hoegenaamd niks van wat sy in die twintig jaar tussen die gorillas omtrent dié diere uitgevind het nie. Behalwe miskien dat hulle jou mal maak as jy op hulle verlief raak.

Al wat ontstellend beklemtoon word, is die oënskynlike gaping tussen sogenaamde Derde- en Eerste Wêreldse waardes.

Pluspunte: redelike goeie kinematografie en die feit dat die afgryslikheid van diere-mishandeling wel belig word.

Carmen Maura (regs) en Maria Barranco in Mujeres - Women On The Verge Of A Nervous Breakdown waarin werkende meisies weer opnuut uitvaar teen die onregverdigheid van 'n wêreld wat deur mans gedomineer word. Spanjaard Pedro Almodovar sorg vir die oorspronklikste en verfrissendste rolprent wat 'n mens in 'n lang tyd gesien het. Women On The Edge Of A Nervous Breakdown is 'n hartstogtelike studie van romantiese verraad soos net 'n Spanjaard dit kan vertolk. Almodovar is dol vir liefdes-intriges... die storie kronkel waansinnig deur die lewens van vier of wat vroue wie se mans hulle op die een of die ander manier bedrieg en hul oorwinning oor smart. Die regisseur, wat ook die draaiboek geskryf het, is 'n seksis met die kop van 'n chauvinis en die hart van 'n feminis. Mujeres open vanaand by Ster Kinekor-teaters.

Springlewendige Haasbroek ook nou gekéúr

Voornagvlug deur PJ Haasbroek. Human en Rousseau. R24.95. Resensie deur ENA JANSEN

SOMS wil uitgewers paai, troos en terugwen - altans dit is 'n gedagte wat by jou opkom wanneer "'n keur uit die verhale van PJ Haasbroek" as 'n nogal onverwagse verskyning ervaar word. Veral as 'n klein debakel rondom Haasbroek se laasgepubliseerde bundel in 1982 se flapteks in herinnering geroep word en jy in ag neem dat sy roman Die jaar nul in 1986 toe by HAUM-literêr verskyn het.

Hoe dit ook sy, Haasbroek is nou gekéúr - 'n uitsonderlike eer wat 'n mens meestal verbind met gestorwe en geroemde skrywers soos Van Melle. (Toegegee - ook Aucamp.)

In een wit hardebandboek is meer as dertig Haasbroek-stories op 213 bladsye bymekaar. Om wat mee te doen? vra jy jou as tog wel belangstellende leser van die Afrikaanse letterkunde af. Die werklike ware Haasbroek-aanhanger, sou jy dink, kan die enkelbundels tog nog êrens in die hande kry. En vir die gewone kortverhaalleser is die vyf stories opgeneem in De Vries se Die Afrikaanse kortverhaalboek òf genoeg òf stimulans genoeg om op soek te gaan na Heupvuur (1974), Roofvis (1975), Skrikbewind (1976) en Verby die vlakte (1982).

Let wel: ek roer uitgewers-motivering vir dié bundel nie aan omdat ek gekant is teen die makliker beskikbaarstelling van soveel goeie stories nie. Eerder omdat ander tekste (byvoorbeeld belangrike kritiese opstelle) so selde hoegenaamd beskikbaar gestel word.

Wie presies gekeur het aan die stories, is nie heeltemal duidelik nie. Ek neem aan die nog springlewendige Haasbroek self. Abraham H de Vries skryf 'n deeglik en lowende klein inleiding. As jy hom en sy seleksie uit resensies oor Haasbroek se werk moet glo, bestryk hierdie verhale so ongeveer alles wat nog in dié genre in Afrikaans geskryf is: van Pulvermacher tot byvoorbeeld 'n jong "grens"-debutant soos Kellerman se stories.

De Sade, Kleist, Hugo, Hemingway, Goethe, Byron, die surrealisme, die ekspressionisme, die romansque, die sentiment, die emosie, die geweld, die bowestruktuur, die irrasionele, die demoniese, die erotiek, die sosiale kommentaar, die Afrika - alles word bygehaal om dié keur te beskryf.

Die tematiek is op die oog af redelik beperk: seuns op rugbytoere, mans op visvang-, jag en grenstogte wat veral in die heup en die vuur, die skrik en die bewind geïnteresseerd is. Aan die een kant is eenselwigheid wel 'n geheelindruk by die deurlees van Voornagvlug, maar binne die geheel onthou ek talle hoogtepunte wat tog heel uiteenlopend is.

Van die sterkste stories is steeds die gebloemleesde "Aardrykskundeles" en "Anatomieles", "Die sokkerkas" en "In die Hoëveld waar dit oop is". Een van die aangrypendste vir my is "Twoseater".

Verhale wat ongeveer oor dieselfde tipe gegewe gaan (een meisie en 'n paar mans tydens 'n visvangnaweek, seksuele inisiasie tydens 'n rugbytoer) kom voor in Haasbroek se vroeë en later werke. En dan is dit in so 'n bundel waar die stories maklik vergelykbaar is, tog baie interessant om te sien hoe Haasbroek se styl gestroopter geraak het en hy daarmee 'n baie beter storie lewer. Vergelyk byvoorbeeld "Ouboeta" (bl 48 uit 1974) met "Wind" (bl 200 uit 1982) en "Bruin hings" (bl 101 uit 1975) met "Wintermens" (bl 181 uit 1982).

Volgens De Vries is baie van die vroeë verhale wel herskryf met die oog op Haasbroek se "nuk tot sierskrywery" wat baie resensente in die verlede hinderlik gevind het.

Steeds is daar baie sulke hinderlikhede: formulerings wat so oordrewe en woordryk is dat jy eintlik sukkel om te "lees maarr wat er staat". Deels het dit te make met beskrywings wat myns insiens te veel "uit karakter" en te "in Haasbroek" is. Vergelyk die meisie in "Die teaser" (bl 24) se gedagtes: "Sy verbeel die sagte glooiing van dye en die wegval en afstroop van swemkostuums in die kleedkamer in hulle oë en die bloederige woeling in die grys kartels van hul breine wat seine wegpols na hulle duime en die pers van die heupe teen die seil" (bl 25). Te veel van dié soort onwaarskynlike gedagtes maak die tekste soms lomp en ondeurgrondlik.

Nadat jy amper gewoond begin raak aan beskrywings soos "Die kosyn glip oor sy skouers. Die kamer gly terug agter hom; skenk aan hom die lewe" (bl 32), "Buite... bulk die donker soos 'n bees" (bl 50) en "Die stof kronkel soos 'n slang onder die wiele op en lê stuiptrekkend oor die wit gras. In die lae halslyn van die koue rante wys die rooi tepel van die son" (bl 102), is understatement 'n absolute verademing. En is dit veel sterker.

Vergelyk hierdie beskrywing van die sinistêre korporaal Verster in "Die hinderlaag": Hy loop soos 'n oom, met lang treë en rustige oë" (bl 74). Die ingehoue onheil vervat in dié sin, is tog net soveel beter as "Die son steek vinnig 'n laaste kanonloop lig deur deur die lae reënwolke in die oorkantse hang" (bl 73).

Canetti: kenner van fascisme en Kafka

Elias Canetti is eerste aan die beurt in ons nuwe maandelikse rubriek oor internasionale skrywers en hul werk. Deur MARTIN STEGMAN, skuilnaam van 'n bekende digter en joernalis

SY ma het geglo hy is op 'n dwaalweg wanneer Canetti met haar oor natuurgeskiedenis begin praat het. "Jy is al weer besig met die stamgeskiedenis van spinasie," het sy altyd gesê.

Sy wou 'n aktrise wees. Elke aand het sy haar knieë onder haar ingevou op haar gunsteling stoel en Strindberg gelees. Tussendeur het sy lang gesprekke gevoer met haar oorlede man. Hy is aan 'n beroerte dood toe sy 27 was. Duits was hulle liefdestaal waarin hulle gepraat het as die kinders nie moes hoor nie.

Duits het vir Canetti die taal van sy liefde geword. Sy ma het hom gelei op 'n ontdekkingstog deur die wêreldletterkunde. Wat sy van hom wou maak, is nie duidelik nie. Wat hy geword het, is waarskynlik een van die mees belese en dinamiese skrywers van die eeu.

Elias Canetti is in 1905 in Bulgarye gebore. Sy familie is 'n aardige vermenging van uiteenlopende kulture. Hy is eintlik 'n Bulgaarse Jood, maar daar is ook Spaanse aristokrasie en Turkse adelikheid in sy stamgeskiedenis.

Hy is 'n wêreldburger danksy sy pa. Dié het op 'n dag weggebreek uit die familie van sakemanne en Engeland toe getrek met sy gesin. Die oupa het op daardie dag sy klere geskeur en sy seun 'n ortodokse Joodse vloek opgelê. Na 'n jaar in Manchester is Elias se pa dood.

Mevrou Canetti het met haar kinders deur Europa geswerf - Switserland, Duitsland en Oostenryk. Canetti het in tale leer praat: op 16-jarige ouderdom kon hy al vlot lees in Duits, Bulgaars, Engels, Frans en Spaans.

Canetti se lewenstaak was Crowds and Power, waaraan hy byna twee dekades gewerk het. Dit is 'n sosiologiese studie van mag en oorheersing. Daarom dalk dat mense alte maklik besluit sy enigste roman, Auto da Fe, is 'n

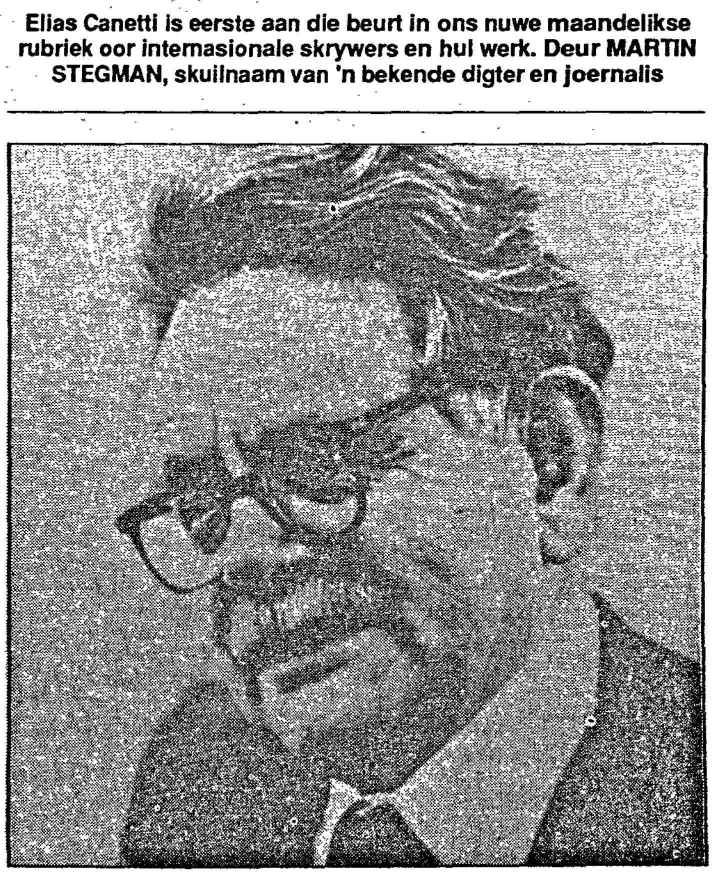

Elias Canetti

"profetiese studie van fascisme".

Auto da Fe is die verhaal van Peter Kien, 'n Duitse akademikus wat tussen die twee wêreldoorloë in 'n reuse private biblioteek navorsing doen oor antieke Chinese geskrifte. Die boek beskryf sy ondergang, wat begin wanneer hy 'n ongeletterde huishoudster in diens neem om sy kosbare boeke af te stof. Hy trou met Therese omdat sy mooi werk met die boeke. Sy trou met hom omdat sy glo hy steek iewers tussen die boeke geld weg.

Kien beland in die onderwêreld van hebsug en bedrieëry. Hy word aan die neus gelei deur 'n gierige skaak-spelende dwerg, wat geld soek om Amerika toe te gaan.

Wanneer Kien na talle ontberings weer tuis kom, praat sy neerbuigende broer - 'n psigiater - hom 'n gat in die kop. Kien raak die kluts kwyt.

Die gebruiklike prikkelaars beskryf die boek as "wreed, snaaks, geheimsinnig, vreesaanjaend". Baie snaaks is dit beslis. Enige lewe is snaaks as 'n mens dit leer ken, maar dit word ontstellend wanneer jy dit nóg beter leer ken, sê Canetti.

Auto da Fe is 'n boek wat 'n mens 'n paar keer wil lees, omdat dit onmoontlik is om gou te besluit wat dit alles te sê het.

Daar is leidrade in Canetti se baie mooi tweeledige outobiografie, The Tongue Set Free en The Torch In My Ear. Maar in sy voorwoord tot The Human Province, 'n boek van aantekeninge wat hy gemaak het tydens die skryf van Crowds and Power, staan dié betekenisvolle opmerking: "Many men have tried to grasp their lives in the full spiritual en intellectual context, and those who have succeeded will never grow old. I wish that some men would also record the leaps in their lives. It seems that the leaps belong to all people; anyone can easily take whatever pertains to oneself. The loss of a superficial unity, inevitable in such an enterprise, cannot be regretted, for the true unity of life is secret, and it is most effective when it unintentionally conceals itself."

Sy gedagte oor spronge kom waarskynlik uit sy groot bewondering vir Kafka, van wie se werk hy 'n voorste kenner is. Die opstel Kafka's Other Trial, wat handel oor Kafka se beroemde briewe aan Felice, is 'n verstommende "handboek".

Dit maak Kafka toegankliker, maar dit verklap ook baie oor Canetti.

Wanneer hy verduidelik hoekom hy so baie tyd bestee het aan vyf jaar se briewe, sê Canetti eintlik ook waarom hy 'n stuk of 400 bladsye geskryf het oor die lewe en ondergang van 'n onaptytlike boekwurm soos Kien. "Man considers himself the measure of all things, but he is still almost unknown. His progress in self-knowledge is minimal; every new theory obscures more of him than it illuminates. Only unimpeded concrete inquiry into particular human beings makes gradual advance possible."

Daarom is dit 'n gelukskoot, sê Canetti, wanneer jy op 'n mens afkom wat soos Kafka volledig opplê vir die verwerwing van kennis.

Daar is baie van Kafka as mens in Canetti se Kien. In een van sy briewe sê Kafka die twee sterkste emosies in sy lewe is vrees en onverskilligheid. Dit verg moed om só daaroor te dink sê Canetti, maar die twee algemeenste emosies van hierdie eeu is juis dít: vrees en onverskilligheid.

Auto da Fe is dalk 'n studie van fascisme, dit is egter ook 'n protesskrif teen vrees - wat die teelaarde is vir oorheersing - en onverskilligheid, wat lei tot die wêreld van vervreemding en vervreemdes wat in Kafka se werk onthul word.

Canetti se ander werk: The Conscience of Words is 'n bundel essays waarin hy hoofsaaklik skryf oor mense en boeke wat hom sterk beïnvloed het. Dit is in een bundel beskikbaar saam met Earwitness, wat bestaan uit vyftig karaktersketse waarin Canetti sy meesterskap as satirikus bewys.

Kleurryk

The Human Province is 'n boek van aantekeninge wat hy gemaak het terwyl hy aan Crowds and Power gewerk het. Dan is daar die outobiografie in twee dele, The Tongue Set Free en The Torch In My Ear. Die twee werke is al interessant genoeg danksy Canetti se kleurryke jeugjare.

Verder lei Canetti jou van baken tot baken in sy vorming, wat 'n mens van nuwe gereedskap voorsien om Auto da Fe van voor af te pak. The Voices of Marrakesh is 'n reisverhaal oor 'n besoek aan Marokko, maar dit is soos Crowds and Power moeilik om in die hande te kry. Laasgenoemde is glo uit druk.

Wat Canetti van Kafka gesê het, is van homself ook waar: dit is ons gelukskoot dat die lewe van só 'n grootse denker opplê vir die verwerwing van kennis.

Canetti het in 1982 die Nobelprys ontvang.

Slawe-eiland het Manaka begeester

Kathy Berman

"ONS woon nie in Afrika nie," sê Matsemala Manaka, kunstenaar, skrywer, digter, musikant, regisseur en sakeman. "Ons woon in Johannesburg en Soweto."

"Toe ek die tweede keer by Goree kom, het dit gevoel soos 'n tuiskoms."

Goree is 'n klein eilandjie aan die Senegal-kus en het as afsetgebied vir slawe gedien. Met die vervalle slawehuis dien dit vandag as wrede simbool van onderdrukking.

Op die eiland het Manaka verlede jaar sy jongste projek voltooi - Goree, 'n toneelstuk van musiek en dans, met sy vrou Nomsa as danser, en Sibongile Khumalo die sangeres. Die stuk word tans Upstairs by die Markteater opgevoer.

Smeltkroes

Manaka reis dikwels. Hy was al voorheen op Goree om 'n konferensie by te woon. Hy sê die een en 'n half weke daar het soos 'n jaar of twee gevoel.

In 1988 was hy terug. Dié keer op 'n heeltemal ander sending.

By die Woza Albert-fees in New York het hy en die uitgeweke musikant Caiphus Semenya besluit om 'n toneelstuk te skep met uitgeweke en plaaslike kunstenaars. In 1986 is Manaka se toneelstuk Buwa in Zimbabwe opgevoer en verlede jaar het dit deur Afrika getoer - Nigerië, Ethiopië, Ghana ens. Albei die Manakas het die toer meegemaak en volgens Matsemala het hulle baie huis toe verlang tot hulle op Goree aangeland het.

Die eiland het 'n kulturele smeltkroes geword vir hom. "It brought all my artistic endeavours into one fold."

Manaka en sy vrou het daagliks na die eiland gegaan om navorsing te doen, te dink en te dokumenteer.

Die gevolg is voorwaar 'n smeltkroes. 'n Vermenging van poësie, dans, musiek en drama - 'n aanbieding van mitologiese afmetings. Die "ware" verhaal van 'n jong danser se soeke na waarheid en identiteit - van Zeerust tot Goree en dan uiteindelik binne die self.

Selfontdekking

Manaka se vrou het grootgeword in Soweto, maar dit was eers na haar ervaringe oorsee waar sy kontemporêre dans bestudeer het dat sy haar oorsprong ontdek het. "When I got there, everyone wanted me to teach them African dance. To my horror. I realised that I knew none. Can you imagine my student's astonishment when I got back here and started researching indigenous dance? All they wanted to hear about was Martha Graham and Alvin Ailey and all I wanted to do was learn about was the Domba - the Venda initiation dance." Voorwaar 'n reis van selfontdekking!

So versoen Goree die uiteenlopende ondervindinge van die Manakas met die musiektalent van Sibongile Khumalo (te lank nie deur ons gesien nie) om een van die lewendigste teaterstukke die jaar op die verhoog te bring.

As die Moeder Afrika-figuur gee Khumalo 'n oorweldigende vertolking en oorheers die verhoog. Haar stem en teenwoordigheid bekoor volkome.

Nomsa Manaka as die wanhopig klaagsieke gees wek deernis en een om na te streef nadat sy tot ander insigte gekom het.

Sintese

Haar dans vorm 'n sintese van 'n magdom van inheemse Afrika-idiome.

Die musiek is 'n vermenging van opnames en lewendige musiek geregisseer deur Khumalo en andere, met die perkussieklanke deur die skrywer self.

En al die uiteenlopende elemente is in een geheel saamgevoeg deur niemand anders nie as John Kani.

Ondanks Nomsa se geskerts oor Kani se werksmetode ("He rewards us with chocolate bars and devil's food cake"), stem almal saam dat hulle baie geleer het uit Kani se rype ondervinding.

"Kani has taught me the discipline of simplicity of form - the truly dramatic moment, and he taught the girls to extend themselves beyond song and dance to true performance," sê Manaka.

Nomsa Manaka en Sibongile Khumalo in Goree

Naweek bied die laaste kans

Saterdagaand is die laaste vertoning van Hennie Aucamp se twee eenbedrywe Wolf, wolf hoe laat is dit en By Felix en Madame wat by die Nico-Arena aangebied word. Die regie is deur Herman Pretorius. Johann Nel as Felix en Christa de Jager as Madame (foto) word in die produksie gesien. Ook met Chris en Johanna Truter, Rina Steyn, Elize Meiring, Mathilda Vlok en andere.

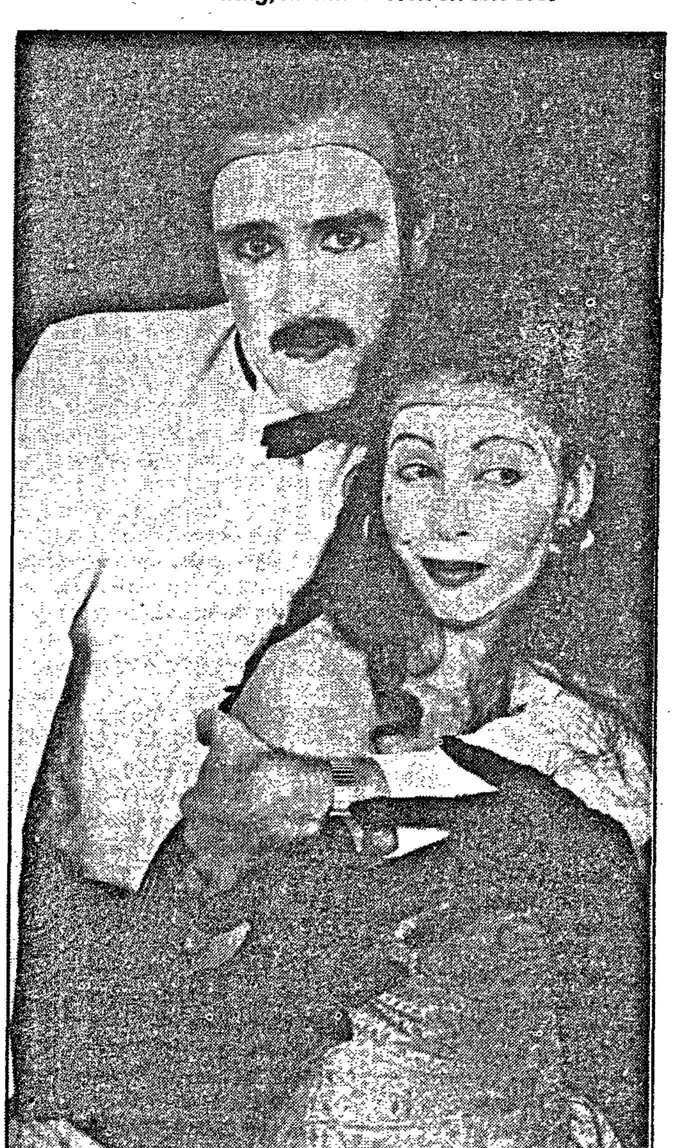

Almal speel die oorlogspel

Kathy Berman

DIE stortvloed van weermagverhale die afgelope tyd op ons verhoë is hoofsaaklik oorheers deur wit manlike persone. Dit is ook te verstane as 'n mens in ag neem dat die meeste mense wat regstreeks deur die weermag beïnvloed is, wit en manlik is.

Ja en nee ... Terwyl die meeste soldate witmans is, is daar 'n groot groep van die bevolking wat net sulke slagoffers van die stelsel is as dié macho jong vegters. Manne en vroue, swart en wit, is almal op een of ander manier betrokke by die groot oorlogspel.

En dit is juis dié gedeelte van die samelewing - die moeders en vroue van die soldate - wat deur die Truk-akteur en regisseur Peter Se-Puma in sy jongste ensemblewerk, Umama-isoja/Moedersoldaat (by die Dalro-teater in Windybrow), bekyk word.

Saam met die rolverdeling van vyf akteurs - vier vroue en 'n man (Nomsa Nene, Nomhle Nkonyeni, Lisa Bobbert, Henrietta Greyffenberg en David Butler) - het Se-Puma nie 'n heeltemal oorspronklik dog, helder en poëtiese stuk geskep. 'n Samesmelting van 'n ritualistiese Euripides met die meer realistiese oorlogsverhale verskaf 'n uitdagende variasie op die tema.

Vier verhale word gelyktydig aangebied. Daar is talle ooreenkomste: die storievertellers is almal vroue en hul verhale handel oor hul kinders, almal seuns. Die seuns se toekoms is reeds bepaal. Afrikaans, Engels, swart of wit, die seuns beland almal in die weermag, om te veg vir hulle land. Die verskil is egter dat hulle nie in dieselfde weermag veg nie. Dikwels nie eens in dieselfde land nie.

Geleidelik en poëties ontwikkel Se-Puma se verhaal van die klaagsang aan die begin na treffende visuele beelde in die vorm van kort gestruktureerde herhalings. Grootse spronge in die lewe soos geboorte, kruip, eerste tree en die skool, dien om die klaagliedere te versterk en die vertellers te verenig.

Deur dit alles word ons gedurig herinner aan die onafwendbare lot wat op die jong seuns wag - dat hulle een of ander tyd deel gaan word van die oorlogmasjien.

Die manlike geslag word in een persoon saamgevat - David Butler wat die rol vertolk van die metaforiese oorlogmasjien - seun, broer, vader, en later selfs (manlik?) die dood.

Butler lewer oortuigende spel en hy beeld die bekende familierolle met dodelike realisme uit, soms baie snaaks en satiries wat 'n goeie balans vorm met die amper heilige inkantasies van die vroue.

Dit is sulke oomblikke - waar Se-Puma die snaakse en eksentriekhede van die land verken (die vroue wat tee drink by 'n ECC-vergadering is een) - wat toon dat die stuk nie veronderstel is om 'n universele anti-oorlogstatement te wees nie, maar 'n uitdagende werk, lewendig en met 'n herkenbare gevoel van plaaslike karakter, spreektaal en styl.

Peter Se-Puma

Dié jellie nié in pakkies te koop nie

DIE kosboekmark is oorstroom deur tweede-, derde- en vierderangse boeke oor mikrogolfoonde, "wholefood" (wat dit ook al beteken), potjiekos, Suid-Afrikaanse kos, vegetariese kos ens. Dit sluit 'n groot klomp swak kookboeke van dwarsoor die wêreld in.

Ek het nou dié dag in 'n boekwinkel voor 'n groot rak kookboeke gestaan en gewonder wie die arme oningeligte siel is wat al hierdie boeke bestel het. Daar was nie een waarin ek naastenby belang gestel het nie.

Kookboeke beteken groot geld. Daarom skryf elke derderangse kok vinnig 'n paar kookboeke en maak baie geld daarmee. Party tree selfs af nadat hulle die volk se swakste geregte in kookboeke saamgeflans het.

Goeie kookboeke is skaars, en word gewoonlik net in spesialisteboekwinkels aangetref, en hier en daar in ander winkels as jy gelukkig is.

In die jongste jare het Papermac die beste kookboeke van die Franse en Italiaanse wêreld in sagteband aan die Engelssprekende wêreld bekend gestel. Ons kan baie dankbaar wees vir dié uitgewer: ek hoop hulle maak baie geld.

'n Goeie boek oor nageregte is wel in baie boekwinkels beskikbaar: Great Desserts deur Teubner en Schönfeldt, twee Duitse sjefs. Die boek is ook deur Centaur Uitgewers in Afrikaans uitgegee as Die Groot Nageregboek.

Dit is 'n uitstekende boek, baie aantreklik uitgegee, en dit bevat grafiese besonderhede oor hoe om die nageregte te maak.

Ek hou baie van die boek se aanslag: Teubner en Schönfeldt lê sterk klem op die gebruik van vars vrugte in nagereg. Hulle het onder meer wonderlike resepte vir vrugteslaai, wat heel anders lyk as die pappery wat gewoonlik hier as vrugteslaai bekend staan.

En moenie jellie vergeet nie. Jellie word gewoonlik (en tereg ook) as 'n minderwaardige nagereg beskou. Die kommersiële jellies op die mark het gewoonlik niks met vrugte uit te waai nie, en bevat net kunsmatige smaakmiddels.

Probeer egter om jou eie jellie uit vars vrugtesap of wyn te maak, en proe die verskil. Dit is so ver verwyder van kommersiële jellie soos - moet mens die cliché gebruik? - die Ooste van die Weste. 'n Koel tuisgemaakte jellie op 'n warm dag, of as nagereg na 'n warm ete, is heerlik.

Ek neem die resepte wat hier volg onbeskaamd uit Die Groot Nageregboek. (Skaf tog asseblief die boek aan.)

Hoeveel gelatien moet in jellie gebruik word? Die antwoord is so min as moontlik. Hoe minder gelatien, hoe lekkerder is die jellie.

Wanneer jellie in wynglase voorgesit word, kan relatief min gebruik word, maar wanneer die jellie in 'n vorm gemaak en daarna uitgekeer word, moet meer gebruik word.

Vir 'n ligte jellie wat in glase opgedien word is 15 g gelatien (25 ml of twee eetlepels) vir 600 ml vloeistof gewoonlik genoeg. Ek verkies jellie in wynglase. Die opgesmukte jellievorms van ouds lyk 'n bietjie barok vandag.

Vir uitgekeerde jellie in kleinerige vormpies is 20 g (32 ml of twee en 'n half eetlepels) gelatien vir 600 ml vloeistof gewoonlik genoeg.

Gelatien is nie altyd ewe sterk nie, en ek het 'n suspisie dat ou gelatien 'n deel van sy bindkrag verloor: eksperimenteer dus maar 'n bietjie.

(Die smaak word nie geraak nie wanneer die jellie platval as jy dit uit 'n vorm keer nie. Sny dit doodeenvoudig 'n klompie keer met 'n mes, en dien dit lekker rof op.)

Reken die water in wat gebruik word om die gelatien sag te maak. Vyftien gram gelatien absorbeer omtrent 100 ml water.

Wanneer jy groot jellievorms gebruik - 1,5 liter behoort die grootste te wees - moet jy heelwat meer gelatien gebruik. Omdat die uitgekeerde jellie so swaar is, moet dit stywer wees.

Dit mag indrukwekkend lyk, maar te veel gelatien het 'n dom smaak. Daarom eerder wynglase.

Lemoenjellie

600 ml vars uitgedrukte lemoensap
600 ml water
5 ml (1 teelepel) suurlemoensap
75 g (125 ml) ongegeurde gelatien
12,5 ml (1 eetlepel droë witwyn)
300 g suiker
25 ml (2 eetlepels) Cointreau (nodig maar nie allernoodsaaklik nie)
'n 1 liter-vorm (Wat te veel is kan in wynglase gegooi word. Gooi dit eerder reg van die begin in wynglase en verminder die gelatien.)

Druk die lemoene en suurlemoen uit. Sit 'n sif oor 'n mengbak en voer dit uit met 'n dun linnedoek. Giet die sap stadig in en en laat dit deur die doek drup. Vou die boonste punte van die doek saam wanneer geen druppels meer deursyg nie en draai met albei hande om die res van die sap uit te druk.

Week die gelatien in 600 ml koue water.

Verhit die witwyn saam met 'n derde van die vrugtesap en die suiker totdat die suiker heeltemal opgelos is. Haal af en voeg die gelatien by. Meng dié mengsel met die res van die vrugtesap en voeg die likeur by.

Sit die bak in 'n groter bak met ys en roer totdat dit koud is. Roer baie liggies sodat daar nie borrels ingeroer word nie. Die jellie moet begin verdik voordat dit in die vorm ingegooi word.

Giet in die vorm in. Laat drie tot vier uur in die yskas staan om goed te stol: die middel van die jellie moenie sag wees wanneer dit uitgekeer word nie, want dan sal dit ineenstort.

Wynjellie met vrugte

250 ml goeie droë witwyn
sap van 1 suurlemoen
100 g suiker, plus 12,5 ml strooisuiker (1 eetlepel)
15 g ongegeurde gelatien
2 kiwivrugte (of enige ander vars maar nie geblikte vrugte)
2 perskes
50 g ontpitte suurkersies (opsioneel)
150 ml dik room

Verhit die wyn, suurlemoensap en 100 g suiker totdat die suiker opgelos is. Voeg die gelatien by en roer totdat dit heeltemal opgelos is; roer oor ys totdat dit koud is en begin stol.

Gooi 'n bietjie jellie onder in die glase, pak die vrugte - in skywe gesny - netjies teen die rande in en vul met die jellie.

Sit dit nou in die yskas om te stol. Bedien met geklopte room wat effe met die strooisuiker versoet is.

Genoeg vir vier.

Hoe om jellie uit 'n vorm te keer

Druk die jellievorm tot by die borand van die jellie 'n paar sekondes in warm water sodat 'n dun lagie jellie teen die kante kan smelt. Vee die vorm gou met 'n doek af. Plaas 'n bord bo-op die jellievorm en keer die vorm en die bord saam om. As die jellie vassit kan jy die vorm en die bord liggies skud. Jy kan die vorm ook weer in warm water sit.

Probeer gerus dié twee resepte. Jy sal waarskynlik nooit weer pakkie-jellie eet nie.

KOOS COETZEE

Risky Business

KERRIE BISTRO

726-8142

- geen beter plek vir middagetes nie
- ongelisensieerd
- oop Maandag - Saterdag middag- en aandetes
- spyseniering vir dinees en feestelikhede
- sake-etes en filmspyseniering
- Sondagaande is ons oop slegs vir vroue

726-8142
Sewendestraat 11b
Melville
Johannesburg

Daar is nêrens 'n eetplek soos dié nie

Nuwe wynmaker se blitsige wyn

BJ Lankwarden

VERLEDE Sondagaand was baie spesiaal, nie net omdat ons die nuwe keldermeester van Nederburg ontmoet het nie, maar ook omdat ons sy eerste wyn geproe het.

Dié wyn is 1989 Nederburg Gamay. Dit is op 22 Februarie vrygestel en dit is 'n rekord vir vroeë vrystellings in Suid-Afrika.

Nog 'n wyn, 'n witwyn van die Vredendal Koöp, is dié dag vrygestel. Hierdie Nederburg-wyn is waarskynlik die wyn wat die vroegste in die hele wêreld vrygestel is, en watter wyn is dit nie!

Newald Marais, die nuwe keldermeester, was voorheen verantwoordelik vir al die wit- en vonkelwyne van die Stellenbosse Boerewynmakery. Verlede jaar het ek die voorreg gehad om sommige van sy eksperimentele wyne in die Zonnebloem-stal te proe, en hulle was sensasioneel.

Hy het nie sy standaard by Nederburg laat daal nie. Dit is 'n baie goeie, uitstekende Gamay.

Dit is nie verbasend nie aangesien Newald in 1976 by Nederburg as 'n leerling-wynmaker aangesluit het en vier jaar onder Günther Brözel gewerk het voordat hy op 'n studiereis na Weinsberg in Duitsland vertrek het. Hy het ook uitgebreide toere na die wingerde van Frankryk en Italië onderneem.

Ná sy terugkeer in 1982 het hy by Nederburg kom werk en gespesialiseer in eksperimentele wyne. Hy was ook betrokke by Nederburg se eerste Gamay in 1985.

Die sukses van daardie wyn het daartoe gelei dat nog Gamay in 1986 geplant is teen 'n hang waar die druiwe vroeg ryp word.

Newald Marais en 'n mooi meisie bewonder sy Gamay

Dit het vrug gedra aangesien hierdie wyn uitstekend is vir 'n jong wyn. Newald is einde Januarie as keldermeester aangestel toe die wyn hul optimum rypheid bereik het en gepluk is.

Die wyn is gemaak en het 'n bietjie tyd gehad om in die bottel te lê voordat dit vrygestel is. Die resultaat is 'n aantreklike rooi-robyn-violet-gekleurde wyn met 'n baie vars en vrugtige geur en die kenmerkende aroma van die Gamay-bessie. Die smaak volg die geur en gee 'n skoon eerste indruk.

Die wyn is volmaak gebalanseer en gee aan die einde effe die indruk van koolstofdioksied. Dit vergroot egter net die varsheid.

Onthou om die wyn effe verkil te bedien. Plaas dit in die yskas 15 minute voordat jy dit oopmaak.

Beaujolais-wyn is buite bereik van sommige mense maar hierdie wyn gee vir jou drie bottels vir die prys van een ingevoerde Gamay.

Dink jou in dat druiwe op 25 Januarie gepluk kan word. Dit moes 'n uitsonderlike seisoen gewees het en ons wynmakers het die beste daaruit gehaal. Ek is seker dat hierdie rekord 'n paar jaar lank sal staan.

Beter as baie 'restaurante'

Mi Vami, Pretoriastraat, Hillbrow

VERLEDE week het ek gal afgegaan oor die feit dat daar min restaurante is wat eerlike, eenvoudige, goeie kos teen redelike pryse verskaf.

Die "restaurant" waaroor ek nou wil skryf is eintlik maar 'n wegneemplek, met heelwat goedkoop stoele en tafels. Dis 'n Israeli-plek met die naam Mi Vami in Hillbrow in dieselfde gebou as Cafe Zürich.

Die spyskaart is klein en onpretensieus. Ek en 'n vriend het een houmous (blykbaar uitgespreek goemoes) en tachima bestel, en dit gedeel. Volgens die spyskaart is daar "chick peas" - wat is dit in Afrikaans? - sesam-sade en speserye daarin. Die struktuur van die buiterand van die gereg en wat in die middel lê verskil heelwat: daarom die twee name.

Jy doop jou pita-brood daarin en eet lekker.

Jy kry ook 'n verskeidenheid van vier "souse" voor jou "hoofgereg", wat in ons geval shuvarma was. Die souse is 'n heerlike tamatie- en brandrissiesous (nie te sterk nie), 'n giftige groen brandrissiesous, eiervrug in baie olie, en amper-rou groente in 'n baie ligte piekel.

Dié laai jy sistematies op die tweede of derde pita-brood wat jy bestel, en dit smaak goed.

Dan kry jy jou shuvarma, wat effe gekerrie is. Ek weet nie heeltemal of die kerrie moes bykom nie, maar daaroor kan ons argumenteer. Die vleis was sag en smaaklik.

Die prys, met inbegrip van twee biere, was R23.

Baie eerder 'n wegneemplek soos dié as baie sogenaamde restaurante (en met die pryse het dit min te doen).

KOOS COETZEE

Kuns en die dood loop hand aan hand vir Munyai

Venda-kuns is deesdae dié besprekingspunt by enige kunstenaarsaamtrek. Tog hoor 'n mens nie Albert Munyai se naam nie. Buiten die kunswêreld wat hom ignoreer, bekommer hy hom oor die lot van sy voorvaders. MICHAEL MARKOVITZ het met hom gaan gesels.

TWEE jaar gelede het Venda-natuurbewaringsbeamptes al Albert Munyai se houtbeelde gekonfiskeer en verbrand. Die rede: Munyai het nie 'n permit gehad om hout te kerf nie.

Vandag is Munyai 'n bitter mens wat met maniese energie voortgaan om beelde te kerf. Sommige van sy meer ontstemmende werke beeld half-kruipend, gehoringde kreature met ereksies uit. Hy het ook twee skeletagtige beelde voltooi oor die 'slims disease' (vigs).

Die 29-jarige Munyai word nog nie deur die kunswêreld erken nie. Hy is verontagsaam met "The Neglected Tradition"-uitstalling by die Johannesburgse Kunsgalery wat in Januarie ten einde geloop het. 'n Onlangs gepubliseerde boek - Art of the South African Townships deur Gavin Younge - verwys ook nie na Munyai se werk nie.

"Wood has given me a lot of problems. I still haven't got the money to buy a permit. But I haven't stopped working since the age of twelve. At the moment I'm feeling crazy. If I stop for a moment, I might just die," waarsku hy.

Munyai sê hy ly aan een of ander vorm van chemiese wanbalans en word behandel by die Mutual-kliniek. Hy het glo nog 'n klomp pille om te drink, maar hy twyfel aan hul doeltreffendheid.

Munyai is opgelei deur sy swaer Samuel Nethengwe, die meestervakman van die Mutale-gebied. Nethengwe het 48 kerwers in sy werkwinkel vergader. Hulle het kalbasse, lepels, bakkies en wandelstawwe gemaak en dit dan as curios verkoop.

Na die sluiting van die werkswinkel het Nethengwe weer heeltyds gaan boer en Munyai het voortgegaan om curios te maak.

Godfery Dederan, 'n dosent in antropologie by die Universiteit van Venda, sê Munyai is 'n beter kunstenaar as vakman: "You should have seen the junk he made as a craftsman. He went crazy and hated making spoons."

In die middel van 1986 het die kunstenaar David Roussow Munyai bekend gestel aan die werk van Michelangelo. Volgens Roussow het Munyai tegnieke begin naboots en sy werk het skielik begin verbeter.

Munyai het sy werke begin verkoop. Ditike, 'n afsetplek onder bestuur van die Venda-ontwikkelingskorporasie, het begin om baie van Munyai se werke te koop. Maar vroeg in 1987 is hy gearresteer en daarvan aangekla dat hy hout kerf sonder 'n permit.

Die Natuurbewaring en Nasionale Parkewet van Venda maak voorsiening vir die beskerming van 110 inheemse boomsoorte. Tradisioneel kon 'n kerwer hout bekom deur sy hoofman, maar saam met "onafhanklikheid" het 'n departement van landbou en bosbou, met 'n geïnkorporeerde departement van natuurbewaring, tot stand gekom. Sedertdien probeer bosboubeamptes om die tradisionele metode van betaling te vervang met 'n permitstelsel.

Volgens Roussow het baie min houtkerwers in Venda permitte en die meeste wat wel het, is in die timmerhoutbedryf.

Die permitstelsel word ook nie streng toegepas nie aangesien daar net 11 natuurbewaringsbeamptes in Venda is. In Munyai se geval was ander, meer invloedryke magte betrokke.

Ondanks Munyai se welsprekendheid en kalmte het die landdros hom en sy vrou as onbetroubare getuies beskryf. 'n Boete van R200 is opgelê en al sy beelde gekonfiskeer omdat hy hout gekerf het sonder 'n permit. Sy beelde is in 'n pakkamer gebêre en gemerk om verbrand te word.

Ses maande later is al die werke ontdek - gereed om verkoop te word - in 'n mede-beeldhouer se werkswinkel. Dié beeldhouer is die landdros se skoonseun.

Roussow het die beelde na die landdros geneem. Natuurbewaringsbeamptes is ingeroep en 'n storie is vinnig saamgeflans. Daar is beweer dat die nagwag by die pakkamer die beelde weggegee het as vuurmaakhout want "hy het nie geweet dit is beelde nie". Ondanks Roussow se pogings om die beelde te red, is dit weer gekonfiskeer en sonder meer verbrand.

Munyai weier nou om oor die arrestasie en die beeldbrandery te praat want dit ontstel hom. Die probleem om hout in die hande te kry is egter nie sy enigste probleem nie.

Munyai het 'n tradisionele taak. Hy moet die malombo-dans, ontwerp om die voorvaders se guns te wen, uitvoer. Die voorvadergeeste woon in heilige woude wat oor die hele Venda versprei is. Menige van die woude en boomryke gedeeltes word nou bedreig deur paaie, landbou en elektrisiteitvoorsiening. Munyai bekommer hom nou gedurig oor die feit dat die voorvaders geen heenkome meer het nie.

Dederan sê Munyai sal die rivier oorsteek en in die begraafplaas gaan sit, waar niemand anders dit waag nie. Hy is nie bang vir die voorvaders nie en kommunikeer met hulle deur middel van drome en visioene.

Sy kuns is meestal gegrond op dié beelde. Hy vertel dat hy besig is met 'n werk wat uit ses stukke bestaan wat hy wil saamvoeg in 'n metaalraam. Drie van die verwronge reptielagtige figure is reeds voltooi. Dit mag moeilik wees om Munyai se idee te visualiseer, maar hy is van plan om 'n werk van massiewe afmetings te voltooi.

"The pampoens in the village are cutting down the trees. It is a big problem because all the good forms are broken up for firewood," kla hy. Munyai fluit in wanhoop na elke stelling en berispe homself omdat hy nie hard genoeg werk nie.

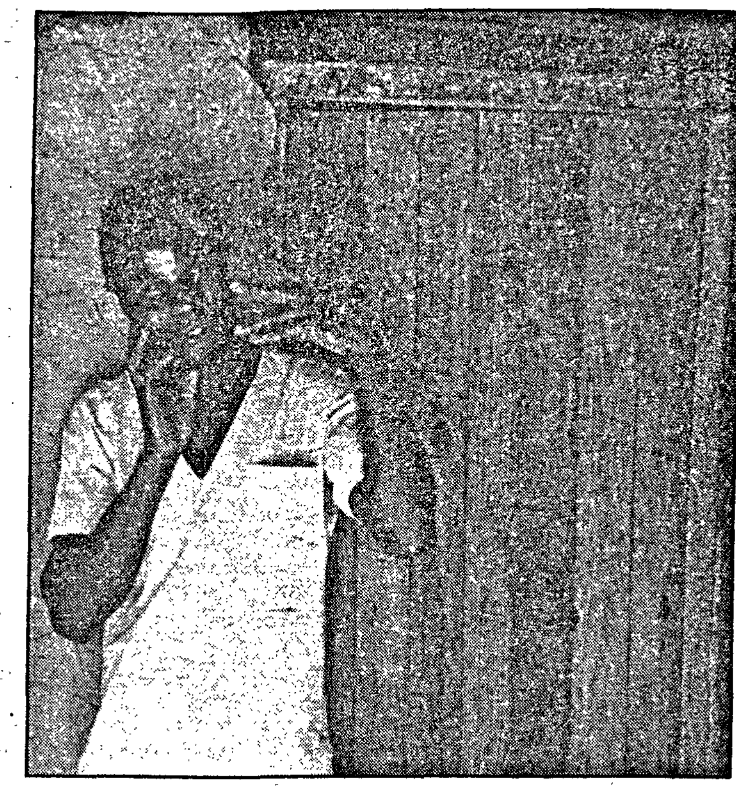

Die beeldhouer Albert Munyai

Obsessief

Roussow vergelyk Munyai met die bekende Nelson Mukhuba wat homself, sy vrou en twee dogters in Februarie 1987 vermoor het. Mukhuba word steeds beskou as een van Suid-Afrika se beste houtkerwers.

Munyai het 'n soortgelyke obsessiewe siening van die verhouding tussen kuns en die dood. 'n Atmosfeer van onderliggende geweld oorheers sy werkswinkel, en soms kry hy 'n bevlieging sonder enige aansporing.

Roussow is bekommerd dat Munyai nie die trauma van sy eie obsessie sal oorleef nie: "He is a great artist but he is still very young."

Munyai is getroud en het twee dogters. Lede van die gemeenskap is bang vir hom want hulle dink hy is 'n heks. In die kort rukkie wat ek by hom gekuier het, het hy geweldig onrustig geraak.

Hy het my gevra om hom rivier toe te neem want hy wou gaan beelde maak. In die motor het hy almal sleg gesê en luidkeels sy lot in die lewe bekla. Ons het stilgehou naby 'n groep werkers wat besig was om bome af te kap om plek te maak vir elektriese spantorings.

"Pampoens! I had to pay a fine because of a tree," het hy deur die venster geskree.

Die werkers het verward gekyk na die jong man sonder 'n hemp wat met 'n byl die bosse ingestorm het.

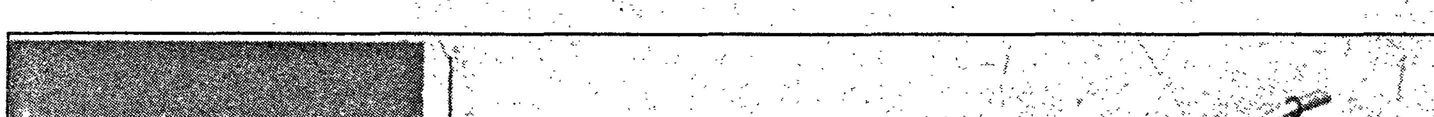

Albert Munyai by een van sy houtbeelde

Foto's: Steve Hilton-Barber

MUSIEK

Jameson's Bar, Commissionerstraat: 'n Wye verskeidenheid van SA musiek: van mbaqanga tot pseudo-samba. Jazz by die Saterdagmiddagete, geen toegangsgeld. Vrydag- en Saterdagaand speel Bayete. Die Gennines tree die res van die week op.

In the Mood, Pretoria (Die ou Grand Central): Vrydagaand is daar 'n heelnagparty aan die gang en een van die groepe wat optree is Fat City wat ook Saterdagaand sal speel. Donderdagaand sal die eerste mansaand (soos ladies night) in die geskiedenis van Pretoria aangebied word.

Roxy Rhythm Bar, Mainstraat, Melville: Vanaand: African Jazz Pioneers. Saterdagmiddag: Little Sister. Maandag: Fat City. Dinsdag: Little Sister. Woensdag: Shifty Henry. Donderdag: Rush Hour en Vrydagaand: African Jazz Pioneers. Tel: 726-6019.

The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: Die ouer rock en new wave wat hier gespeel word, is 'n welkome afwisseling van die disko-twak op ander plekke. Chris Prior en Neil Johnson is soms op Saterdagaande die platejoggies.

Kippies, Mark Teater, Newtown: Township-jive in sy meer voorstedelike gelyke. Barney Rachabane is vir die volgende week elke aand te sien.

No 58, Hillbrow: Bring Back That Lovin' Feeling. Met Anne Powers, Edwin van Wyk, Barbara Tellinger, Marilyn Taylor en The Boys in the Band - Garth Victor, Reuben Samenls en Kai.

Bones, Rosebank: Restaurant met buitelugbiertuin vir yuppies en aspirant-yuppies. Vrydag: Double Image. Saterdag- en Sondagaande: gaskunstenaars. Woensdag: Sugar and Spice. Donderdag: Dave Dell. Tel: 788-1337.

The Thunderdome, h/v Claim- en Noordstraat: "Mega"-disko, kroeë en groepe. Baie spieëls en hoë hakke. Oop van Dinsdae tot Saterdae. Die nuwe gereelde orkes is Cinema, wat met lasers, ligte en video's vermaak verskaf aan die tieners. Tel: 238-738

Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraat laataand "joint" vir mense wat soms werk ook. Tel: 648-4605

Late Nite Duke's, Melville: Woensdag tot Sondag: Rudi and Friends. Tel: 726-8400

Rake's Wine Bar, Ridgestraat 20, Parktown: Vrydagaand: Larry Amos met Naughty Boys. Dixieland-jazz deur die Jazz Aces op Saterdae tussen een- en vyfuur. Die blues/rockgroep Roots is Sondae aan die beurt. Tel: 484-1714.

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van elfuur die aand. Op Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Ledegeld R10. Alle soorte musiek. Tel: 930-1735

Idols, bokant van Endstraat: Lang toue van oorentoesiastiese jollers buite. Musiek en plesier vir die tiener-yuppies. Tel: 402-7840

Capone's, Louis Bothalaan 440: Restaurant met orkes. Dinsdag: Brynn. Woensdag: Alan Gold. Donderdag: Largèsse. Vrydag: Alan Gold. Saterdag: Tam Minter. Sondag: Largèsse. Tel: 640-7582

Easy By Night, Natalspruit: Vir hoë-inkomstegroep jollers. Baie gewild onder Sowetane op Woensdagaande. Speel saam as jy 'n BMW het. Tel: 864-4748

Club Status, Fun Valley: Disko met baie dansplek. Syndicate met Ronnie Joyce is die gereelde orkes in die pas opgeknapte klub. Tel: 945-1001/2

Hard Rock Cafe, 204 Oxfordlaan, Illovo: Middag- en aandete op die maat van bekende treffers, herroep deur die groep Alzec wat Woensdae en Sondae optree.

King of Clubs, h/v Mark- en Von Wiellighstraat: Hi-NRG gemors op boonste verdieping op Woensdae, Donderdae, Vrydae, Saterdae en Sondae. Disko-mbaqanga op die onderste verdieping. Toegang: R3. Tel: 331-6727

Tshisa en Wasiya by The Base

The Base: Vanaand en Saterdagaand is die groepe Tshisa en Wasiya aan die beurt. Sondagaand is dit Jazz Denn met Sebenza. Woensdagaand is reggae-aand met The Base se oorspronklike platejoggie, Justin. Peto is Donderdagaand aan die beurt.

Villa Revue: Topaz speel Dinsdae tot Saterdae en Workforce is volgende maand terug na hul vakansie. Saterdagmiddae is daar 'n paar ernstige jazz-sessies.

Rompie's Rhythm Bar, Regency Hotel: Die groep Loco is elke aand te sien met weergawes van bekende kommersiële musiek.

Tatler's, Silversands Hotel: Dinsdae tot Donderdae is die Tony Schilder Trio te sien. Vrydagaand kan die liefhebbers van laserstrale en alles wat met disko te make het, die groep Collage gaan geniet en Sondagaand is dit jazz met Jeff Weiner en Mainstream.

Idols, Loopstraat: Verskeie musieksmake kan blykbaar hier bevredig word. Acid house, funk en old soul tot die nuuste treffers word gespeel.

Arties Cellar Pub, Riebeeckstraat 34: Verskeie jazz-groepe tree elke Saterdagmiddag tussen 2 en 6 hier op. Jeff Weiner en Maistream is eerste aan die beurt.

The Genuines speel by Jameson's

TEATER

Driving Miss Daisy, Markteater, Newtown: Janice Honeyman se produksie van die 1988 Pulitzer-pryswenner oor 'n ou tante wat nie wil aanvaar dat sy 'n motorbestuurder nodig het nie. Met Annabel Linder in die hoofrol.

A Snake in the Garden, Adcock-Ingram, Windybrow: Die 1987 Amstel-wenstuk oor die lewens van vier bejaarde mense teen die agtergond van 'n Afrika-revolusie. Met Norman Coombes en Anne Curteis.

Tom Foolery, Leonard Rayne-teater, Doornfontein: Musikale revue na die woorde, musiek en lirieke van Tom Lehrer. Met Richard Loring, Malcolm Terrey, Mark Richardson en Celeste Litkie.

Sarafina, Warehouse by die Markteater: Die tweede rolverdeling van Mbongeni Ngema se Broadway-treffer. 'n Vernuftige bemarking van die revolusie à la Chorus Line. Blink en oppervlakkig.

Laughing Matters - The Real Inspectors Hound en Black Comedy, Alexander-teater, Braamfontein: Deur Tom Stoppard en Peter Shaffer. 'n Dubbele dosis lagmedisyne.

Barney is Making a Party, Black Sun: 'n Swart komedie met Gys de Villiers, Graham en Christine Weir en Soli Philander elke aand om 8.30. Nathaniel se One Life open op 7 Maart en sal elke aand om 8.30 te sien wees. In die Fringe-teater is die groep Various Rumours elke Donderdag-, Vrydag- en Saterdagaand om 10.30 te sien. Mbongi vertel Afrika-volksverhale, dit word opgevoer deur Nick Leslie en Shaun Naidoo speel klavier, elke Dinsdag-, Donderdag- en Saterdagaand om 10.30. Peto kan elke Dinsdag-, Donderdag- en Saterdagaand om 10.30 gesien word en die groep Asazi tree laat elke Vrydag- en Saterdagaand op.

Dol vir liefde, Momentum, Staatsteater, Pretoria: 'n Afrikaanse aanbieding van Sam Shepard se Fool for Love, 'n kragtige liefdesverhaal wat hom in die familiekring afspeel. Regie: Lucille Gillwald. Met Ben Kruger en Susan Coetser-Opperman.

Kalkoen se kind, Drama, Staatsteater, Pretoria: 'n Stylvolle klug deur Feydeau, 'n meester van dié vorm. Regie: Karel Trichard. Met Sandra Prinsloo, Johan Malherbe, Brümilde van Rensburg en Petru Wessels.

Nomsa Nene in Umama-isoja

Goree, Upstairs, Mark-teater: 'n Geestelike reis op soek na dans deur Matsemela Manaka. Regie: John Kani. Met Nomsa Manaka en Sibongile Khumalo.

Umama-isoja, Windybrow, Johannesburg: 'n Werkwinkelproduksie oor moederskap en oorlog. Regie: Peter Se-Puma. Met Nomsa Nene, David Butler, Nomhle Nkonyeni.

Kaapstad

Baxter-teater, Mainstraat, Rondebosch: **Studio:** Een van die beste toneelstukke in 'n lang tyd, Andrew Buckland se **The Ugly Noo Noo. Takin'n Off:** 'n dans-ekstravaganza is in die hoofteater te sien tot 4 Maart. **Sounds of Africa** deur die Kaapstadse filmvereniging begin op 7 Maart. By die Stagedoor-teater is **Bouncers** nog tot 11 Maart te sien.

Nico Malan-teater, Strandgebied: Die bekende **Singing in the Rain** open op 4 Maart in die Operahuis en duur tot 1 April. In die Arena is twee eenbedrywe deur Hennie Auckamp, **Wolf, Wolf hoe laat is dit** en **Felix en Madame** nog tot 4 Maart te sien. **Nemesis** open op 8 Maart. In die Oop Teater is **Twelfth Night** tot 11 Maart te sien.

Theatre on the Bay, Kampsbaai: **Frankie en Johnny** is Kaap toe en is hier op die planke tot 11 Maart. Met Bill Flynn en Jana Cilliers.

GALERYE

Karen McKerron-galery, Mandevillestraat 42, Bryanston: Skilderye, beeldhouwerke en tekeninge deur Beezy Bailey. Tot 15 Maart.

Goodman-galery: Huldeblyk aan Zoeloe-nasie insluitend die moord op Shaka deur Cecil Skotnes. In die Studio word die wêreld van Martine Margoles uitgebeeld. Beide tot 4 Maart. Van 11 Maart tot 1 April uitstalling deur Gail Catlin.

Chris Tugwell-galery, Simon Bekkerstraat 127, Kosmos: Nuwe skilderye deur Errol Boyle, George Boys, Adriaan Boshoff, Titta Fosciotti en Otto Klar.

Johannesburgse Kunsmuseum, Joubertpark, Kleinstraat: 'n Nuwe uitstalling van Suid-Afrikaanse skilderye en beeldhouwerke.

Kim Sacks-galery, Cavendishstraat, Bellevue: Die galery en pottebakkersentrum spog met verskeie soorte handwerk - keramiek, houtwerk, tekstiele en juwele. "Expressions of Africa" bevat werk van die hele vasteland.

Markteater-galery, Markteater-kompleks, Newtown: Jeugkunsuitstalling genaamd Young Art from the Studio of Nina Campbell-Quine. Tot 19 Maart.

Markteater-fotogalery, Newtown: Jazzwitness is 'n foto-uitstalling deur Basil Breakey wat die Township-jive-tydperk in die sestigerjare uitbeeld. Tot 4 Maart.

The Art House, Algernonstraat 89, Norwood: Skilderye, beeldhou- en grafiese werke deur Speelman Mahlangu, Ephraim Ziqubu en Thabu Mpopo.

Galery 21, Nuwe brons beeldhouwerke deur Maureen Quin open op 14 Maart tot 1 April.

Cassirer-galery, Mutual-plein, Rosebank: Eksklusiewe uitstalling van Spink and Son in Londen wat konsentreer op Oosterse kunswerke en antieke stukke. Tot 8 Maart.

Kaapstad

Baxtergalery, Rondebosch: Oliewerke deur Ronald Philip. Tot 7 Maart.

Cadres d'Esprit, The Drive 29, Kampsbaai - Grafiese werke en tekeninge deur Titia Ballot. Van 12 tot 31 Maart.

SA Kunsvereniging, Kerkstraat, Kaapstad: Handgemaakte kunswerke deur swart groep-kunstenaars waarvan die Itsieud van die Noord-Transvaal die grootste is.

Gallery 709, Adderlystraat - Beeldhouwerke deur Edoardo Villa en Hannes Harrs. Skilderye deur Pieter van der Westhuizen, Robin Mann en Lukas van Vuuren. Tot einde April.

Cape Gallery, Kerkstraat 60: Suid-Afrikaanse kunstenaars: Nico Verboom, Ruth Squibb, Mell Brigg, Douglas Treasure, George Botha, Hamish Grant. Tot einde Maart. Nuwe werke deur Pieter van der Westhuizen en George Botha.

Kunskamer, Bergstraat 14: Vooraanstaande Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier. Nuwe werke van Irma Stern en Gregoire Boonzaaier.

Artscene, St Andrewslaan, Seepunt: Van 5 tot 17 Maart is 'n uitstalling van werke in gemengde media deur Jean Stewart.

FILM

*** Sterk aanbeveel
** Sien gerus
* Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie
SK - Ster Kinekor
M - Metro
K - Kaapstad
PWV - Pretoria, Witwatersrand, Vereeniging

IMAGINE: JOHN LENNON is 'n moet vir Lennon-liefhebbers. In die dokumentêre huldeblyk word 'n mens teruggeneem na die Beatle-era, John se kinderjare en sy lewe saam met Yoko. Sy seuns, Sean en Julian lewer ook kommentaar oor hulle pa. 'n Meer konserwatiewe Yoko met kort hare vertel ook hoekom sy besluit het om van die meer private beeldmateriaal aan die publiek te vertoon. SK: PWV.

MARRIED TO THE MOB - In die komedie wil die pragtige Michelle Pfeiffer, wie se man lid van die Mafia was voor sy dood, haar vryheid herwin, maar loop haar gou vas teen sy vriende. Teenoor haar speel Matthew Modine, Dean Stockwell en Alec Baldwin. SK, M: PWV, K.

THE ACCUSED - Jodie Foster is Sarah Tobias. Sy word deur drie mans, aangehits deur toeskouers, in 'n kroeg verkrag en haar stryd teen die skuldiges begin. Haar prokureur (Kelly McGillis) is huiwerig oor die hele aangeleentheid en Sarah beskuldig haar daarvan dat sy aan haar twyfel as gevolg van haar agtergrond. SK, M: PWV, K.

PUNCHLINE - Sally Field is 'n middeljare huisvrou wat nie haar werklikheid met fantasie kan versoen nie. As 'n aspirant-komediant verwaarloos sy haar man en kinders en neem dit haar 'n tydjie om te besef wat sy eintlik wil hê. Tom Hanks speel teenoor haar. SK: PWV, K.

SWEETHEART'S DANCE - Susan Saradon speel een van die hoofrolle in die rolprent oor vriendskap en die eise wat die huwelik stel. Die rol van haar man word deur Miami Vice se Don Johnson vertolk. SK: PWV, K.

GORILLAS IN THE MIST - Gegrond op Dian Fossey se stryd om die berggorillas van uitwissing te red. Sigourney Weaver speel die hoofrol in die rolprent wat al twee Golden Globe-toekennings losgeslaan het. Ook met Bryan Brown en Julie Harris. M, SK: PWV, K

THE DEAD POOL - Dirty Harry is terug, en hierdie keer (soos al die vorige kere) speel hy nie toneel nie. Harry Callahan se naam verskyn op 'n moordlys, wat hom die vervolgde maak pleks van die vervolger. Clint Eastwood, burgemeester van Carmel, is in die hoofrol. M, SK: PWV, K

CADDYSHACK II - In hierdie vervolg op die baie gewilde Caddyshack word daar weer gekyk na die doen en late by 'n eksklusiewe gholfklub. Jackie Mason vertolk die rol van die onwelkome nuwe lid van die klub wat sy eie obskure redes het waarom hy wil aansluit. Ook met Dyan Cannon en

Chevy Chase. SK: PWV, K

***MIDNIGHT RUN - Die onvergeetlike Robert de Niro speel die hoofrol in Midnight Run. De Niro, wat sonder sy vetjies 10 jaar jonger lyk, is Jack Walsh, 'n gewese polisieman wat sy eie metodes inspan om misdaad te bekamp. Charles Grodin is Duke, die man wie se bloed Walsh soek... M, SK: PWV, K

***A FISH CALLED WANDA - Cleese en Palin van die Monty Python-span saam met Jamie Lee Curtis (as stomende femme fatale wat uiteindelik verlief raak) en Kevin Kline in 'n juweeldiefstal-avontuur. So snaaks dat almal huis toe gaan met seer wange. Wanda is 'n vis... en die mees sexy vrou wat Cleese sê hy ooit gesien het. SK, M: PWV, K

***BULL DURHAM - Die seksologie van bofbal soos uiteengesit deur Susan Sarandon as religieuse bofbal-fanatikus. Kevin Kostner speel teenoor haar in die rol van Crash Davis wat 'n "comeback" maak na First Base. Dan second base, dan third base... (they go all the way basically. ALL the time). SK: PWV

***PASCALI'S ISLAND - Basil Pascali (Ben Kingsley) speel die hoofrol in die film wat hom afspeel in 1908, kort voor die ineenstorting van die Ottomaanse Ryk. Charles Dance (White Mischief) en Helen Mirren (White Nights) is Pascali se onwetende slagoffers. SK: PWV, K

**BIG - Tom Hanks speel die rol van 'n seuntjie wat letterlik te groot raak vir sy skoene. Sy wens om grootmens te wees, word waar. Die gevolg is natuurlik 'n seuntjie in die liggaam van 'n man, wat regtig nie van hom 'n uitsondering maak nie. Tog is dit 'n verfrissende manier om kommentaar te lewer op volwasse neuroses. SK: PWV

***BABETTE'S FEAST - Dié film, wat 'n Oscar as die beste buitelandse prent gewen het, handel oor die invloed wat 'n vlugteling van die Communard-opstand in Parys (en spesifiek haar kookkuns) het op 'n klein dorpie op die Jutlandse kus in Denemarke. Gegrond op 'n roman van Isak Denisen. SK: PWV, K

*** THE UNBEARABLE LIGHTNESS OF BEING - Gegrond op 'n boek deur Milan Kundera. Die verhaal speel af teen die agtergrond van die Russiese inval in Praag in 1968. Met Daniel Day Lewis, Juliette Binoche en Lena Olin. SK: K, PWV.

**TO KILL A PRIEST - Christopher Lambert speel die rol van Vader Alec, 'n priester wat die owerhede laat sidder met die charisma wat hy van sy preekstoel af uitstraal. Hoewel die naam Vader Alec gebruik word, word die werklikheid nie van die fiksie onderskei nie. In 1984 is Vader Jerry Popieluszko koelbloedig deur die Poolse veiligheidspolisie vermoor en dié is sy verhaal. SK: PWV

Robert de Niro in Midnight Run

**THE LONELY PASSION OF JUDITH HEARNE - Maggie Smith het twee Britse toekennings verower vir haar uitmuntende spel in hierdie rolprent oor 'n prinses wat voorheen 'n belowende pianis was en steeds op soek is na haar prins. Bob Hoskins speel teenoor haar in 'n rol baie anders as waarvoor hy bekend is. M: PWV

**THE BIG BLUE - Die verhaal van 'n diepsee-duiker met 'n obsessie om die diepste, ongekende hoeke van die see te verken. 'n Ongewone band ontstaan tussen hom en 'n Amerikaanse vrou wat in Peru ontmoet. Die hemelsbreë verskille in die kultuur van die Amerikaner en Europeër word beklemtoon in hulle verhouding. SK: PWV

**COCKTAIL - Tom Cruise is Brian Flanagan, 'n ambisieuse jong man wat aan die hand van die ervare Doug Coughlin (Brian Brown) die beste kroegman in Manhattan word. 'n Romanse met 'n pragtige kunstenares bring nuwe perspektief in Brian se lewe. SK: PWV, K

**WILLOW - In Willow betree 'n mens weer die fantasiewêreld van George Lucas wat ook bekend is vir rolprente soos Star Wars en Raiders of the Lost Ark. Die miniatuur-held van die film is Willow wat 'n baie spesiale baba, Elora Danan, aan die lewe moet hou sodat sy kan help om die ryk van die bose koningin Bavmorda te vernietig. Met Val Kilmer, Warwick Davis en Joanne Whalley. SK,M: PWV.

**ALIEN NATION - 300 000 Vreemdelinge (nogal van 'n ander planeet ook) beland in Los Angeles en dit blyk gou dat hulle nie baie mal is oor die aardse inwoners nie. Met James Caan en Mandy Patinkin. SK: PWV, K

**BUSTER - Oud-lid van Genesis en nou solo-sanger, Phil Collins speel die hoofrol in Buster wat handel oor die groot treinroof in Engeland in 1963. Hy speel teenoor Julie Walters wat vir 'n Oscar benoem is vir haar rol in Educating Rita. SK: PWV, K

Die Afrikaanse weergawe van Kinekor se filmgids kom ongelukkig te laat om te plaas

Kaapstad

CONCESSION PRICES STUDENTS AND SCHOLARS AT ALL PERFORMANCES

CINEMAS Advance Booking at Computicket (Enquiries (021) 21-4715)

Maynard Mall Wynberg
MAIN ROAD, TEL. 71-0131
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MICHELLE PFEIFFER ● MATTHEW MODINE
MARRIED TO THE MOB
Hilarious comedy. (2-16)

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
JODIE FOSTER ● KELLY McGILLIS
THE ACCUSED
Powerful courtroom drama (2-18)

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
JOHN CLEESE ● KEVIN KLINE
JAMIE LEE CURTIS
A FISH CALLED WANDA
A wild, sexy comedy (2-18)

★ SATURDAY at 9.45 am ★
BENJI – THE HUNTED

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SALLY FIELD ● TOM HANKS
PUNCHLINE
It only hurts when you laugh! (2-18)

Protea Claremont
MAIN ROAD, TEL. 61-7979
MON-FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SAT: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MELANIE GRIFFITH ● HARRISON FORD
WORKING GIRL
...her time has come. A Mike Nichol's film. (2-16)

MON-FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SAT: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
JOHN CLEESE ● KEVIN KLINE
JAMIE LEE CURTIS
A FISH CALLED WANDA
A wild, sexy comedy (2-18)

DAILY: 10, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
● SIGOURNEY WEAVER ●
GORILLAS IN THE MIST
Critically acclaimed drama. (All)

★ SATURDAY at 9.45 am ★
SHORT CIRCUIT 2

Constantia Rosebank
MAIN ROAD, TEL. 686-6649
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
Tantalizing.... War-of-the-sexes-comedy!
WOMAN ON THE VERGE OF A NERVOUS BREAKDOWN
(With sub-titles). (2-14)

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
● CHRISTOPHER LAMBERT ●
TO KILL A PRIEST
Co-starring ED HARRIS. A powerful true drama (2-16)

DAILY: 9.45, 2.30, 8.00 pm
LE GRAND CHEMIN
French with English sub-titles. (2-18)

DAILY: 12, 5.30, 10.15 pm
BEN KINGSLEY ● CHARLES DANCE
PASCALI'S ISLAND
A powerful, absorbing drama. (All)

Tyger Valley
Tyger Valley Centre, Bellville Tel. 97-6710
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MELANIE GRIFFITH ● HARRISON FORD
WORKING GIRL
...her time has come. A Mike Nichol's film. (2-16)

DAILY: 10, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
● SIGOURNEY WEAVER ●
GORILLAS IN THE MIST
Critically acclaimed drama. (All)

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
JOHN CLEESE ● KEVIN KLINE
JAMIE LEE CURTIS
A FISH CALLED WANDA
A wild, sexy comedy. (2-18)

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
DON JOHNSON ● SUSAN SARANDON
SWEETHEARTS DANCE
Romantic comedy (2-14)

★ SATURDAY at 10 am ★
BACK TO THE FUTURE

Kine Parow
Sanlam Centre, Parow Tel. 92-5126
MON-THUR: 10.30, 2.30, 5.30, 8.30 pm
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SAT: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MICHELLE PFEIFFER ● MATTHEW MODINE
MARRIED TO THE MOB
Hilarious comedy. (2-16)

MON-THUR: 10.30, 2.30, 5.30, 8.30 pm
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SAT: 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
JODIE FOSTER ● KELLY McGILLIS
THE ACCUSED
Powerful courtroom drama. (2-18)

★ SATURDAY at 9.45 am ★
BACK TO SCHOOL

Golden Acre
CITY, TEL. 25-2720
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MELANIE GRIFFITH ● HARRISON FORD
WORKING GIRL
...her time has come. A Mike Nichol's film. (2-16)

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MICHELLE PFEIFFER ● MATTHEW MODINE
MARRIED TO THE MOB
Hilarious comedy. (2-16)

DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
JOHN CLEESE ● KEVIN KLINE
JAMIE LEE CURTIS
A FISH CALLED WANDA
A wild, sexy comedy. (2-18)

Monte Carlo
FORESHORE, TEL. 25-3052
MON-THUR: 10.30, 2.30, 5.30, 8.30 pm
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SAT: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
Tantalizing.... War-of-the-sexes-comedy!
WOMAN ON THE VERGE OF A NERVOUS BREAKDOWN
(With sub-titles). (2-14)

SALLY FIELD ● TOM HANKS
PUNCHLINE
It only hurts when you laugh! (2-18)

Elite Sea Point
SEA POINT, TEL. 44-8941
MON-FRI: 2.30, 5.30, 9.00 pm
SAT: 2.30, 5.30, 9.00 pm
THE UNBEARABLE LIGHTNESS OF BEING
DANIEL DAY-LEWIS. A lover's story. (2-21)

★ SATURDAY at 10.30 am ★
FOX AND THE HOUND

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
MON-FRI: 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
SAT: 10.30, 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
MELANIE GRIFFITH ● HARRISON FORD
WORKING GIRL
...her time has come. A Mike Nichol's film. (2-16)

MON-FRI: 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
SAT: 11, 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
● SIGOURNEY WEAVER ●
GORILLAS IN THE MIST
Critically acclaimed drama. (All)

– SPECIAL MIDNIGHT SHOW TONIGHT –
● BY PUBLIC DEMAND ●
THE ROCKY HORROR PICTURE SHOW (2-18)

MON-FRI: 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
SAT: 10.30, 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
Academy Award winner for Best Foreign Film
BABETTE'S FEAST (WITH SUB-TITLES)
Outstanding dramatic entertainment. (All)

DAILY: 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
ROBERT DE NIRO, CHARLES GRODIN
MIDNIGHT RUN
Power-packed adventure. (2-18)

– SPECIAL MIDNIGHT SHOW TONIGHT –
HEAVY METAL (2-18)

★ SATURDAY at 11 am ★
PROJECT X

Somerset West
TEL. (024) 2-5581
MON-THUR: 2.30, 5.30, 8.00 pm
FRI-SAT: 10.30, 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
● JAMES CAAN ●
ALIEN NATION
Prepare yourself. Futuristic drama. (2-14)

★ SATURDAY at 10.30 am ★
ARISTOCATS

MON-THUR: 3.00, 6.00, 8.30 pm
FRI: 2.30, 4.45, 7.00, 9.15 pm
SAT: 11, 2.30, 4.45, 7.00, 9.15 pm
PHIL COLLINS Co-starring JULIE WALTERS
BUSTER
A family man – a dreamer – a thief (2-14)

DRIVE-INS
★ NIGHTLY AT 8.00 pm ★
R9,00 per Car, Combi, or L.D.V. for 2 Films

Goodwood-Tel 54-4339
WORKING GIRL
MELANIE GRIFFITH, HARRISON FORD. (2-16)
BUSTER
PHIL COLLINS with JULIE WALTERS. (2-14)

Seabreeze - Tel 75-1821
MARRIED TO THE MOB
MICHELLE PFEIFFER, MATTHEW MODINE. (2-16)
BULL DURHAM
KEVIN COSTNER, SUSAN SARANDON. Comedy. (2-18)

Skyvue - Tel 903-5130
THE DEAD POOL
CLINT EASTWOOD in DIRTY HARRY. Thriller. (2-18)
FRANTIC
HARRISON FORD Explosive, action, adventure. (2-12)

● ADGRAPHICS ●

STER-KINEKOR
3 MARCH – 9 MARCH
ADVANCE BOOKINGS AT COMPUTICKET
ENQUIRIES (011) 28-3040 – ALL WELCOME

MOVIES

PRETORIA COMPUTICKET
ENQUIRIES (012) 322-7460

CENTRAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
A BOSS FROM HELL, A CHARMING BACHELOR AND THE WORKING GIRL. HER TIME HAS COME!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
A HILARIOUS TONGUE-IN-CHEEK COMEDY!
PUNCHLINE (2-18)
SWEETHEARTS DANCE (2-14)
A ROMANTIC COMEDY!
THE DEAD POOL (2-16)
A FISH CALLED WANDA (2-18)
CADDYSHACK 2 (A)
COCKTAIL (2-16)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE BIG BLUE (2-16)
COMING ATTRACTION
10 Mar – RAINMAN

HIGHGATE SPECIAL
A must for action and adventure movie fans
R4,50 – Adults
R3,00 – Children
STARTS 10 MARCH 1989

STER CITY 1-8 337-3033
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE ACCUSED (2-18)
A RAPE VICTIM FIGHTS BACK! A THRILLING DRAMA WITH JODIE FOSTER!
Daily: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
A TRUE STORY OF COURAGE AND LOVE!
Daily: 10.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MIDNIGHT RUN (2-18)
ACTION AND EXCITEMENT WITH A TOUCH OF HUMOUR! STARRING ROBERT DE NIRO!
Daily: 10.00, 2.30, 5.30, 7.45 pm
WILLOW (A)
Daily: 10.00 pm
THE ROCKY HORROR PICTURE SHOW (2-18)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
IMAGINE JOHN LENNON (2-14)
LICENSE TO DRIVE (PG2-10)
BIG (A)
ALIEN NATION (2-16)
COMING ATTRACTIONS
10 Mar – IMAGINE JOHN LENNON
24 Mar – NAKED GUN

KINE HILLBROW 1-3 725-3134
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
MELANIE GRIFFITHS, SIGOURNEY WEAVER AND HARRISON FORD IN THE COMEDY OF THE YEAR!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
A DIFFERENT AND HILARIOUS SIDE OF MOB LIFE!
A FISH CALLED WANDA (2-18)
COMING ATTRACTION
10 Mar – RAINMAN

NORTH

SANDTON CITY 1-7 783-4430/1
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
6 ACADEMY AWARD NOMINATIONS FOR THIS SUPER COMEDY WITH MELANIE GRIFFITHS!
WOMEN ON THE VERGE OF A NERVOUS BREAKDOWN (2-16)
A STYLISH EUROPEAN FARCE EVERY WOMAN WILL IDENTIFY WITH!
PUNCHLINE (2-18)
MARRIED TO THE MOB (2-16)
Daily: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
SWEETHEARTS DANCE (2-14)
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
BACK TO THE FUTURE (A)
A FISH CALLED WANDA (2-18)
COMING ATTRACTION
10 Mar – RAINMAN

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
GREAT COMEDY WITH MELANIE GRIFFITHS, SIGOURNEY WEAVER AND HARRISON FORD!
Mon-Thurs: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00 pm
Fri-Sat: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
COMING ATTRACTIONS
17 Mar – LADY & THE TRAMP
17 Mar – TWIN
31 Mar – THE DEVIL & THE SONG

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
MARRIED TO THE MOB (2-16)
Daily: 10.00, 12.15 pm
CADDYSHACK 2 (A)
Daily: 2.30, 5.30, 8.00, 10.00 pm
SWEETHEARTS DANCE (2-14)
COMING ATTRACTIONS
10 Mar – TUCKER
17 Mar – TWINS
31 Mar – THE DEVIL & THE SONG
31 Mar – DIRTY ROTTEN SCOUNDREL

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daily: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
THE AMAZING & TRUE STORY OF COURAGEOUS DIAN FOSSEY!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
A FISH CALLED WANDA (2-18)
COMING ATTRACTIONS
10 Mar – RAINMAN
24 Mar – DANGEROUS LIAISONS

EAST

EASTGATE 1-6 622-3617/8
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
PROJECT X (A)
PUNCHLINE (2-18)
THE UPS AND DOWNS OF BEING A COMIC! WITH TOM HANKS & SALLY FIELD!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
A FISH CALLED WANDA (2-18)
SWEETHEARTS DANCE (2-14)
THE DEAD POOL (2-16)
COMING ATTRACTIONS
10 Mar – RAINMAN
17 Mar – TWIN

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE ACCUSED (2-18)
THE COURAGE OF ONE WOMAN TO FIGHT BACK! WITH JODIE FOSTER!
Mon-Thurs: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00 pm
Fri-Sat: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
Sat 4 Mar 12.15 pm AIRWOLF (A)
COMING ATTRACTION
17 Mar – LADY & THE TRAMP

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
A BOSS FROM HELL, A CHARMING BACHELOR AND THE WORKING GIRL. HER TIME HAS COME!
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
SHEENA, QUEEN OF THE JUNGLE (A)

350 BOKSBURG 52-4631
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
A FISH CALLED WANDA (2-18)
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
AIRWOLF (A)

PALMSPRINGS 1 & 2 56-3223
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MARRIED TO THE MOB (2-16)
Mon-Thurs: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00 pm
Fri-Sat: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)

POTCH

KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
ALIEN NATION (2-14)
Daily: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
COMING ATTRACTION
17 Mar – TWINS

WEST

WESTGATE 1-3 764-2530
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
A BOSS FROM HELL, A CHARMING BACHELOR AND A WORKING GIRL. HER TIME HAS COME!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
A HILARIOUS TONGUE-IN-CHEEK COMEDY!
A FISH CALLED WANDA (2-18)
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
LICENSE TO DRIVE (A)
COMING ATTRACTION
17 Mar – TWINS

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
MELANIE GRIFFITHS, SIGOURNEY WEAVER AND HARRISON FORD. ENTER OUR COMPETITION HERE!
Daily: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.00 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
COMING ATTRACTIONS
17 Mar – TWINS
31 Mar – THE DEVIL & THE SONG

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013
Tickets: Adults R4,50. Scholars R3,00
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
GREAT COMEDY WITH MELANIE GRIFFITHS, SIGOURNEY WEAVER AND HARRISON FORD!
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
SPACE BALLS (A)
MARRIED TO THE MOB (2-16)
A HILARIOUS COMEDY ABOUT LIFE WITH THE MAFIA!
A FISH CALLED WANDA (2-18)
THE DEAD POOL (2-16)
JOHNNY BE GOOD (2-12)
COMING ATTRACTION
17 Mar – TWINS

KINE KRUGERSDORP 665-5330/1
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE ACCUSED (2-18)
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
NEVER ENDING STORY (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30 pm
CADDYSHACK 2 (A)
Daily: 5.30, 7.45, 10.00 pm
A FISH CALLED WANDA (2-18)
COMING ATTRACTION
17 Mar – LADY AND THE TRAMP

VAAL △

RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
6 ACADEMY AWARD NOMINATIONS FOR THIS GREAT COMEDY!
Sat 4 Mar 10.00 am, 12.15 pm
THE LAST STAR FIGHTER (A)
MARRIED TO THE MOB (2-16)
A HILARIOUS COMEDY WITH MICHELLE PFEIFFER!

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE DEAD POOL (2-16)

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
MELANIE GRIFFITHS, SIGOURNEY WEAVER AND HARRISON FORD IN THE COMEDY OF THE YEAR!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
LAUGHTER AND ACTION IN THIS HILARIOUS COMEDY!
SWEETHEARTS DANCE (2-14)
A ROMANTIC COMEDY WITH DON JOHNSON & SUSAN SARANDON!
THE DEAD POOL (2-16)
COCKTAIL (2-16)
CADDYSHACK 2 (A)
LICENSE TO DRIVE (PG2-10)
Daily: 10.00, 2.30, 8.00 pm
JEAN DE FLORETTE (A)
Daily: 12.00, 5.30, 10.00 pm
MANON OF THE SPRING (A)

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WOMEN ON THE VERGE OF A NERVOUS BREAKDOWN (2-16)
HILARIOUS, CLEVER SPANISH COMEDY. A MUST FOR ALL WOMEN!
PUNCHLINE (2-18)
A FISH CALLED WANDA (2-18)

TRANSVALIA 26-8387
Daily: 10.00, 2.30, 5.45, 9.00 pm
THE UNBEARABLE LIGHTNESS OF BEING (2-21)

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
WORKING GIRL (2-16)
THE FILM EVERY WORKING GIRL MUST TAKE HER BOSS TO SEE!
Mon-Thurs: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00 pm
Fri-Sat: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GORILLAS IN THE MIST (A)
COMING ATTRACTION
10 Mar – RAINMAN

ICE-RINK 44-5253
PUBLIC SKATING
MONDAYS – SATURDAYS
1st Session: 10.00-12.30 pm
2nd Session: 2.00-5.00 pm
Sun. 2.00-5.00 pm – 7.30-10.30 pm

Sun City Theatres 014651-21174
NOW SHOWING:
OPEN 7 DAYS PER WEEK
CINE 3
COCKTAIL (2-16)
A FISH CALLED WANDA (2-18)
CINE 1
CHERYL HANSON IN
COVER GIRL (2-21)
DESIRE COSTEAU IN
PRETTY PEACHES (2-21)
CINE 2
THAT GIRL IS A TRAMP (Adult)
SCREWLOOSE (Adult)

THE MECCA OF QUALITY FILMS
Pensioner concessions only applicable Mon to Thurs at Constantia and The Mall
COMING ATTRACTIONS:
RIKKY & PETE
RED SORGHUM
RAINMAN
DEAR AMERICA
I PICARI
DANGEROUS LIAISON
HIGH TIDE

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
WOMEN ON THE VERGE OF A NERVOUS BREAKDOWN (2-16)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15
A FISH CALLED WANDA (2-18)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
IMAGINE JOHN LENNON (2-14)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
TO KILL A PRIEST (2-16)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
BABETTE'S FEAST (A)
Daily: 10.00, 2.30, 5.45, 9.00 pm
THE UNBEARABLE LIGHTNESS OF BEING (2-21)
8 UNBELIEVABLE MONTHS

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
PUNCHLINE (2-18)
WITH TOM HANKS & SALLY FIELD!
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
THE BIG BLUE (2-16)
Covered parking available at back entrance of Constantia Centre

STER-KINEKOR 3 Mar – 9 Mar DRIVE-INS FOR A FUN NIGHT OUT
ONLY R9,50
PER CAR, KOMBI OR L.D.V. FOR 2 SHOWS.
Films change on FRIDAYS.
Gates and cafeteria open 6.00 p.m.
Shows start at 7.15 p.m.
INFORMATION CENTRE: EAST-RAND 816-1444, WEST-RAND 412-1843
Please Note: Extra late shows at 11.00 pm Friday and Saturday at Top-Star, Velskoen and Atlas. R6,50 per car, kombi or L.D.V.

TOP STAR (CITY) 412-1843/493-5877
SIGOURNEY WEAVER, MELANIE GRIFFITH WITH HIT SONG "LET THE RIVER RUN"!
WORKING GIRL (2-16)
ALIEN NATION (2-14)
EXTRA LATE SHOW FRI & SAT 11 pm R6,50 PER CAR. WORKING GIRL
10 Mar: GORILLAS IN THE MIST/FRANTIC

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
CLINT EASTWOOD AS 'DIRTY HARRY' IS BACK!
THE DEAD POOL (2-16)
CADDYSHACK 2 (A)
EXTRA LATE SHOW FRI & SAT 11 pm R6,50 PER CAR THE DEAD POOL
10 Mar: WORKING GIRL/LICENSE TO DRIVE

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017
IN A LAND OF BEAUTY, WONDER & DANGER – A TRUE LIFE ADVENTURE STORY!
GORILLAS IN THE MIST (A)
CADDYSHACK 2 (A)
EXTRA LATE SHOW FRI & SAT 11 pm R6,50 PER CAR GORILLAS IN THE MIST
10 Mar: MESSENGER OF DEATH/NINJA 3

STADIUM (MALVERN) 816-1444/615-1131
A COMEDY EVERY WORKING GIRL SHOULD TAKE HER BOSS TO SEE!
WORKING GIRL (2-16)
LICENSE TO DRIVE (A)
10 Mar: DEAD POOL/THE WITCHES OF EASTWICK

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/795-1963
A TALE OF MURDER, LUST, REVENGE & SEAFOOD! JOHN CLEESE – JAMIE LEE CURTIS!
A FISH CALLED WANDA (2-18)
THE PRESIDIO (2-16)
10 Mar: ALIEN NATION/BUSTER

KEMPTON PARK 816-1444/976-4905
A TALE OF MURDER, LUST, REVENGE & SEAFOOD! JOHN CLEESE – JAMIE LEE CURTIS!
A FISH CALLED WANDA (2-18)
FATAL ATTRACTION (2-18)
10 Mar: ALIEN NATION/BUSTER

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129
2ND BIG WEEK WITH CLINT EASTWOOD!
THE DEAD POOL (2-16)
THE BIG EASY (2-16)
10 Mar: MARRIED TO THE MOB/BULL DURHAM

GERMISTON 816-1444/902-1607/8
PACKED WITH ACTION, EXCITEMENT AND COMEDY!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
THE BIG BLUE (2-16)
10 Mar: WORKING GIRL/NIKITA

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468
2ND BIG WEEK WITH CLINT EASTWOOD!
THE DEAD POOL (2-16)
3 MEN & A BABY (A)
10 Mar: MESSENGER OF DEATH/SALSA

SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4138
THIS IS A SUPER COP ACTION-PACKED DOUBLE!
ALIEN NATION (2-16)
BUSTER (2-14)
10 Mar: THE DEAD POOL/FRANTIC

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
THE FILM THAT IS BREAKING ALL BOX-OFFICE RECORDS! BACK TO DELIGHT YOU!
A FISH CALLED WANDA (2-18)
MIRACLE ON EIGHTH STREET (A)
10 Mar: LICENSE TO DRIVE/SHORT CIRCUIT 2

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060
STARRING TOM CRUISE WITH THE BEACH BOYS HIT "KOKOMO"!
COCKTAIL (2-16)
THE LOST BOYS (2-14)
10 Mar: A FISH CALLED WANDA/TUCKER

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
INTIMATE – PERSONAL – SHOCKING! THE TRUE STORY OF A HORROR RAPE!
ACCUSED (2-18)
THE PRESIDIO (2-16)
10 Mar: MARRIED TO THE MOB/THE BIG BLUE

BRAKPAN 816-1444/915-3907
MICHELLE PFEIFFER AND DEAN STOCKWELL!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
THE SEVENTH SIGN (2-16)
10 Mar: A FISH CALLED WANDA/FATAL ATTRACTION

VEREENIGING 816-1444/12-3211
SO YOU THINK JOBURG DRIVERS ARE BAD?
LICENSE TO DRIVE (A)
SHORT CIRCUIT 2 (A)
10 Mar: ALIEN NATION/BUSTER

KINANDER (EVANDER) 816-1444/24117
SUPER SEX AND COP ACTION DOUBLE!
HOT TARGET (2-18)
JACK'S BACK (2-18)
10 Mar: COCKTAIL/D.O.A.

KRUGERSDORP 412-1843/953-1959
MURDER, LUST, REVENGE & SEAFOOD!
A FISH CALLED WANDA (2-18)
THE HIT MOVIE IS TAKING THE COUNTRY BY STORM!
TUCKER (A)

NIGEL 816-1444/739-6618
CLINT EASTWOOD IN ACTION!
THE DEAD POOL (2-16)
DEAD ON ARRIVAL (2-16)
10 Mar: JAMES BOND FESTIVAL

STER-KINEKOR PRETORIA DRIVE-INS

FOUNTAINS 44-2454
SIGOURNEY WEAVER, MELANIE GRIFFITH IN THE AWARD-WINNING COMEDY!
WORKING GIRL (2-16)
BULL DURHAM (2-18)
10 Mar: RAINMAN/BILOXI BLUES

SWARTKOPS 374-4902
THE SHOCKING TRUE STORY OF A HORROR RAPE!
THE ACCUSED (2-18)
FATAL ATTRACTION (2-18)
10 Mar: GORILLAS IN THE MIST/GOOD MORNING VIETNAM

WONDERBOOM 57-1108
A TRUE TENSE STORY OF DIAN FOSSEY!
GORILLAS IN THE MIST (A)
WHO FRAMED ROGER RABBIT? (A)
10 Mar: WORKING GIRL/THE BIG BLUE

LYNNWOOD 87-1633
MICHELLE PFEIFFER AND DEAN STOCKWELL!
MARRIED TO THE MOB (2-16)
BUSTER (2-14)

UITSPAN 7-2515
SUPER ACTION AND ADVENTURE DOUBLE!
THE DEAD POOL (2-16)
NICO (2-18)
10 Mar: THE ACCUSED/FATAL ATTRACTION

JAKARANDA 541-1159
TOM CRUISE IN HIS LATEST HIT MOVIE!
COCKTAIL (2-16)
FRANTIC (2-12)
10 Mar: GORILLAS IN THE MIST/GOOD MORNING VIETNAM

WITBANK 01351-81064
A MAGICAL STORY OF PURE FANTASY!
WILLOW (A)
WAR GAMES (A)
10 Mar: MESSENGER OF DEATH/BRADDOCK

RUSTENBURG 01421-29358
FANTASY AND ADVENTURE!
WILLOW (A)
WAR GAMES (A)
10 Mar: I WAS A TEENAGE VAMPIRE/THE PRINCIPAL

Sterbesaaide week op TV

Hoogtepunte op TV

THE DOGS OF WAR wys vanaand om 8.30 op M-Net met Christopher Walker in die hoofrol. Die oorlogprent gebaseer op die novelle van Frederick Forsyth handel oor 'n groep soldate wat deur 'n onderneming gehuur word om die bestaande regering oor te neem. Die leier van die groep twyfel egter oor watter kant hom ondersteun. Ook met Tom Berenger.

SHIRLEY MACLAINE en Anne Bancroft kan Saterdagaand op M-Net gesien word in die veelbesproke rolprent The Turning Point. Twee vriendinne, wat 'n kinderdroom om eendag ballerinas te word gedeel het, ontmoet jare later weer, een 'n beroemde ballerina en die ander 'n huisvrou wat haar droom deur haar dogter se lewe probeer uitleef. Ook met Mikhail Baryshnikov.

GOEIE nuus vir 007-aanhangers! M-Net se James Bond-reeks is nog in volle gang en Saterdagaand is Thunderball aan die beurt.In hierdie vierde James Bond-avontuur skaak 'n misdaadnetwerk twee atoombomme en 007 se hulp word ingeroep. Die pragtige Bond-meisie is Calaudine Auger.

'N BONUS vir die liefhebbers van grusaamhede is The Swarm wat Sondagmiddag op M-Net vertoon word. Swerms woedende moordenaarbye van Brasilië val Houston en 'n lugmagbasis aan. Wetenskaplikes was onvoorbereid op die aanval, maar bewus van die moontlikheid. Met Michael Caine, Henry Fonda en Katherine Ross.

THE HOT ROCK Sondagaand op M-Net is 'n misdaadkomedie oor twee juweeldiewe wat planne het om die Brooklyn-museum van hulle waardevolste diamant te beroof. Hulle eerste poging is ongeslaagd, maar die twee rampokkers word deur niks gestuit nie. Met Robert Redford en George Segal.

TV4 se fliek Vrydagaand is The Gambler met James Caan in die hoofrol. 'n Jong professor beland in die moeilikheid na 'n dobbelaand en moet dringend sy skuld betaal. Hy en sy meisie vlug na die dobbelstad Las Vegas om 'n laaste wanhopige poging aan te wend om van sy skuld ontslae te raak.

DIE uiters gewilde reeks Highway to Heaven is terug op TV4 net na 9.00. Michael Landon is die ondeunde engel wat aarde toe gestuur word om te wys dat hy tog iets werd is. Sy vriend en vennoot word gespeel deur Victor French, 'n oud-polisieman. Hulle reis rond en help die wat hulle hoop in die toekoms verloor het om weer moed te kry.

SISSIE SPACEK speel die rol van Marie in TV1 se rolprent Saterdagaand wat gebaseer is op die ware verhaal van Peter Maas. Marie Ragghianti is 'n eerlike vrou met 'n sosiale gewete wat deur die Tennessee-direksie van parool en begenadiging in diens geneem word. Sy ontdek dat korrupsie aan die orde van die dag is en is vasbeslote om iets daaromtrent te doen. Sissy Spacek is bekend vir haar rolle in Carrie en Coal Miner's Daughter.

SONDAGMIDDAG kan die eerste aflewering van Anne of Green Gables om TV1 gesien word. 'n Weeskind word na die plaas Green Gables gestuur en die eienaars is onder die indruk dat hulle 'n jong sterk seun aangeneem het. Hulle besluit om haar terug te stuur, maar Anne steel hulle harte met haar openhartigheid en warmte en sy word deel van die familie. Met Megan Fellows, Richard Farnsworth en Colleen Dewhurst.

QUEENIE wat Maandagaand op M-Net wys, is die eerste van twee aflewerings oor 'n pragtige jong vrou (Mia Sara) wat uit die agterstrate van Calcutta vlug nadat sy valslik beskuldig is van moord. Sy daag in Londen op waar sy 'n rol in 'n rolprent, waaraan die beroemde regisseur Sir Davis Konig (Kirk Douglas) werk, losslaan. Al probleem is net dat die film in Calcutta geskiet word.

DIE plaaslik vervaardigde rolprent Tigers Don't Cry wys Donderdagaand op M-Net. Die president van Gamba (Simon Sabela) kom Suid-Afrika toe vir mediese behandeling en sy vyande beplan 'n sluipmoord. 'n Amerikaner (Anthony Quinn) red sy lewe. Ook met Sandra Prinsloo en Marius Weyers.

VRYDAG 3

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 Take a Break
4.00 Pound Puppies
4.25 The Boy and the Book
4.30 Another Life
4.55 Fast Forward
5.30 Topsport
6.00 News
6.15 Sundowner
7.00 Matlock
8.00 Netwerk
9.00 Derrick - 'n Splinternuwe reeks van 13 aflewerings, oorgeklank uit die Duits wat handel oor die bekende speurder se doen en late. In die eerste aflewering slaan 'n pragtige danseres 'n klomp mans se voete onder hulle uit en wedywering tussen hulle lei tot moord.
10.00 Spies en Plessié ... met permissie - kyk onder hoogtepunte hierbo
10.40 Neon en Beton
11.55 Oordenking

TV4
6.03 Topsport
9.03 The Gambler - kyk onder hoogtepunte hierbo

James Caan In The Gambler

11.05 Frank's Place
11.22 Ohne Filter Extra - Shakatak

M-NET
10.30 Heartaches - 'n Romantiese komedie waarin twee vroue probeer om hulle liefdesprobleme op te los. Met Margot Kidder en Annie Potts.
12.00 Isabel's Honeymoon Hotel
3.30 I ought to be in Pictures - 'n Drama deur Neil Simon oor 'n jong meisie wat haar skrywer pa gaan opsoek omdat sy 'n aktrise wil word. Met Walter Matthau en Dinah Manoff.
5.17 Videofashion Monthly
5.25 Transformers
5.50 Care Bears
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Tattingers
7.45 Supersport: Motorsport Intekenare
8.00 Supersport: Motorsport
8.30 The Dogs of War - kyk onder hoogtepunte hierbo
10.10 Robert Maxwell
10.30 Brubaker - 'n Tronkdrama met Robert Redford in die hoofrol.
12.15 Hot Hits

SATERDAG 4

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige tv
6.30 Agriforum '88
7.00 Goeiemôre SA
9.00 Opvoedkundige tv
11.00 Topsport
1.00 Josef
1.05 Knifie
1.10 Skatte-eiland
1.35 Brandweerhoof Felix Martin
2.00 Topsport
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Pryswys
7.05 Buck James
8.00 News
8.35 Magnum
9.30 Marie - kyk onder hoogtepunte
11.20 Life Begins at 40
11.50 Epilogue

TV4
6.03 The Law and Harry McGraw
6.51 The Pink Panther
9.03 A Different World
9.30 Hooperman
9.55 That's Hollywood
10.21 The Dom DeLuise Show
10.46 Man sonder naam

M-NET
1.00 Manhunt
2.30 The Turning Point - kyk onder hoogtepunte

Anne Bancroft In The Turning Point

4.30 Supersport: Rugby
Oop Tyd
6.45 Hot Hits
7.00 Beauty and the Beast Intekenare
8.00 Fame, Fortune and Romance
8.30 Thunderball - kyk onder hoogtepunte
10.35 The Coach
11.00 Supersport: Boxing

SONDAG 5

TV1
1.30 Pinocchio
1.55 ZETI
2.05 Storybook International
2.30 Ourselves and Other Animals
3.00 Soutpansberg
3.40 Anne of Green Gables - kyk onder hoogtepunte
4.30 Collage
5.20 The Wonderful World of Disney
6.10 50/50
6.50 Built for Life
7.05 Life Style
7.30 Thy Kingdom Come
8.00 Netwerk
9.00 Don Pasquale
11.10 Perspektief

TV4
6.03 Kahoots
9.04 Highway to Heaven - kyk onder hoogtepunte hierbo
9.57 Kate and Allie
10.25 Sing Country
11.00 Topsport

M-NET
1.00 Supersport: Snoeker
1.30 Supersport: Boks
3.30 The Swarm - kyk onder hoogtepunte
5.25 The Adventures of Teddy Ruxpin
5.50 Raggedy Ann and Andy
Oop Tyd
6.15 Heartbeat
7.05 Carte Blanche
7.50 Supersport: Atletiek Intekenare
8.00 Supersport: Atletiek
8.30 The Hot Rock - kyk onder hoogtepunte hierbo
9.50 Heart of the Matter: Ties of Blood
10.30 Too Scared to Scream - 'n Drama oor 'n sielsieke moordenaar wat 'n reeks moorde in 'n luukse-woonstelblok pleeg. Met Mike Connors en Anne Archer.

MAANDAG 6

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 Impact
3.55 Autobanking
4.05 Mio Mao
4.15 The Trap Door
4.20 Pumpkin Patch
4.30 The Boy and the Book
4.40 Another Life
5.00 Throb
5.30 Bionic Six
6.00 News
6.15 Graffiti
7.00 Murder She Wrote
8.00 Netwerk
9.00 1945
9.40 Met vakansie op ekspedisie
10.00 Topsport
11.00 St Eligius - 'n Opvolg van die gewilde St Elsewhere-reeks. In die eerste aflewering ontsnap 'n pasiënt wat aan geheueverlies ly uit die psigiatriese saal en doen homself as 'n dokter voor. Met Ed Flanders, William Daniels en David Morse.
11.55 Oordenking

TV4
6.03 Butterfly Island
6.30 Topsport
9.00 Head of Class
9.30 Dynasty
10.26 Wiseguy
11.18 Music

M-NET
10.30 Heatwave
12.00 Can You Avoid Cancer?
3.30 Skadu's van gister - 'n Kinderlose sakeman (Louis van Niekerk) oorreed sy sekretaresse (Petru Wessels) om sy kind te hê. Sy vrou, Marie du Toit raak ook verwagtend en is onbewus daarvan dat hulle aangenome seun haar man se eie is.
4.40 Earhtfile
5.00 Heroes made in the USA
5.25 The Spiral Zone
5.50 The Smurfs
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Hart to Hart
7.45 Supersport: Atletiek Intekenare
8.00 Supersport: Atletiek
8.30 Queenie - kyk onder hoogtepunte hierbo
10.30 The Dogs of War - kyk onder hoogtepunte hierbo

DINSDAG 7

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 Opvoedkundig tv
4.00 Fanjan, die towenaar van Drakenstein
4.10 Wielie Walie
4.35 Die Vreemdeling
5.30 Koning Arthur
5.57 Kompas
6.00 Die Nuus
6.15 Potpourri
7.05 Jakkalsstreke
8.00 Network
8.30 You Be The Judge
10.00 Topsport
11.00 Educational - Open University
11.55 Evening Prayer

TV4
6.00 Shane
9.03 Deaf Smith and Johnny Ears - kyk onder hoógtepunte hierbo
10.38 Easy Street
11.09 Gunsmoke

M-NET
6.00 Supersport: Boks
10.30 The Long Good Friday
12.20 West 57th: Boxer Lady
3.30 Baby...Secret of the Lost Legend
5.00 The Adventures of Teddy Ruxpin
5.25 The Real Ghostbusters
5.50 GI Joe
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 China Beach
7.45 Hoogtepunte Intekenare
8.00 Floyd on France vervolg
8.30 Queenie - kyk onder hoogtepunte
10.30 Thunderball - kyk onder hoogtepunte

WOENSDAG 8

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 Agriforum '88
4.00 Mio Mao
4.10 The Trap Door
4.15 Tele 6
4.25 The Boy and the Book
4.30 Another life
4.55 Cosby III
5.35 Sea Hunt
6.00 News
6.15 No Jacket Required
7.00 Trail and Error
7.30 The Golden Girls
8.00 Netwerk
9.05 Cul De Sac III
9.35 Diagonal Street
10.00 Topsport
11.00 Die maroela
11.25 Die groot ys
11.50 Oordenking

TV4
6.03 First Impressions
6.30 Topsport
9.03 The Colbys
9.56 Misdaad
11.28 The Honeymooners

M-NET
10.30 The Rose
3.30 The Swarm
5.25 The Flintstone Kids
5.50 The Adventures of the Galaxy Rangers
Oop Tyd
6.15 Loving
6.47 Hyperama Price Busters
6.50 Blue Thunder
7.45 Supersport: Sokker Intekenare
8.00 Supersport
8.30 Rafferty and the Gold Dust Twins - 'n Komedie oor twee meisies (Sally Kellerman en MacKenzie Phillips) wat 'n bestuurinstrukteur (Alan Arkin) ontvoer.
10.00 Supersport: Sokker

DONDERDAG 9

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 Opvoedkundig tv
4.00 Niklaas
4.30 Silhouette
5.25 Tekkies
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Uit en Tuis
7.05 Willem
8.00 Network
9.00 Hill Street Blues
10.00 Topsport
11.00 The Deserter - 'n Aksie-film wat in 1886 op die grens tussen Amerika en Mexiko afspeel. 'n Klomp Apaches veroorsaak 'n reeks grusame moorde en Kaptein Victor Kaleb, wat sy vrou so verloor het, besluit om wraak te neem. Met John Huston en Bekim Fehmui.
12.35 Face to Face

TV4
6.03 TV4 Top 20
6.30 Muzik A La Carte
9.03 Life's Most Embarrassing Moments - Die bekende John Ritter bied die program aan oor daardie oomblike van verleentheid wat ons almal oorkom, insluitend bekendes.
9.56 Cheers
10.23 Tyd en die wind
11.17 Ripley's Believe It or Not

M-NET
10.30 Too Scared to Scream
12.20 Videofashion Monthly
3.30 The Hot Rock - kyk onder hoogtepunte
5.00 Heroes made in the USA
5.25 Dungeons and Dragons
5.50 Inspector Gadget
Oop Tyd
6.15 Loving
6.45 Designing Women
7.20 Empty Nest
7.45 Revue - 'n Nuwe plaaslik vervaardigde program oor die kunste Intekenare
8.00 Revue - vervolg
8.30 Tiger's don't cry - kyk onder hoogtepunte
10.30 The Long Good Friday
12.20 Carte Blanche

Robert Redford In The Hot Rock

Stephan Bouwer se TV-rubriek — bladsy 4